

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА

2021-2027 г.

- Ноември 2020 -

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ	5
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ	7
1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	10
1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА.....	10
1.1.1. ОБХВАТ.....	10
1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ.....	10
1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ.....	11
1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА	12
1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА	13
1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО.....	17
1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА.....	19
1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛАТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	20
1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.	21
1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАННИТЕ СТРАНИ И ФОРМите НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	21
1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛАТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ	21
1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД	22
1.4.6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ	22
1.4.7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	23
1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО	23
2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛАТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	25
2.1. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА	25
2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	25
2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	27
2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	28
2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ	31
2.1.5. ИЗВОДИ ОТ ОБЩАТА ХАРАКТЕРИСТИКА	34
2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА	34
2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА	35
2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН ОТ НИВО 2	36
2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО	37
2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА	38
2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА	41
2.2.6. РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИЯ СЕКТОР НА ИКОНОМИКАТА	45
2.2.7. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „ИНДУСТРИЯ“	48
2.2.8. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОРА НА УСЛУГИТЕ	50
2.2.9. ИЗВОДИ	56
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	56
2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ	56
2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА	63

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	65
2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ.....	66
2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА	69
2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА	70
2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО	71
2.3.8. ИЗВОДИ.....	72
2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА	73
2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ	73
2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ) И ВЕИ	75
2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА	78
2.4.4. ИЗВОДИ.....	80
2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ	80
2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	80
2.5.2. ВОДИ	80
2.5.3. ПОЧВИ И ЗЕМНИ НЕДРА	83
2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ.....	85
2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	85
2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ	87
2.5.7. ИЗВОДИ.....	89
2.6. ЖИЛИЩЕН СЕКТОР	89
2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ	90
2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ	91
2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ.....	94
2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ	95
2.6.4. СЪСТОЯНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ СЕКТОР В ОБЩИНАТА	95
2.6.5. ИЗВОДИ.....	96
2.7. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА	96
2.8. ОПИСАНИЕ НА ВЗАЙМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОННИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО	97
3. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Й.....	102
4. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ	104
5. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г	106
5.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ	106
5.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА	107
5.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ	108
5.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	108
5.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ	111
ПРИОРИТЕТ 1: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ТРАДИЦИОННИ ОТРАСЛИ, ЕФЕКТИВНА БИЗНЕС СРЕДА И ОСУГУРЯВАНЕ НА ТРАЙНА ЗАЕТОСТ	111
ПРИОРИТЕТ 2: РАЗВИТИЕ НА ДОСТЪПНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ, ЗДРАВНИ, СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, КУЛТУРНИ, МЛАДЕЖКИ И СПОРТНИ ДЕЙНОСТИ	112
ПРИОРИТЕТ 3: ПОДОБРЯВАНЕ НА СЕЛИЩНАТА И МЕЖДУСЕЛИЩНАТА СВЪРЗАНОСТ И КАЧЕСТВОТО НА СРЕДАТА ЗА ЖИВОТ	113
ПРИОРИТЕТ 4: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ СЪВМЕСТНО СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНите СТРАНИ И ГРАЖДАНите	115
6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	117
7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНите СТРАНИ И ФОРМите НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	119
8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	120

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ	122
10. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	124
10.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА	124
10.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ	124
10.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА	125
10.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА	126
10.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА	127
10.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА	128
11. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО	135
11.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА	135
11.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ	135
11.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА	136
11.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ	137
11.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	138
11.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ	138
11.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ	139
11.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ	140
12. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	143
13. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	144
14. ПРИЛОЖЕНИЯ	146

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

ФИГУРА 1. РАЗЛИКИ В СИСТЕМАТА ОТ ДОКУМЕНТИ ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ СЛЕД ИЗМЕНЕНИЕТО НА ЗРР ЗА НОВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД	12
ФИГУРА 2. ОБЩИНА СТРАЖИЦА.....	25
ФИГУРА 3. ЦЕНТРОВЕ И ОСИ НА УРБАНИСТИЧНО РАЗВИТИЕ	33
ФИГУРА 4. СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН – БВП В ТЕКУЩИ ЦЕНИ – МЛН. ЛВ.....	36
ФИГУРА 5. СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН – РДМА (ХИЛ. ЛВ.) И БРОЙ ЗАЕТИ ЛИЦА	37
ФИГУРА 6. РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТНА ИКОНОМИКА В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО ЗА ПЕРИОДА 2015-2018 Г.	38
ФИГУРА 7. БРОЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	39
ФИГУРА 8. ЗАЕТИ ЛИЦА В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	39
ФИГУРА 9. ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	40
ФИГУРА 10. РАЗХОДИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ДМА В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	40
ФИГУРА 11. ЧУЖДЕСТРАННИ ПРЕКИ ИНВЕСТИЦИИ В НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г. (ХИЛ. ЕВРО).....	41
ФИГУРА 12. БРОЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯ НА 1 000 д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА (%)	42
ФИГУРА 13. ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ НА 1 000 д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА (%)	42
ФИГУРА 14. РДМА НА 1 000 д. НА РАЗЛИЧНИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА, В ХИЛ. ЛВ. (%)	43
ФИГУРА 15. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ПО БРОЯ ЗА ЗАЕТИТЕ В ТЯХ ЗА 2018 Г.	44
ФИГУРА 16. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАЕТИТЕ В ПРЕДПРИЯТИЯТА СПОРЕД БРОЯ НА ЗАЕТИТЕ В ТЯХ ЗА 2018 Г.	44
ФИГУРА 17. ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ В ХИЛ. ЛВ. В ПРЕДПРИЯТИЯТА СПОРЕД БРОЯ НА ЗАЕТИТЕ В ТЯХ ЗА 2018 Г.	44
ФИГУРА 18. ДИНАМИКА НА ПЪРВИЧНИЯ СЕКТОР В ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	45
ФИГУРА 19. ОБРАБОТВАЕМИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ В ПЕРИОДА 2014-2019 Г. (ДКА)	46
ФИГУРА 20. БРОЙ ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ЖИВОТНОВЪДИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	47
ФИГУРА 21. ДИНАМИКА НА СЕКТОР „ИНДУСТРИЯ“ В ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	49
ФИГУРА 22. ИНДУСТРИАЛНА ЗОНА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	50
ФИГУРА 23. ДИНАМИКА НА СЕКТОР „УСЛУГИ“ В ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	51
ФИГУРА 24. НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА СПОРЕД ПРЕБРОЯВАНИЯТА (1934-2011 Г.)	57
ФИГУРА 25. НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ ЗА ПЕРИОДА 2011-2019 Г.	57
ФИГУРА 26. ИЗМЕНЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В СЕЛАТА НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА, 2019 СПРЯМО 2014 Г.	58
ФИГУРА 27. РАЖДАЕМОСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И БЪЛГАРИЯ (2011-2019 Г.)	58
ФИГУРА 28. СМЪРТНОСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И БЪЛГАРИЯ (2011-2019 Г.)	59
ФИГУРА 29. ЕСТЕСТВЕН ПРИРАСТ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО ОБЩИНА СТРАЖИЦА, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И БЪЛГАРИЯ (2011-2019 Г.)	59
ФИГУРА 30. ЗАСЕЛЕНИ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И БЪЛГАРИЯ (2011-2019 Г.)	60
ФИГУРА 31. ИЗСЕЛЕНИ НА 1000 ДУШИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И БЪЛГАРИЯ (2011-2019 Г.)	60
ФИГУРА 32. БРОЙ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПО ПОЛ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2011-2019 Г. (%)	61

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

ФИГУРА 33. ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2016-2019 Г. (БРОЙ)	61
ФИГУРА 34. НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12.2019 Г. ПО ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ И ПОЛ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА (БРОЙ).....	62
ФИГУРА 35. БРОЙ НА НАПУСНАЛИТЕ УЧЕНИЦИ ОТ I ДО VIII ПО УЧЕБНИ ГОДИНИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА.....	66
ФИГУРА 36. НАСЕЛЕНИЕ В ПОД, НАД И В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2013-2018 Г.	69
ФИГУРА 37. ЗАЕТИ ЛИЦА ПО СЕКТОРИ НА ИКОНОМИКАТА ЗА 2018 Г. В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	69
ФИГУРА 38. СРЕДНОГОДИШНА БЕЗРАБОТИЦА ПРИ НАСЕЛЕНИЕТО В ТРУДОСПОСОБНА ВЪЗРАСТ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА И ПО АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА ЗА ПЕРИОДА 2015-2019 Г.	70
ФИГУРА 39. ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ (В ХИЛ. ЛВ.) НА 1 ЗАЕТ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ И ОБЩО ЗА ОБЩИНАТА В ПЕРИОДА 2014-2018 Г.....	71
ФИГУРА 40. СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА И ПО АДМИНИСТРАТИВНИ НИВА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г. (ЛВ.)	71
ФИГУРА 41. СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ И ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г. (ЛВ.)	72
ФИГУРА 42. ЕЛЕКТРОПРЕНОСНА СИСТЕМА НА БЪЛГАРИЯ	76
ФИГУРА 43. ГАЗОПРЕНОСНА МРЕЖА СЦР	78
ФИГУРА 44. ЗАГУБИ НА ВОДА ПО ВОДОПРОВОДНАТА МРЕЖА В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	79
ФИГУРА 45. ВОДНИ РЕСУРСИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	82
ФИГУРА 46. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ГОРСКИ ПЛОЩИ В ГРАНИЦИТЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	87
ФИГУРА 47. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА НА ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ В СТРАЖИЦА	92
ФИГУРА 48. СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО СТРАЖИЦА.....	107
ФИГУРА 49. АКТУАЛНА СХЕМА НА РЕГИОНАЛНОТО И ПРОСТРАНСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ	109
ФИГУРА 50. МЕРКИ И ПОЛИТИКИ ЗА ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ, ОБОСОБЕНИ ЗОНИ	121
ФИГУРА 51. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РЕСУРСИ ПО ПРИОРИТЕТИ (%).	143
ФИГУРА 52. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РЕСУРСИ ПО ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ (%)	143

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

ТАБЛИЦА 1. НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	27
ТАБЛИЦА 2. МЯСТО И РОЛЯ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА В ОБЛАСТТА ПО ИЗБРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ	28
ТАБЛИЦА 3. ЧИТАЛИЩА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА.....	30
ТАБЛИЦА 4. БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА СПОРЕД ОУПО СТРАЖИЦА	31
ТАБЛИЦА 5. ПАРАМЕТРИ НА СЕЛИЩАТА В ОБЩИНАТА ПО ПЛОЩ И НАСЕЛЕНИЕ	32
ТАБЛИЦА 6. ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА ЗА ПЕРИОДА 2009-2019 ГОДИНА	36
ТАБЛИЦА 7. ДИНАМИКА И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	43
ТАБЛИЦА 8. ОСНОВНИ ОТГЛЕЖДАНИ ЗЕМЕДЕЛСКИ КУЛТУРИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	46
ТАБЛИЦА 9. БРОЙ ОСНОВНИ ВИДОВЕ ОТГЛЕЖДАНИ ЖИВОТНИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	47
ТАБЛИЦА 10. БРОЙ И МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ ПО ВИД ОБЕКТИ	52
ТАБЛИЦА 11. ПРАВОСЛАВНИ ХРАМОВЕ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	53
ТАБЛИЦА 12. ОБЕКТИ ЗА ПОДСЛОН В ОБЩИНА СТРАЖИЦА КЪМ 2020 Г	53
ТАБЛИЦА 13. ДИНАМИКА НА ХОТЕЛИЕРСТВОТО И РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В ОБЩИНА СТРАЖИЦА В ПЕРИОДА 2014-2018 Г.	54
ТАБЛИЦА 14. ОСНОВНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ НА НЕФИНАНСОВИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ (21) В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА 2018 Г....	55
ТАБЛИЦА 15. ДЕТСКИ ГРАДИНИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА УЧЕБНАТА 2019/2020 ГОДИНА	63
ТАБЛИЦА 16. ДЕТСКИ ГРАДИНИ, ДЕЦА, ПЕРСОНАЛ, МЕСТА И ГРУПИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА (УЧ. ГОДИНИ 2013/14 – 2018/19).....	63
ТАБЛИЦА 17. УЧИЛИЩА В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА УЧЕБНАТА 2019/2020 Г.....	64
ТАБЛИЦА 18. ПАРАЛЕЛКИ, УЧИТЕЛИ И УЧАЩИ СЕ В ОУ И СУ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ПО КЛАСОВЕ	64
ТАБЛИЦА 19. ДЕТСКИ ЯСЛИ, МЕСТА И ДЕЦА В ТЯХ И ОБХВАТ НА ДЕТСКИТЕ ЯСЛИ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА ЗА ПЕРИОДА 2011-2019 ГОДИНА	65
ТАБЛИЦА 20. ИНДИКАТОРИ В СФЕРАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО	66
ТАБЛИЦА 21. БРОИ ПОДПОМАГАНИ ЛИЦА С УВРЕЖДАНИЯ И СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 Г.	67
ТАБЛИЦА 22. ПРЕДОСТАВЯНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И КАПАЦИТЕТА ИМ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА, КЪМ АПРИЛ 2020 Г.....	68
ТАБЛИЦА 23. СЪСТОЯНИЕ НА НАСТИЛКАТА НА ПЪТИЩАТА, ЧАСТ ОТ РЕПУБЛИКАНСКАТА ПЪТНА МРЕЖА	73
ТАБЛИЦА 24. ДЪЛЖИНА И СЪСТОЯНИЕ НА ПЪТНАТА НАСТИЛКА НА ОБЩИНСКИТЕ ПЪТИЩА	74
ТАБЛИЦА 25. ПОДЗЕМНИ ВОДИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА В БАСЕЙНА НА Р. ЯНТРА	82
ТАБЛИЦА 26. ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИЛИЩНИЯ ФОНД В ОБЩИНА СТРАЖИЦА	89
ТАБЛИЦА 27. СТРУКТУРА ПО ВИД И ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ИМОТИТЕ В ОБЩИНА СТРАЖИЦА КЪМ 31.01.2020 Г.	90
ТАБЛИЦА 28. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА	94
ТАБЛИЦА 29. ВЗАИМОВРЪЗКИ МЕЖДУ ЗАКЛЮЧЕНИЯТА ОТ АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ И ПИРО	98
ТАБЛИЦА 30. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ И АДАПТАЦИЯ КЪМ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА	127
ТАБЛИЦА 31. МЕРКИ В ПИРО, КОИТО ДОПРИНАСЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА АИК.....	129

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНите СЪКРАЩЕНИЯ

АД	Акционерно дружество
АИС	Автоматизирана информационна система
АКБ	Археологическа карта на България
АМ	Автомагистрала
АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АО	Административно обслужване
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяими енергийни източници
ВиК	Вода и канализация
ГИС	Географска информационна система
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
Дирекция БИМП	Дирекция „Бюджет, икономика и местни приходи“
Дирекция РРУТ	Дирекция „Регионално развитие и устройство на територията“
Дирекция ХД	Дирекция „Хуманитарни дейности“
DMA	Дълготрайни материални активи
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяими източници
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околната среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МИГ	Местна инициативна група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТД	Местни данъци и такси
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НПО	Неправителствена организация

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински планове за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПНИЕВИБ	Програмата за насърчаване използването на енергия от възновятели източници и биогорива
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РУО	Регионално управление на образованietо
СУ	Средно училище
СЦР	Северен централен район/регион
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
CORINE	Coordination of the information of the environment (Координация на информация за околната среда)
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. ОБХВАТ

В своята същност *Планът за интегрирано развитие на община Стражица (ПИРО) 2021-2027 г.* е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Стражица и всичките 21 села. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансиирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Стражица е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. Планът за интегрирано развитие на община Стражица е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към

устойчивото развитие на общината. Тези решения очерват общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- **комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО**, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна методология за **разработването на ПИРО**;
- **определяне на структура на ПИРО**, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
  - Националната концепция за регионално и пространствено развитие;
  - Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
  - Плановете за интегрирано развитие на община.
- **информационно обезпечаване**, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- **проучване на основните законодателни и стратегически документи** и извеждането на изводи от тях;
- **извършване на комплексен анализ** на съвременната ситуация в общината;
- **извеждане на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината**, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за **формулиране на изпълними стратегически предложения**;
- **очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритетни области и съответстващите им мерки**;
- разработване на поредица от **инструменти за реализацията на плана**;
- успоредни **публични дискусии и анкетни проучвания**, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Стражица е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – „*Европа по-близо до граждани*“ *чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи*“. В него са определени средносрочните цели и приоритети за

устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Стражица 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в иерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и Общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). **Община Стражица има окончателен проект на ОУП от 2015 г. и настоящата разработката на ПИРО отчита предвижданията на Общия устройствен план на общината.**

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изиска в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ).

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са:

- Закон за административно-териториалното устройство на Р България;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за администрацията;
- Закон за достъпа до обществена информация;
- Закон за общинската собственост;
- Закон за общинския дълг;
- Закон за общинските бюджети;
- Закона за публичните финанси;
- Закон за местни данъци и такси;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за концесиите.

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори и от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен сектор например права на человека, културно наследство и др.

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Действащото законодателство задължително изиска осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. По-важните от тях са представени в настоящата точка.

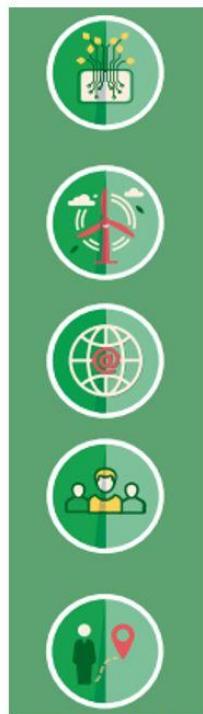
Глобални цели на устойчивото развитие (ООН) / Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановете за интегрирано общинско развитие. ПИРО Стражица е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средните предприятия;

ПО-ЕКОЛОГОСЪБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергийен преход, възстановяващи източници и борбата с изменението на климата;

ПО-СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;

ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАННИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Стражица 2020®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремежът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред.

Актуализираният документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали. На територията на община Стражица няма предвидени конкретни дейности.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. Предложените целенасочени действия са фокусирани върху увеличаване на конкурентните предимства на региона и догонване на средните показатели на региона с тези на водещите на национално ниво, преодоляване на вътрешнорегионалните различия в социалната, икономическата и техническата инфраструктура, съхранение и развитието на човешкия фактор, основен капитал в територията на региона.

Община Стражица има предимството със своето местоположение в зоната на новоизграждащата се магистрала „Хемус“. Близостта с областния град Велико Търново, който е пресечна точка на две главни урбанизационни оси, значим университетски, културен и туристически център, с високо ниво на предоставяните услуги, също допринася положително за общината.

Община Стражица граничи със седем други общини от три различни области:

- на юг – община Златарица;
- на югозапад – община Лясковец;

- на запад – община Горна Оряховица;
- на северозапад – община Полски Тръмбеш;
- на север – Община Бяла от област Русе;
- на североизток – община Попово от област Търговище;
- на изток – община Антоново от област Търговище.

Този факт, предоставя богати възможности за сдружаване и коопериране със съседните общини, които имат разнообразна специфика и предлагат избор за конкретно сътрудничество по главните оси на урбанистично развитие в Северна България.

Съобразявайки се с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2, Планът за интегрирано развитие на община Стражица очертава насоки и формулира цели кореспондиращи с най-големите предизвикателства пред Северен централен регион, а именно ниския растеж и конкурентоспособността на региона в сравнение с останалите европейски региони, негативните демографски тенденции, недостатъчната вътрешна териториална свързаност и нуждата от прилагане на екологични мерки. Основен приоритет е икономическият подем и трансформация, който ще се осъществи, чрез привличането на инвестиции, изграждане на инновационна среда, нови и качествени работни места и укрепването на регионалната конкурентоспособност, посредством устойчивото развитие на туризма и селското стопанство. Друг акцент е развитието на човешкия капитал и постигането на социален растеж, а за неговата реализация следва да се подобри достъпа до образование, нивото на обучение, както и да се инвестира в здравната и социална инфраструктура, културата и спорта. Последният главен приоритет е постигането на устойчиво развитие и свързаност, осъществим посредством развитие на транспортната и цифрова инфраструктура, укрепване и развитие на селищната мрежа, вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, опазване на околната среда и развитие на екосъобразната инфраструктура.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно ЗРР и Правилника за неговото прилагане няколко са основните фигури в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО – кметът на общината, общински съвет, заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

Функцията на организатор при изготвянето и съгласуването на ПИРО има кметът на общината, който осъществява координация и контрол по процесите. Съгласно Методическите указания с негова заповед се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В нея следва да са представени възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината. Останалите заинтересовани лица трябва да имат постоянен достъп до информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в последствие и при неговата реализация.

Със заповед на кмета изготвянето на ПИРО се възлага на външен изпълнител (при спазване изискванията на ЗОП) или със собствен капацитет. Кметът е този, който, чрез заповед, организира и публично обсъждане на проекта на ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изискана.

Общинският съвет е органът, който приема ПИРО на общината и контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие.

Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения при изготвянето на ПИРО и да получават информация при поискването й.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложението към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансираны с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложението към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подъход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва междинна (в средата на периода на действие) и последваща (не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие) оценки. Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Стражица е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представлят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е формулирана **визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съществуващите го **приложения**, изгответи в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са както следва:

- Терitoriален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Стражица;
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво;
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ;
- Синтезен SWOT анализ
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

- Определяне на приоритетни зони за въздействие
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО
- Индикативна финансова таблица
- Приложения

1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изгoten за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Стражица и прилежащия пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво. Съдържанието на SWOT анализа насочва към необходимите мерки за подчертаване на силните и преодоляване на слабите страни.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Стражица. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Стражица, неправителствения сектор и бизнеса.

Аналитичната част включва още описание на взаимовръзките с резултатите проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво. В табличен вид са откроени взаимовръзките между двата анализа – на местно и на регионално ниво, позволяващи бързото им сравнение и показващи доколко община Стражица се развива с темпото на региона.

На последно място, но не по важност е представена връзката на община Стражица със съседните територии, които имат потенциал да оказват влияние върху местното развитие. Акцент в тази част са възможните общи проекти, които имат надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация, становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни области и включените в областите мерки. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни области, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРСТВОТО И ЗАИНТЕРЕСОВАННИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Важен фактор при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество.

В тази част от ПИРО се описва цялостния процес по разработването му – от определянето на заинтересованите страни и ангажирането им до създаването на активна комуникационна среда, в която да се обменят идеи и опит между хората.

Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Стражица, кметовете на селата, културните институции, неправителствения сектор, представителите на бизнеса и експертния екип. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛАТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в

програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер и структура на основните фондове. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограниченияте ресурси.

1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Програмата илюстрира прехода между приоритетните области, съответстващите им мерки и проектите от съдържанието на плана. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управлена структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана – (по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част);
- Индикативната финансова таблица, която представлява общата финансова оценка на необходимите ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана и поетите ангажименти по неговото изпълнение от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Стражица да привлече и управлява средства от Оперативните програми.

1.4.6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и

пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Стражица е описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и посочените в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени. Изпълнението на тези мерки е ресурсно обезпечено и обвързано със система от индикатори, позволяващи оценка на напредъка за периода на действие на плана, както и при извършване на междинна оценка или актуализация.

1.4.7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследявящи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните данни в община Стражица. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ПИРО, междинната и последващата оценка на плана.

По отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на плана е разработена система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие. Подробно описани са отговорностите и компетенциите на отделните звена, посочена е логическата и времева обвързаност между отделните функции. Идентифицирани са ключови събития от процеса за наблюдение, оценка и актуализация на плана и конкретното участие и принос на въвлеченото звено. Ключовите събития са точно разположени във времето, за да се въведе управляема система от последователни и конкретно разписани стъпки. Посочен е начинът за интегрирането на индикаторите в отделните стъпки на наблюдението и оценката. Отбелязан е подходящият момент за изготвяне на междинна и последваща оценка, както и на актуализация на ПИРО, когато това е необходимо.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от района. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на

устойчивото общинско развитие. Внимателно е подхodenо към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи

- ***Структурираност.*** Общинският план за интегрирано развитие е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.
- ***Интегрираност.*** Изследванията и изводите на ПИРО касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.
- ***Точност.*** Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ „Велико Търново“, ОПУ и оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.
- ***Публичност.*** Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА

2.1. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Географско местоположение и достъпност

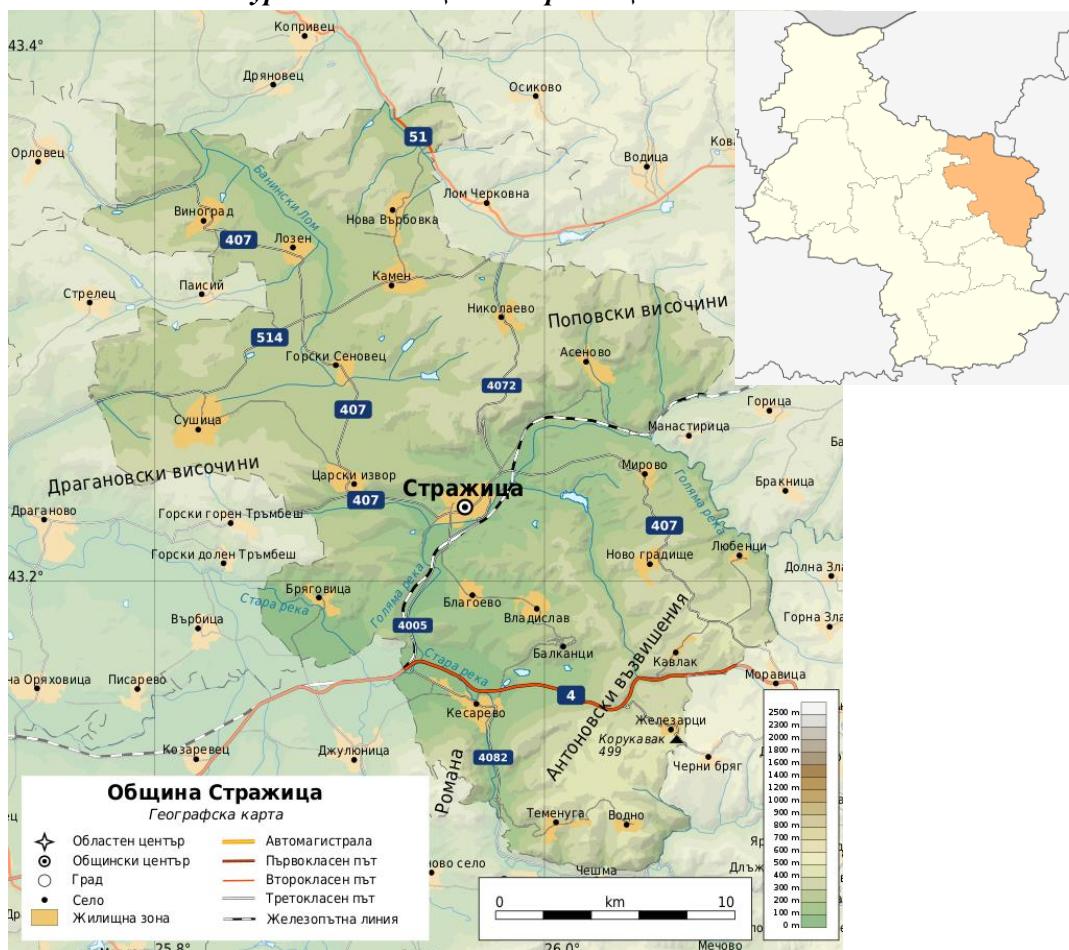
Община Стражица се намира в Северна централна България (в Северен централен регион за планиране), Област Велико Търново. Общинският център – гр. Стражица – е разположен на около 38 км североизточно от областния център – гр. Велико Търново.

Територията на общината заема части от Предбалкана и Дунавската хълмиста равнина. С нейната обща площ от 508,3 км² заема 5-то място сред 10-те общини на областта, което съставлява 10,90% от територията на областта.

Община Стражица има общи граници с област Търговище и област Русе. **Граници със седем общини:** Антоново, Попово (област Търговище), Бяла (област Русе), Горна Оряховица, Лясковец, Златарица и Полски Тръмбеш (област Велико Търново).

През територията на общината, от югозапад на североизток, по долината на Голяма река преминава участък от 20,6 км от трасето на жп линията София – Горна Оряховица – Варна. През общината преминават частично или изцяло 7 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 112,5 км.

Фигура 2. Община Стражица

Източник: <https://bg.wikipedia.org>

Релеф и полезни изкопаеми

Релефът на общината е предимно хълмист и нископланински, като цялата ѝ територията условно попада в две физикогеографски области: най-северната част на Средния Предбалкан и най-югозападната част на Източната Дунавска равнина. Условната граница между двете физикогеографски области минава по долината на Стара река (десен приток на Янтра) и по долината на десния ѝ приток Голяма река. Средната надморска височина варира от 40 до 475 м. н. в.

Териториите на община Стражица са **богати на строителни материали**. Съществуват две карieri за добив на материали, използвани в керамичната промишленост и каменна кариера за добив на декоративен камък между селата Виноград и Нова Върбовка.

Климат

Климатът в района е умерено-континентален, характеризиращ се с горещо лято със засушавания, прохладна и ранно настъпваща пролет. Зимният период е с минимални валежи и нездържаща се дълго снежна покривка – средна продължителност 48 дни. Характерни са есенни и пролетни мразове.

Средногодишната валежна сума е около 550 л/м^2 , което е малко под средното за страната.

Води

Водните течения и водните площи са с площ 6 931,32 дка и заемат 1,37% от общата територия на общината. Водните ресурси представляват поречия на:

- р. Голяма река – водоприемник II категория, преминаваща през гр. Стражица;
- р. Стара река – водоприемник II категория, преминаваща през с. Кесарево;
- р. Лефеджа – водоприемник II категория, преминаваща през с. Бряговица;
- р. Казълдере – на нея е изграден язовир „Казълдере“;
- р. Шипа, преминаваща през землището на с. Лозен; реките Голяма река, Стара река и Лефеджа са от поречието на р. Янтра.

Почви

Почвите, характерни за земите в община Стражица, са следните:

- Сиви горски (тъмно сиви и светло сиви) – основен тип;
- Черноземни, в това число карбонатни черноземни, излужени – богати на хумус и добри за нуждите на земеделието – срещат се около с. Сушица, с. Лозен, с. Царски извор, с. Владислав и гр. Стражица;
- Алувиално-ливадни почви – по долините на реките;
- Алувиално-делувиални почви, които са с по-лек механичен състав – глинесто-песъчливи и песъчливо-глинисти почви.

Почвите са подходящи за отглеждане на повечето от разпространените в страната селскостопански култури, както и за отглеждане на трайни насаждения.

Растителност и животински свят

Според „Класификационна схема на типовете горски месторастения в България“, територията на община Стражица попада в Мизийската горско-растителна област и подобласт Северна България. Във вертикално отношение се намира в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-600 м. н. в.), подпояса на заливните и крайречни гори (0-600 м. н. в.) и подпояса на равнинно-хълмисти дъбови гори (0-400 м. н. в.) Районът на общината е със специфична флора, характеризираща се с редки и изчезващи видове включени в Червената книга на България и голямо разнообразие от ценни лечебни растения – повсеместно се среща машерка, риган, бял и жълт кантарион, невен, лайка и други. Запазени са естествени гори от дъб и бук. В някои землища има запазени вековни дървета.

Територията на общината се характеризира с богато разнообразие от животински видове, сред които благороден елен, диви свине, зайци, фазани, бухали, тритони и костенурки. Насекомите са представени от всички видове, срещани на територията на България, включително и вписаните в Червената книга на Република България – Еленов рогач и Бръмбар носорог.

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Население

Динамиката на населението на община Стражица не се отличава от тази на национално ниво. След 1975 година се наблюдава устойчиво намаляване на населението. Според последните официални данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2019 г. на територията на общината живеят 11 561 души. Сравнявайки данните от последните две преброявания в България – през 2001 и 2011 г. – се отчита спад с 28% на населението, живеещо в общината. Това са 4 581 д.

Естественият прираст е със стойности, които са близки до тези на областно ниво и по-неблагоприятни от тези на национално. През 2014 г. и 2017 г. прирастът е по-нисък в сравнение с област Велико Търново. През 2019 г. стойността е -8,8%, спрямо -10% – за област Велико Търново и -6,7% – за България.

Селища

Община Стражица се състои от 1 град и 21 села. Около 36% от населението живее в общинския център.

Таблица 1. Населени места в община Стражица

с. Асеново	с. Балканци	с. Благоево	с. Бряговица
с. Виноград	с. Владислав	с. Водно	с. Горски Сеновец
с. Железарци	с. Кавлак	с. Камен	с. Кесарево
с. Лозен	с. Любенци	с. Мирово	с. Николаево
с. Нова Върбовка	с. Ново градище	гр. Стражица	с. Сушица
с. Теменуга	с. Царски извор		

Икономическа характеристика

Общината има традиции в селското стопанство. Към момента най-развито е растениевъдството и в частност зърно-производството. Наблюдава се сериозно намаляване на традиционните за региона подотрасли лозарство, овошарство и зеленчукопроизводство. Помалко е развито животновъдството. Климатичните условия са благоприятни за отглеждане на етерично-маслени култури.

Място и роля на община Стражица в областта

Приносът на община Стражица към областната икономика е малък, тя произвежда едва 4,8% от продукцията, а населението е само 5%. Положителна черта е, че произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души е много близко до това за областта. През 2018 г. произведената продукция за община Стражица (14 065 лв.) е с 450 лв. по-малко от стойността за област Велико Търново (14 517 лв.).

Таблица 2. Място и роля на община Стражица в областта по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Територия (км ²)	508,3	10,90	4 719,7
Население (2019 г., НСИ)	11 561	4,97	232 568
Гъстота на населението (д./км ²)	22,74	-	52,12
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2018 (д., НСИ)	800	12,98	6 164
Коефициент на безработица, 2018 (%)	12,00	-	5,4
Произведена продукция, 2018 (хил. лв.)	164 828	4,8	3 421 861

Източник: НСИ, Община Стражица

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Историческа характеристика и недвижимо културно наследство

Община Стражица има благоприятни природно-климатични дадености, които привличат и задържат хората по земите още от древността. На много места има останки от праисторически, тракийски, от римско и ранно-византийско време селища. Повечето от средновековните селища са напуснати или унищожени при османското нашествие от края на 14 век. Част от археологичните материали, открити при изкопни работи или случайно намерени, са представени в Изложбената зала в град Стражица. Стражица се нарежда между селищата в област Велико Търново, които са богати на исторически паметници. По-значимите от тях в община Стражица са:

- **Крепост „Кале пътека“** гр. Стражица е тракийска, късно антична и средновековна крепост. През нея минава античен средновековен път.
На територията на община Стражица има общо 18 храма.
- **Църквата „Св. Богородица“** в гр. Стражица е първият храм, построен в този край. Той е изграден в 1842 г. от Пею Проданов.
- **Църквата „Св. Димитър“** с камбанария, с. Кесарево, е класифицирана като архитектурно-строителна и художествена недвижима културна ценност от Възраждането, с категория „местно значение“. Храмът е построен през 1859 г., съхранен е до голяма степен в автентичен вид в екстериор и интериор, по отношение на оригиналния си обем. В църквата са налични няколко строителни и художествени етапа, които носят богата информация за развитието на храмовата архитектура през последните два века.

Културно наследство, бит и културна инфраструктура

Богатството на културата, живота и бита на населението в общината и района, намира своето отражение върху празниците и обичаите, които се отбелязват, както и върху наличната културна инфраструктура – музеи, галерии и др.

Празници и обичаи

Община Стражица разполага с богат културен календар - освен основните официални и църковни празници в него са включени и множество фестивали и местни празници.

Ежегодно провежданите панаири, сборове и празници на град Стражица и селата, съвпадат в повече случаи с официални или църковни празници:

- 24 май – Балканци, Царски извор, Мирово;
- 12 юли – Петровден по стар стил – Камен;
- 15 август – Успение на Света Богородица – **празник на гр. Стражица**;
- 28 август – Успение на Света Богородица по стар стил – Ново градище;
- м. октомври и м. ноември, около Димитровден – в останалите села: Кесарево, Владислав, Сушица, Асеново и т.н.

Всяка година в Стражица се провежда **фестивал „Фолклорна палитра“**.

С участието на детски състави от училищата от цялата община се провеждат ежегодно **Каралийчеви дни** – седмица преди 24 май. – организират се тържества, които са посветени на писателя и продължават цяла седмица. Обявяват се различни регионални конкурси, провеждат се карнавали на приказката, конференции. Гости на Каралийчевите дни са композитори, писатели, поети, преподаватели от ВТУ „Кирил и Методий“ В. Търново.

В световния ден на хляба и прехраната 16 октомври традиционно се провежда **фестивал „Житената питка“**, който вече има своя марка, собственост на община Стражица. Фестивалът „Житената питка“ и карнавалното шествие с приказните герои по произведенията на Ангел Каралийчев, единствени по рода си, могат да прераснат в национален и международен мащаб. Това ще е един от приоритетите в работата на община Стражица.

В с. Сушица се запазват обичаите Коледуване и Лазаруване. Характерни за селата Сушица и Камен са „Мъжките сватби“, провеждани между Сирни заговезни и Томина неделя.

Други събития, които са се превърнали в ежегодни и набират своите почитатели, са: фестивалите Фолк-страж за народни оркестри и Рок-страж за рок музика.

Ежегодни станаха и част от празниците по селата в общината: Традиционните Илинденски седенки в селата Балканци, Благоево и Владислав; Празника на лопуша в с. Бряговица; Празник на баницата в с. Ново градище; Празника Никулденска трапеза в с. Асеново; Тодоровден в с. Виноград; Театралните постановки на самодейната трупа в с. Сушица; всяка високосна година се прави възстановка на обичая Мъжка сватба в с. Сушица и с. Камен. Целта на тези празници е да се превърнат в културни събития не само от местно, но и от регионално значение.

Традиционни носители на културата в българските общини са читалищата, част от тях с богат библиотечен фонд. На територията на община Стражица 16 читалища развиват дейност. Едно от тях е разположено в общинския център, а останалите в селата. Села, които нямат читалище в тях, са: Водно, Железарци, Кавлак, Любенци, Николаево и Теменуга. Към 7 от читалищата са организирани самодейни състави, които съхраняват местните фолклорни

традиции. Ежегодно те вземат участие в различни фестивали, надпявания, концерти организирани на национално и регионално ниво.

С тяхно съдействие са се запазили обредите, с които се отбелязват различни празници, като Коледа – Бъдни вечер и Рождество Христово, Нова Година, Трифон Зарезан – празникът на лозарите и винарите, конните надбягвания в Сушица, Камен и Кесарево на Тодоровден, седенки по Илинден, характерни за селата Благоево и Владислав. Обикновено с концерти на самодейците се предшестват и местните сборове и панаири.

С библиотеки разполагат всички читалища в община Стражица, библиотечният им фонд е над 110 000 библиотечни единици.

Най-голямата библиотека е в НЧ „Развитие 1895“ гр. Стражица, която изпълнява и функциите на общинска библиотека, която разполага с 18 343 тома. Читалищната дейност е свързана предимно с народен оркестър, женска вокална група за народни танци и естрадни песни, рок група, женска фолклорна група, клуб за народни танци и детски танцов състав.

Таблица 3. Читалища на територията на община Стражица

Наименование на читалището	Населено място	Година на построяване
„Развитие 1895“	гр. Стражица	1970 г.
„Самообразование 1921“	с. Бряговица	1961 г.
„Надежда 1928“	с. Балканци	1969 г.
„Възпитател – Кесарево - 1895“	с. Кесарево	1987 г.
„Станчо Станчев 1896“	с. Сушица	1967 г.
„Христо Ботев – 1918“	с. Нова Върбовка	1938 г.
„Виделина – 1905“	с. Владислав	1969 г.
„Лев Николаевич Толстой – 1890“	с. Виноград	1970 г.
„Иван Кожухаров – 1904“	с. Благоево	1970 г.
„Възпитател – Камен 1896“	с. Камен	1998 г.
„Просвета – 1905“	с. Асеново	1970 г.
„Бъдеще – 1899“	с. Царски извор	1967 г.
„Зора -1925“	с. Ново градище	1997 г.
„Просвета Лозен – 1906“	с. Лозен	1943 г.
„Правда 2010 с. Горски Сеновец“	с. Горски Сеновец	1945 г.
„Ангел Карадийчев – 2013“	с. Мирово	1989 г.

Източник: <https://chitalishta.com/>

Достъпът до културата на едно място обичайно се осъществява чрез изградената мрежа от музеи, галерии и изложбени зали. На територията на община Стражица функционират няколко подобни обекти.

Художествената галерия, която е основана през 1960 г. в гр. Стражица, е богат културен институт в общината. Изложбените зали са разположени в общинско помещение с площ 150 кв. м., където могат да подредят около 100 творби от богатия фонд на галерията, наброяващ повече от 1000 експоната, съхранени във фондохранилището на галерията.

Община Стражица регистрира и **Общинска обществена колекция**. В една от залите на Изложбени зали Стражица е представено културно-историческото наследство на Стражица от праисторическата епоха, тракийското и римското наследство и възраждането. Останалите движими културни ценности се съхраняват във фондохранилища.

Община Стражица продължава да търси пътища за възстановяване на сградата на художествената галерия, за да може тя да се използва като пълноценен културен институт с

достатъчно площ както за художествените експонати, така и движимите културно-исторически ценности, изложбени и конферентни зали и др.

Къща музей „Старшина I степен Димитър Атанасов Димитров“ се намира в с. Сушица. Къщата е родното място на Димитър Димитров, който е служил във военноморския флот като специалист химик. Служи на голям преследвач на подводници. Загинал е геройски в мирните дни на флота, спасявайки кораба, моряците и цяла Варна. За проявен героизъм в мирно време с указ на Народното събрание на Димитър Атанасов Димитров е присвоено званието „Герой на социалистическия труд“, златна звезда и орден „Георги Димитров“. Командването на флота му присъюва посмъртно звание старшина I степен. Открита е паметна плоча-барелеф в къщата и моряшки парк.

Традиционен поминък

Пчеларството е традиционен поминък за общината. Традиции съществуват и в развитието на бубарството, вследствие на което са създадени черничеви гори.

През 80-те години на територията на общината интензивно се е отглеждало етерично-маслени култури. Климатичните условия са благоприятни за отглеждането им.

Традиционни занаяти на територията на община Стражица са:

- ковачеството и ножарството – с. Камен;
- бъчварството – гр. Стражица, с. Владислав, с. Бряговица;
- дърводелство – с. Царски извор;
- градинарството – с. Сушица, гр. Стражица и с. Бряговица.

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ

При изготвянето на ОУП на община Стражица са направени подробни анализи на територията и нейната функционална структура.

Резултатите от тях показват, че в община Стражица преобладават земеделските територии, които заемат повече от половината територия – 63,8%. Горските територии заемат 28,7% от общинската територия. Териториите, заети от реки и водни площи, заемат 1,7% от територията. Урбанизираните територии в общината заемат 5,2% от общата площ.

Таблица 4. Баланс на територията на община Стражица според ОУПО Стражица

№	Елементи на територията	Площ на съществуващи елементи		
		обща площ в ха	% от общата площ	на жител м ²
	Урбанизирани територии	2 626,09	5,16	2 271,5
1	Жилищни функции	2 547,83	5,01	2 203,8
1,1	малка височина и плътност	2 526,88	4,97	2 185,7
1,2	средна височина и плътност	20,95	0,04	18,1
2	Обществено обслужващи функции	13,69	0,03	11,8
3	Производствени дейности	35,31	0,07	30,5
4	Складови дейности	25,25	0,05	21,8
5	Рекреационни дейности, курорти и вилни зони	6,24	0,01	5,4
6	Озеленяване			

Елементи на територията		Площ на съществуващи елементи		
		обща площ в ха	% от общата площ	на жител м ²
6.1.	Горски парк			
6.2	Горски парк в защитена територия	1,91		1,7
6.3	Озеленяване, паркове и градини	4,01	0,01	3,5
7	Спорт и атракции	9,30	0,02	8,0
8	Комунално обслужване и стопанство	12,32	0,02	10,7
9	Земеделски територии, в т.ч.:	31 965,16	62,86	27 649,1
9,1	обработвани земи - ниви	26 932,01	52,97	23 295,6
9,2	образтвани земи - трайни насаждения	830,36	1,63	718,2
9,3	пасища, ливади, мери	3 716,02	7,31	3 214,3
9,4	необразтвани земи	323,70	0,64	280,0
9,5	животновъдни	60,85	0,12	52,6
9,6	стопански и обслужващи	102,22	0,20	88,4
10	Горски територии, в т.ч.:	14 614,43	28,74	12 641,1
10,1	гори	4 025,11	7,92	3 481,6
10,2	защитни гори	0,00		
10,3	рекреационни гори			
10,4	горски земи	4 596,34	9,04	3 975,7
10,5	горскостопански и обслужващи	5 984,96	11,77	5 176,9
10,6	голини и непригодни	8,01	0,02	6,9
11	Водни площи	1 187,93	2,34	1 027,5
12	Транспорт и комуникации	366,68	0,72	317,2
13	Техническа инфраструктура	35,91	0,07	31,1
14	Кариери, мини, продуктохранилища	22,04	0,04	19,1
15	Територии с особена защита (ЗМ по ЗЗТ и ЗМ по ЗКН)	26,92	0,05	23,3
	ОБЩА ПЛОЩ	50 848,01	100	43 982,4

Източник: ОУПО Стражица

Подробна информация за населените места – площ и население – е поместена в следващата таблица.

Таблица 5. Параметри на селищата в общината по площ и население

№	Населено място	Площ (ха)	Население, 2019 г.
1.	гр. Стражица	335,3	4 165
2.	с. Камен	202,7	1 486
3.	с. Кесарево	160,9	1 188
4.	с. Царски извор	148,2	703
5.	с. Асеново	131,6	697
6.	с. Сушица	314,4	633
7.	с. Виноград	142,6	541
8.	с. Бряговица	81,8	345
9.	с. Благоево	80,6	329
10.	с. Лозен	107,5	299
11.	с. Владислав	76,7	236
12.	с. Горски сеновец	85,4	221
13.	с. Нова Върбовка	121,7	206
14.	с. Мирово	67,4	170
15.	с. Балканци	73,0	107
16.	с. Ново градище	92,5	79

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

№	Населено място	Площ (ха)	Население, 2019 г.
17.	с. Николаево	70,1	72
18.	с. Железарци	19,8	28
19.	с. Кавлак	52,5	22
20.	с. Теменуга	53,1	20
21.	с. Любенци	25,2	10
22.	с. Водно	39,0	4

Източник: ОУПО Стражица; НСИ

Селищната структура

Селищната мрежа може да се определи като мозаично-дисперсно разположена в територията. Като пространствена структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана върху цялата територия на общината. Дисбалансът се дължи на демографските и функционални характеристики.

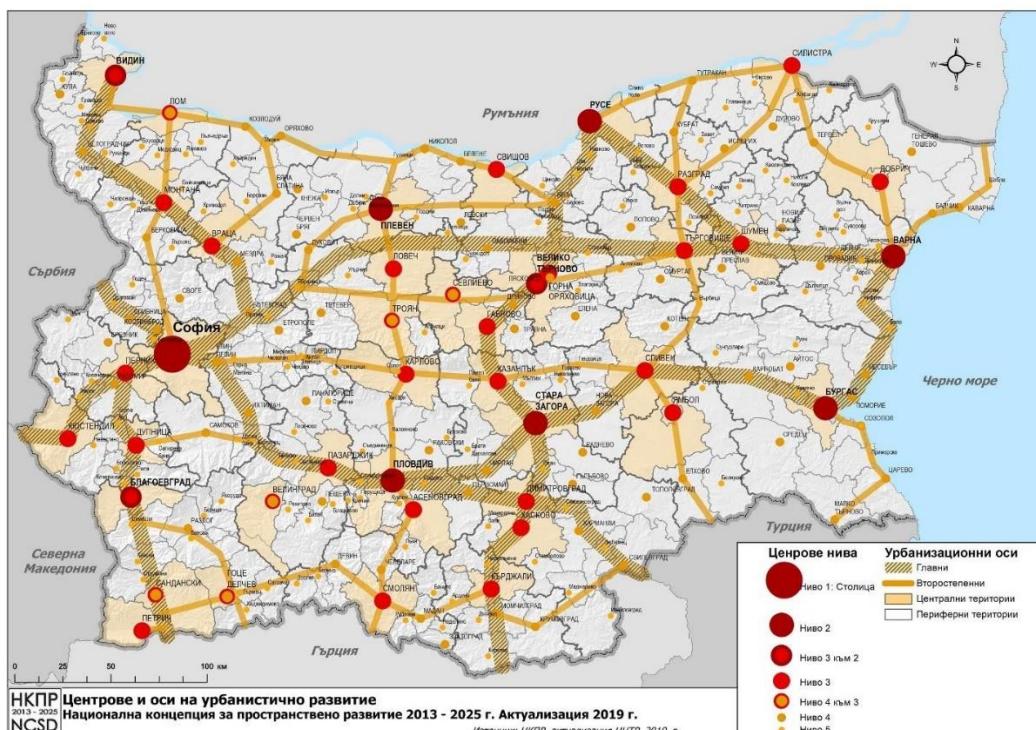
Селищната мрежа е съставена от 1 град (Стражица) и 21 села. Близо 65% от населението живее в селата. По-големите села в общината са с. Камен (1 486 д.), с. Кесарево (1 188 д.) и с. Царски извор (703 д.).

Съгласно актуалната категоризация на населените места от 27.11.2018 г., изготвена от МПРБ, гр. Стражица попада в трета категория (от 8 общо). По-големите села Камен и Кесарево са класифицирани като 5-та категория, а най-малобройното с. Водно – 8-ма, както и още 6 на брой села. Останалите села са разпределени в 6-та категория – 6 на брой и 7-ма – 6 населени места.

Според градоустройствената категоризация (Наредба № 7, обн. ДВ бр.3 от 2004 г.) гр. Стражица попада в категорията „много малък град“ (до 10 хил. д.).

Местоположението на общината предлага удобен достъп до Велико Търново, Стара Загора, Русе, черноморското пристанище Варна, черноморските курорти, пазарите на Румъния.

Фигура 3. Центрове и оси на урбанистично развитие

Източник: АНКПР

В близост до общината преминават второстепенните оси на развитие на област Велико Търново, които се формират по транспортните направления на коридорите от трансевропейската транспортна мрежа и на други транспортни мрежи от национално значение, както следва:

- Средна основна меридионална ос – Русе – Велико Търново – Габрово – Стара Загора – Хасково – Кърджали – Маказа, част от общеевропейски транспортен коридор № 9;
- Северна основна паралелна ос – София – Плевен – Русе и отклонението София – Ловеч – Велико Търново – Шумен – Варна (AM „Хемус“);
- Крайдунавска паралелна ос, която свързва селищата по Дунавското крайбрежие;
- Второстепенна ос на развитие, свързваща селищата Свищов и Велико Търново.

С регионално и национално значение са пътищата от националната сухопътна мрежа, а именно:

- Велико Търново – Кесарево – Омуртаг (Варна);
- Горна Оряховица - Камен – Попово (Варна);
- Стражица – Лозен – Полски Тръмбеш (Русе – Велико Търново);
- Стражица – Ново градище – Омуртаг (Варна).

Междуселищните връзки в общината се осъществяват чрез автомобилния транспорт. Изградени са 546 улици и пътища от II-ри и III-ти клас. През 10 от всичките 22 населени места минават пътища III-ти клас.

2.1.5. ИЗВОДИ ОТ ОБЩАТА ХАРАКТЕРИСТИКА

Проблеми

- Няма значими, отклоняващи се проблеми в общата характеристика на общината.

Потенциали

- Общината граничи със седем общини от три области;
- Общината се намира близо до областния център;
- В общината има традиции, подходящи за отглеждане на селскостопански култури и трайни насаждения;
- В общината има подходящи условия за отглеждане на етерично-маслени култури;
- Общината има богат културен календар и отличителни културни събития – Фестивал „Житена питка“ и Каралийчеви дни.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Стражица не функционира в затворена системата, а като част от общата икономика на страната. Местните икономически показалите оказват влияние върху тези на областно и национално ниво и обратното. Това дава възможност, чрез анализ, да се откроят силните, местни икономически страни, които имат най-голям дял в общата икономика. Ключовите характеристики, които се проследяват, са свързани с развитието на икономиката и жизнения стандарт на жителите на община Стражица. От друга страна, общото състояние на икономиката в България оставя своя отпечатък върху местната такава.

За да се откри тази неразривна връзка, са изследвани няколко ключови макроикономически показателя на национално ниво. Това са:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическият растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяването от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това, обаче, не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал пред-кризисните си нива, като само в периода 2012-2013 се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад следствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4.2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време често покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Стражица.

Таблица 6. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година

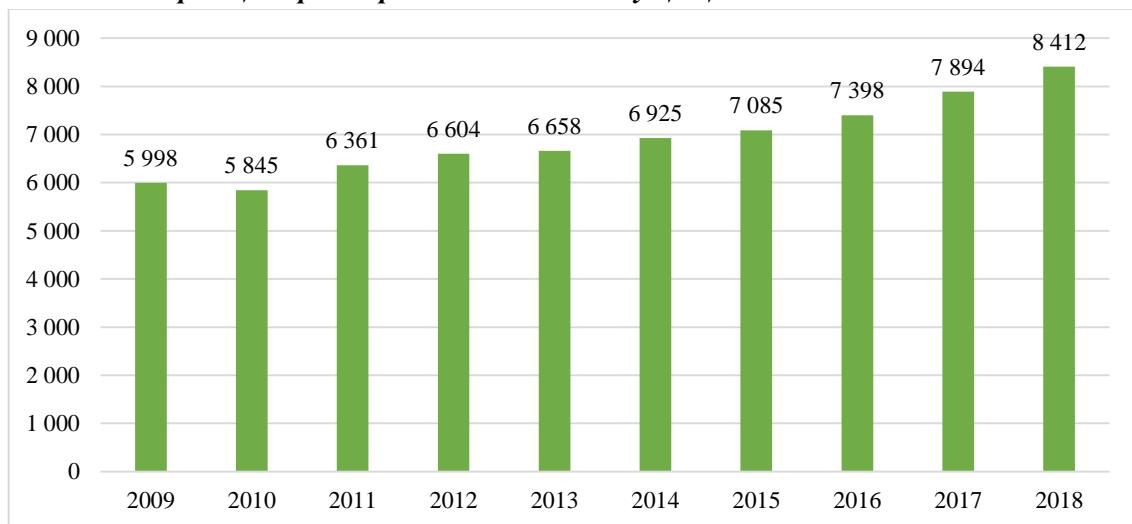
Основни макроикономически показатели - реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	-

Източник: НСИ

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН ОТ НИВО 2

Наблюдавайки икономическото развитие на региона през периода 2015-2018 г., се забелязва следване на тенденциите на национално ниво – плавно увеличение на БВП, ръст в броя на заетите, както и наваксване на разходите за ДМА, но не и достигането на пиковите им стойности.

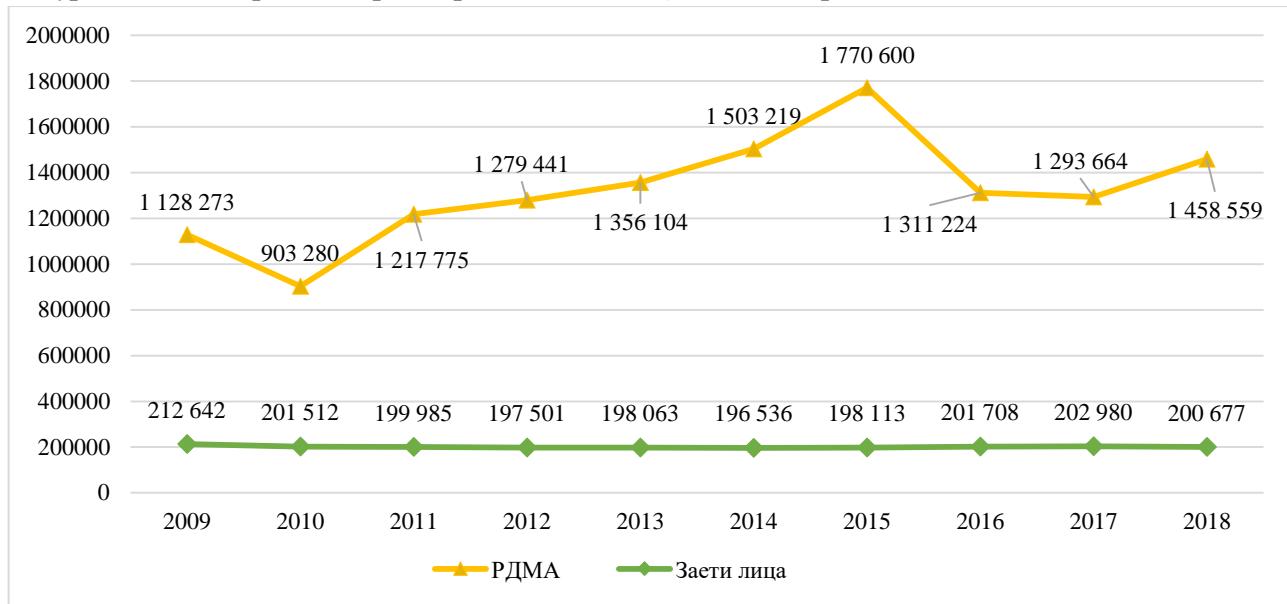
Фигура 4. Северен централен регион – БВП в текущи цени – млн. лв.

Източник: НСИ

Данните показват ръст на БВП с 40,2% за периода 2009-2018 г., което е близо до постигнатия ръст на национално ниво – 50% за същият период.

Фигура 5. Северен централен регион – РДМА (хил. лв.) и брой заети лица

Източник: НСИ

В същото време разходите за придобиване на ДМА (РДМА) рязко се свиват за 2016 г., спрямо предходната, а след това започва тяхното наваксване, което все още не е достигнало нивата от преди 2015 г.

Тенденцията за увеличаване броя на заетите също е спазена в периода 2014-2018 г., с единствено изключение – периодът 2017-2018 г., когато се наблюдава лек спад.

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2015-2018 година, може да се заключи, че те следват националните тенденции в периода на действия на ОПР на Стражица за периода 2014-2020 година. Наличните данни за последните години показват плавно увеличение на продукцията, която генерира предприятията от нефинансовия сектор в област Велико Търново. Като за 2018 година спрямо 2015 г. увеличението на произведената продукция е с 11,3%.

Разходите за придобиване на ДМА (РДМА) се увеличават през 2015 г., спрямо предходната, а след това отново се наблюдава спад и започва тяхното наваксване, което все още не е достигнало нивата от преди 2015 г.

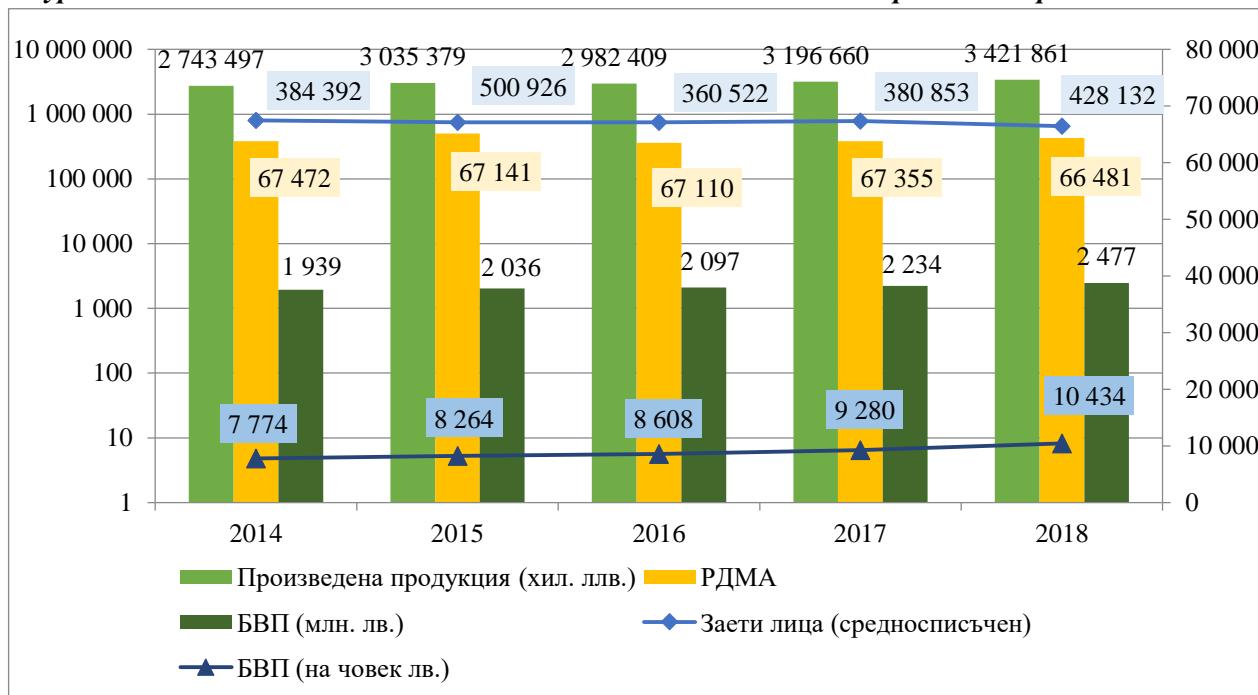
В национално ниво се наблюдава тенденция за повишаване на заетите, но в областта броят на заетите лица намалява (нивото на намаляване за 2018 г. спрямо 2015 г. е 1%).

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Велико Търново продължава да нараства, но не достатъчно, че да компенсира голяма си разлика със средния за страната. От 2014 г. се наблюдава плавно покачване на БВП на човек от населението в областта, като през 2018 г. достига 10 434 лв. при 13 206 лв. на човек за страната.

В област В. Търново през 2018 г. е регистрирана рекордна икономическа активност на населението на възраст 15-64 години (70,4%), както и рекордно ниво на заетост (66,6%) за

същата възрастова група. Коефициентът на безработица се покачва минимално от рекордно ниските 4,6% през 2017 г. до 5,4% през 2018 г., което е в унисон със средните нива за страната.

Фигура 6. Развитие на областна икономика в област Велико Търново за периода 2015-2018 г.

Източник: НСИ

Положителното в характеристика на област Велико Търново е, че нараства размерът на БВП на 1 човек, което в комбинация с почти непроменения брой на заетите, е показателно за ръст в производителността на труда.

Може да се обобщи, че областната икономика в последните няколко години преодолява последствията от събитията преди 2014 година, но все още е неустойчива и податлива на глобалната икономическа обстановка.

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА СТРАЖИЦА В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА

Сравняването на основни икономически показатели на общинско и областно ниво дава възможност да се прецени доколко изводите, направени в ИТСР на Северен централен регион от ниво 2, се отнасят за община Стражица.

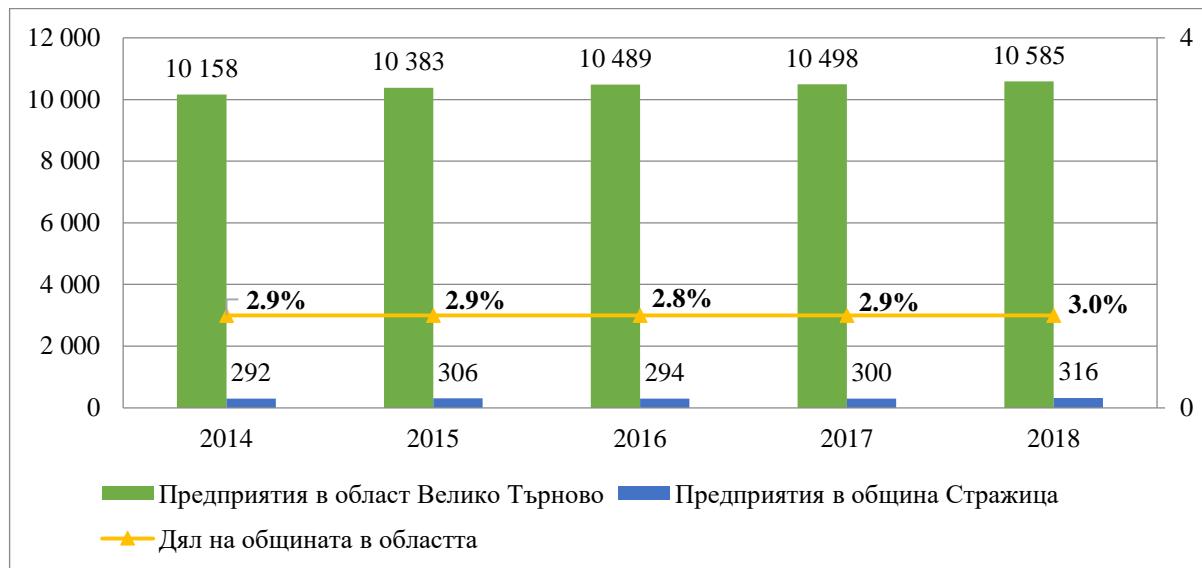
Икономиката на община Стражица не оказва сериозно влияние върху икономиката на област Велико Търново, но това е очаквано предвид разликите в броя на населението на общинско и областно ниво (в общината живеят 11 561 души или 4,97% от област Велико Търново) и предвид площта, върху която се простира общината (508,3 км² или 11,39% от област Велико Търново).

За разглеждания период броят на предприятията в община Стражица се увеличава с малко по-бързи темпове от областта. През 2014 г. броят им е бил 292. Съставляващи едва 2,9% от всички в областта, докато през 2018 г. – достигат 316, 3,0% от всички в област Велико Търново. На областно ниво броят на предприятията постепенно се увеличава от 10 158 през 2014 г. те стават 10 585 или с други думи се увеличават с 4,2% за периода. По този показател

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

значимостта на общинската икономика за икономическото развитие на област Велико Търново е много малка.

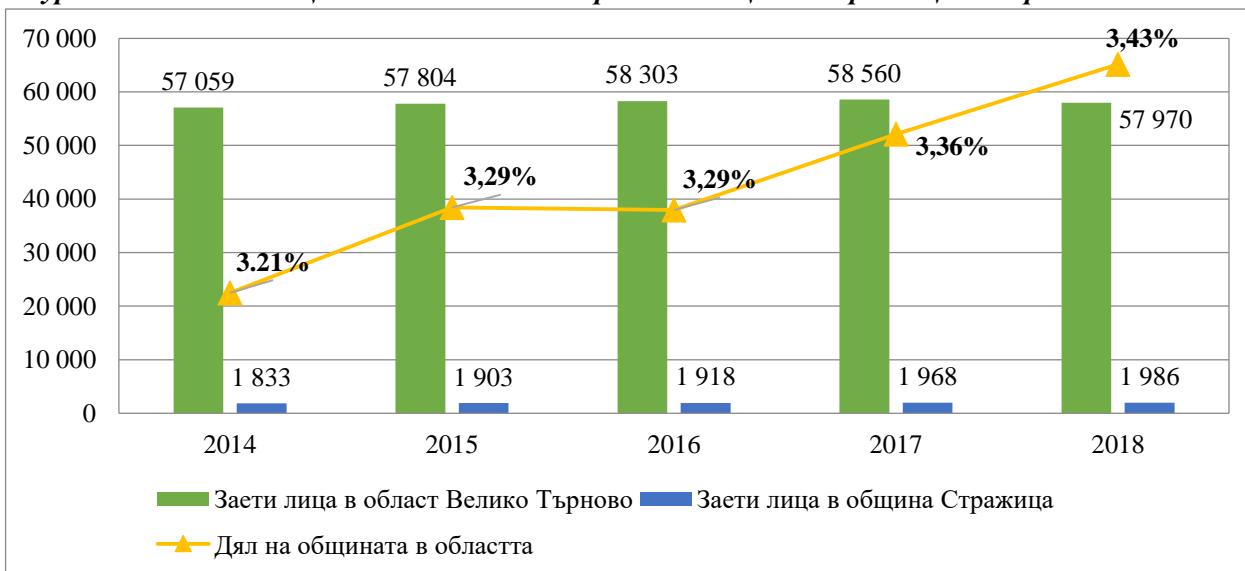
Фигура 7. Брой на предприятията в област Велико Търново и община Стражица за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ

Динамиката на заетите в предприятията през годините показва, че се наблюдава ръст както на областно ниво, така и на общинско. За периода 2014-2018 г. заетите на областно ниво са се увеличили с 911 души, а тези в община Стражица – със 153 души. Към 2018 г. заетите лица в нефинансовите предприятия в община Стражица съставляват 3,43% от заетите лица в нефинансовите предприятия за област Велико Търново.

Фигура 8. Заети лица в област Велико Търново и община Стражица за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ,

За изследвания период в областта се наблюдава тенденция за постепенно увеличение на произведената продукция. През 2014 г. стойността ѝ е била 2 744 млн. лв., докато за 2018 г. е отчетена произведена продукция нараснала до 3 422 млн. лв. или е отбелаязан ръст от 24,7%. За същия период произведената продукция в община Стражица нараства от 117 млн. лв. през 2014 г. до 165 млн. лв. през 2018 г. или е отбелаязан ръст с 29,1%.

Фигура 9. Произведена продукция в област Велико Търново и община Стражица за периода 2014-2018 г.

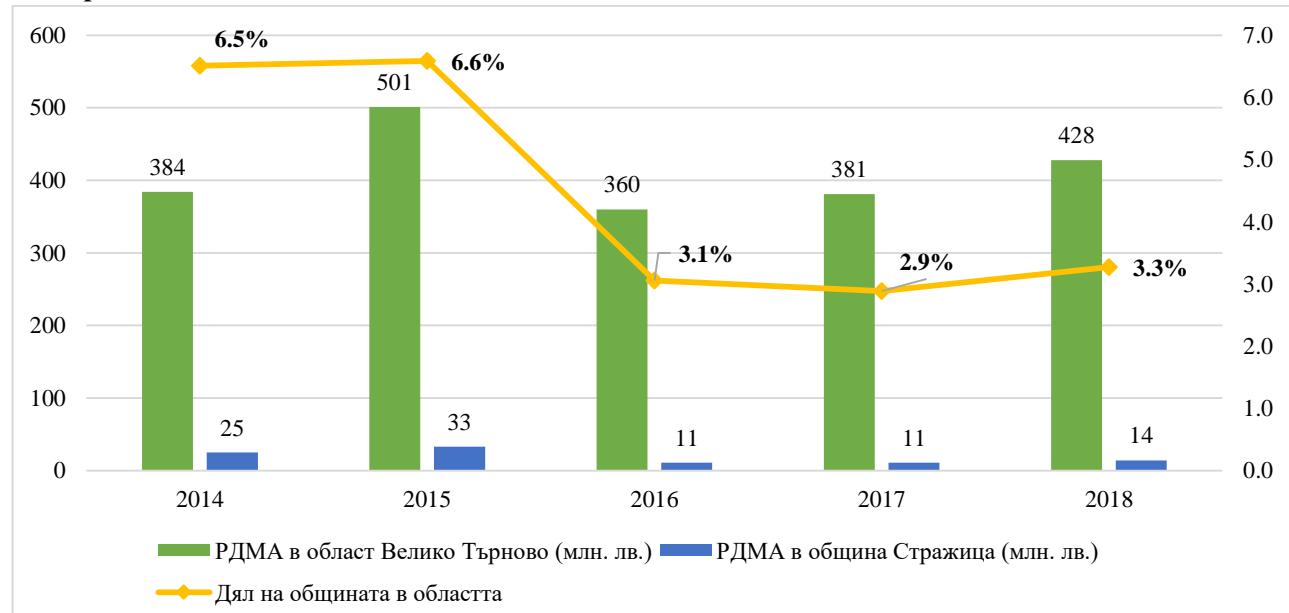

Източник: НСИ

РДМА е един от показателите, с който се характеризира инвестиционната активност на предприятията във всички сектори на икономиката.

В област Велико Търново, като изключим необичайната 2015 г., се отчита сравнително постоянно ниво на РДМА. Сравнявайки 2018 г. спрямо 2014 г., се отчита увеличаване на РДМА с 10%. Точно на обратния полюс е община Стражица, в която се отчита намаляване с 44%, което показва намаляване на инвестициите в съществуващите и нови икономически дейности в общината.

Фигура 10. Разходи за придобиване на ДМА в област Велико Търново и община Стражица за периода 2014-2018 г.

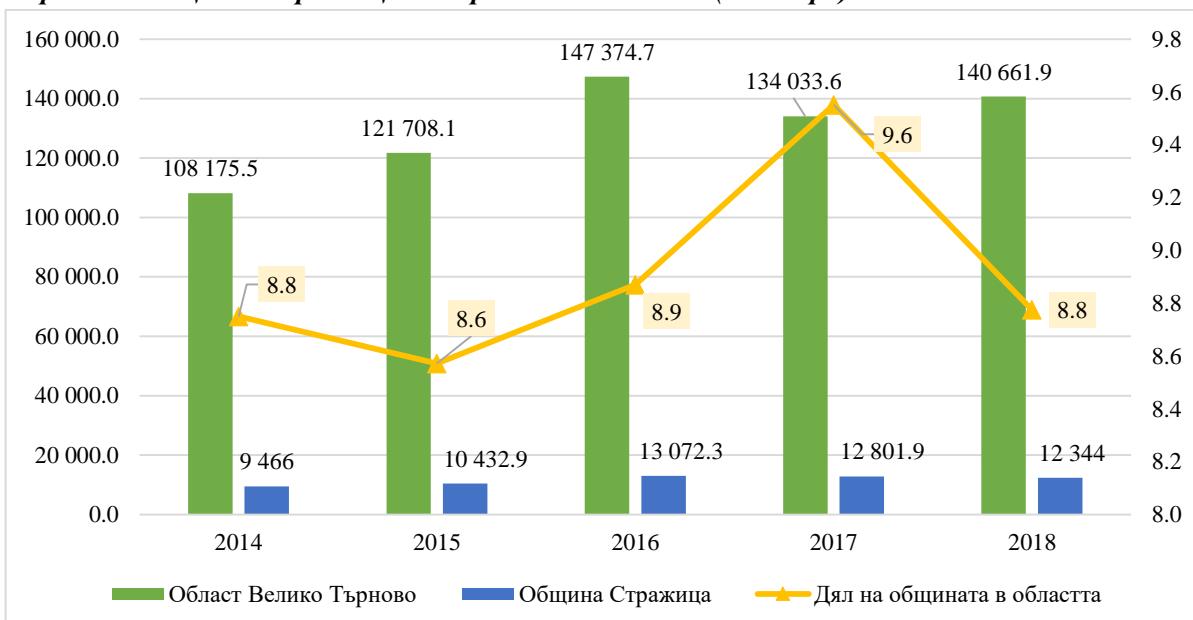

Източник: НСИ

ПЧИ отразяват потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

На областно ниво за 2018 г. има увеличение на ПЧИ с 23,1% в сравнение с 2014 г. и увеличението на общинско ниво (23,3%) е почти същото. Най-голяма е стойността за област Велико Търново през 2016 г., когато са постъпили 147 374,7 хил. евро., което е с 4,6% повече от 2018 г., данните за община Стражица отново съвпадат. Цялостният принос на община Стражица по отношение на ПЧИ за областта е малък – 8,8% от всички за 2018 г. Въпреки това се наблюдава повишаване на интереса на чуждестранните инвеститори.

Фигура 11. Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия в област Велико Търново и община Стражица за периода 2014-2018 г. (хил. евро)

Източник: НСИ, Община Стражица

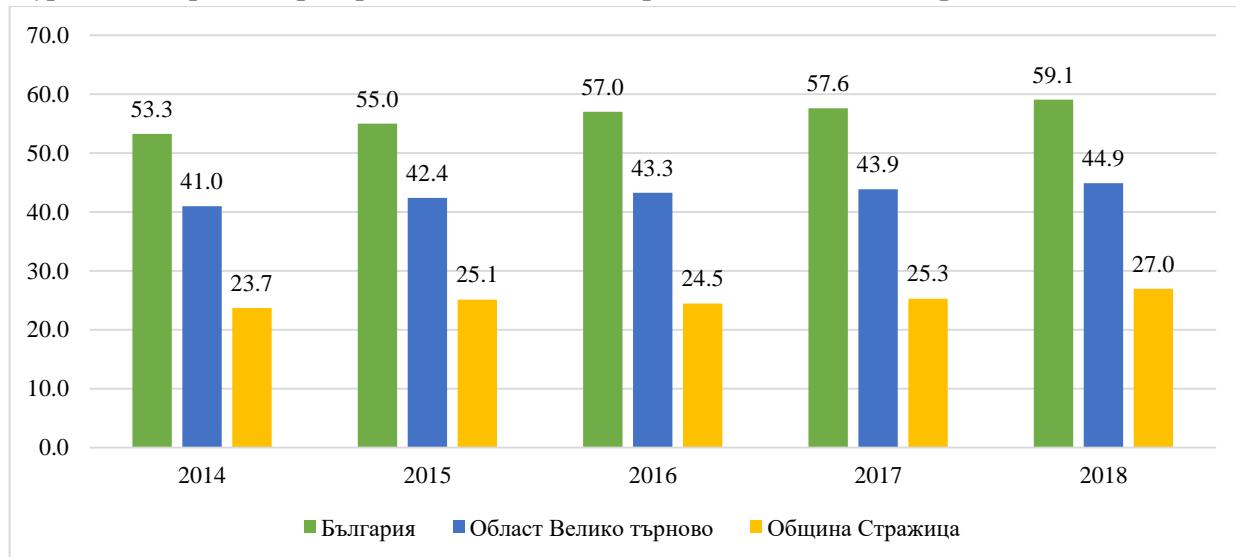
2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Стражица в периода 2014-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустрисален и този на услугите. Допълнително всеки сектор е разгледан по-обстойно, за да се открият неговите специфики за община Стражица. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открии кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциални да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица, обема на произведената продукция, генерираните приходи.

Брой на предприятията на 1000 д.

По данни на НСИ се наблюдава постепенно увеличение по отношение на предприятията на 1 000 души в разглеждания период 2014-2018 г. Положително е, че темповете на растеж на община Стражица са сходни с тези на областно ниво и национално ниво, но все пак ще са необходими още усилия, за да достигне общината област Велико Търново по отношение на показателя. Към 2018 г. на областно ниво показателят е 17,9% по добър от този на общинско.

Фигура 12. Брой на предприятия на 1 000 д. на различните административни нива (%)

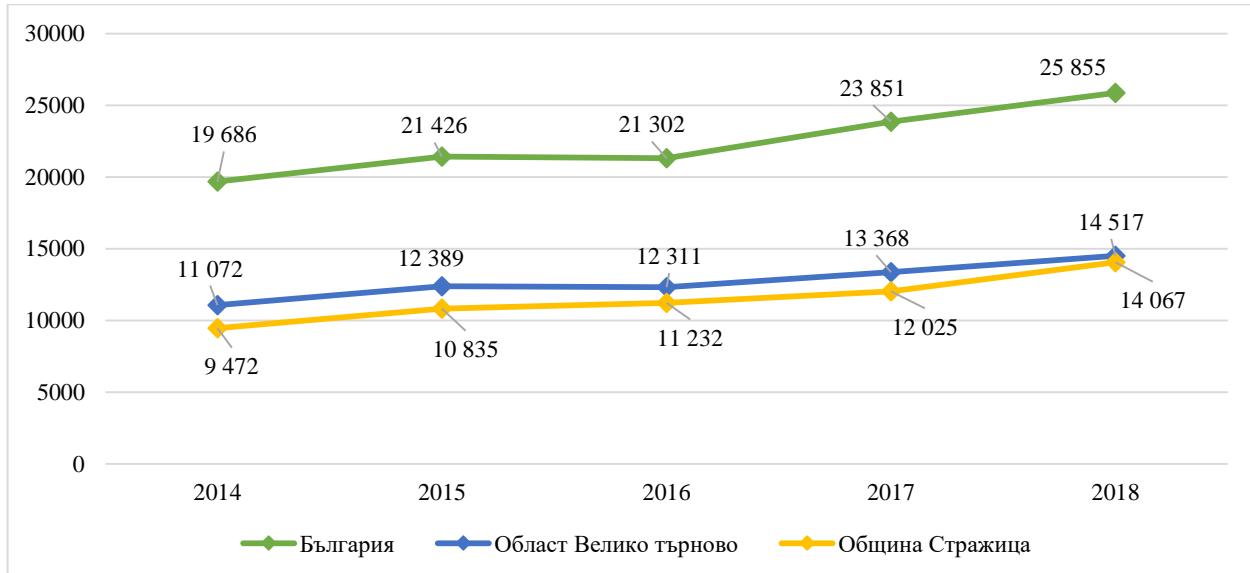

Източник: НСИ, собствени изчисления

Произведената продукция на 1000 души

В изследвания период стойността на произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души е много близко до това за областта, но все още с голяма разлика до показателя за национално ниво. През 2018 г. произведената продукция за община Стражица е с 450 по-малко от стойността за област Велико Търново. Това показва, че икономиката на община Стражица се развива в положителна посока.

Фигура 13. Произведената продукция на 1 000 д. на различните административни нива (%)

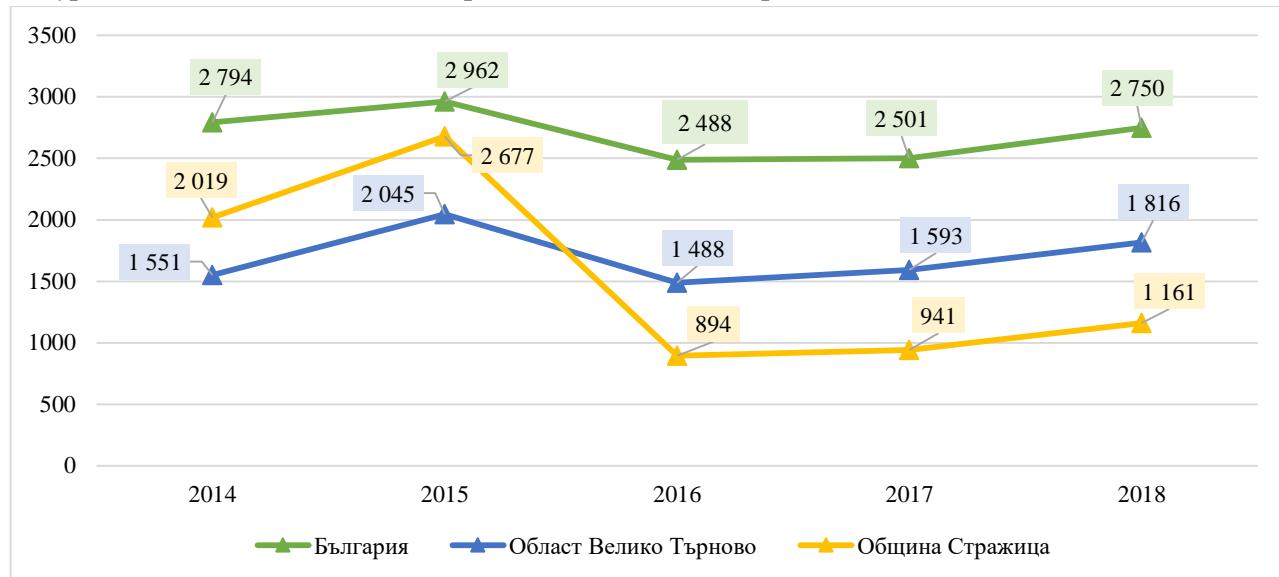

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разходи за ДМА на 1000 души

По отношение на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на 1 000 души население се наблюдава спад от 2015 до 2017 г., когато общината регистрира най-ниските стойности по отношение на показателя. През 2018 г. се отчита малко увеличение спрямо предходната година, но това не е достатъчно за достигане на областно ниво.

Фигура 14. РДМА на 1 000 д. на различните административни нива, в хил. лв. (%)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разпределение на предприятията

Общият брой на предприятията нараства през годините, като най-значително е нарастването в сектора на услугите. Въпреки това в периода 2014-2018 г. не се наблюдават съществени изменения в отношение на броя на предприятията по основните икономически сектори. Доминират предприятията в сектора на услугите, следвани от тези в селското, горското и рибното стопанство. Индустрията има само 12,3 дял от всички предприятия.

Таблица 7. Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Стражица за периода 2014-2018 г.

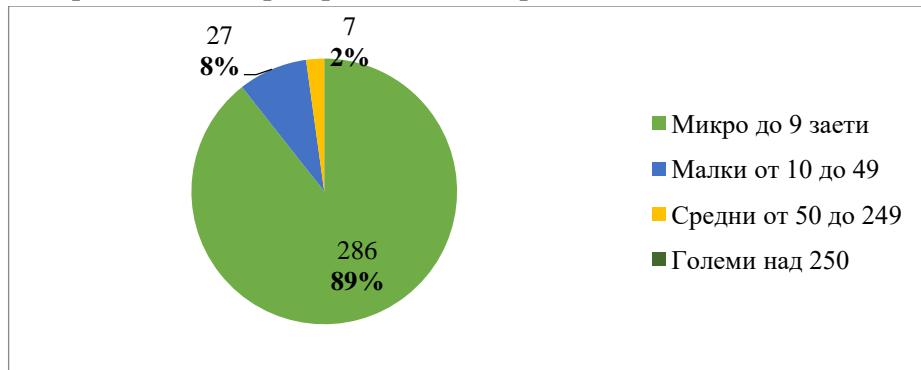
Предприятия	2014		2015		2016		2017		2018	
	бр.	%								
Селско, горско и рибно стопанство*	58	20	69	23	73	24,83	77	25,67	81	25,63
Индустрия*	35	12,07	31	10,33	34	11,56	39	13,00	39	12,3
Услуги*	197	67,93	200	66,67	187	63,61	184	61,33	196	62,03
Общо	290	100	300	100	294	100	300	100	316	100

Източник: НСИ, собствени изчисления

*Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.

Разпределението на предприятията по броя на заетите в тях не се отличава особено от икономиката в страната. С най-голям превес са микро-предприятията (до 9 заети), които изграждат 90% от местния пазар. Техният брой се е увеличил с 21 (от 261 през 2014 г. до 282 през 2018 г.). Броят на малките предприятия (от 10 до 49 заети) също се е увеличил с 3 (от 24 през 2014 г. до 27 през 2018 г.). В същото време броят на средните компании (между 50 и 249 заети) остава непроменен – 7. На територията на общината няма големи предприятия (над 250 заети). От тези данни може да се направи извод, че в общината липсват мащабни инвестиции и мащабни производства, но от друга страна подобен вид структура е по-гъвкава за устояване на отраслови сътресения.

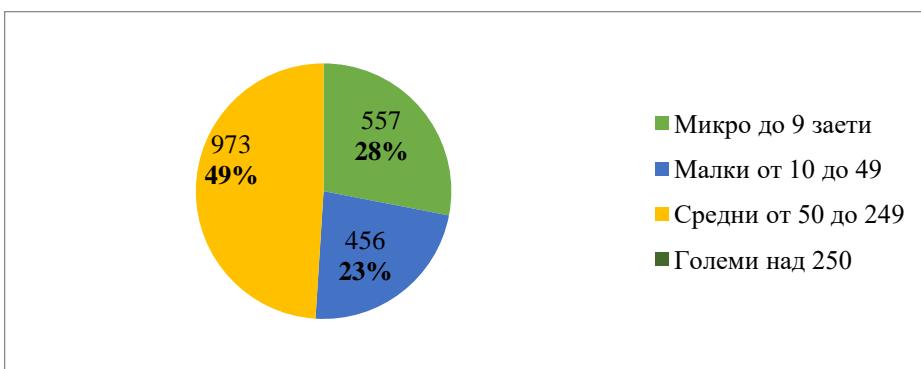
Фигура 15. Разпределение на предприятията по броя за заетите в тях за 2018 г.

Източник: НСИ

В същото време почти половината от заетите в общината, са служители в средните предприятия (от 50 до 249 заети). В разглеждания период при всички групи стопански единици има увеличение на броя на заетите в тях.

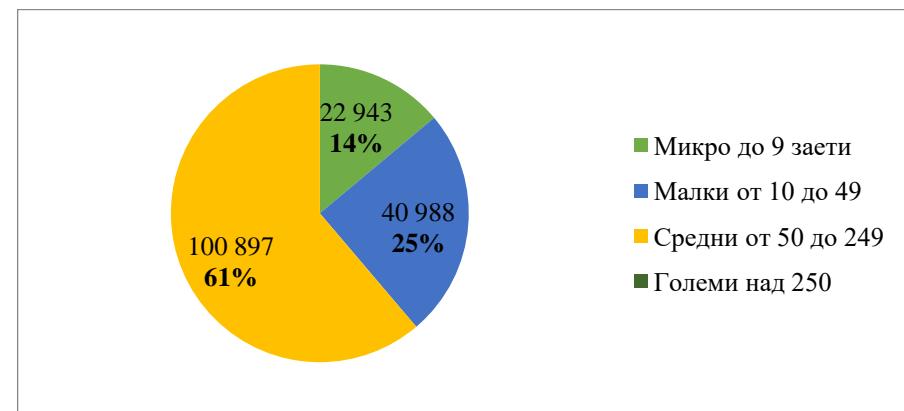
Фигура 16. Разпределение на заетите в предприятията според броя на заетите в тях за 2018 г.

Източник: НСИ

Обичайно големите и средни предприятия са „двигател“ на общинската икономика с обема си на произведената продукция. От данните за 2018 г. в община Стражица се наблюдава превес на приноса на произведената продукция от средните (от 50 до 250 заети) предприятия – 61%. Официалните данни показват, че растежът на произведената продукция от средните предприятия е по-голям от този на микро и макро. За разглеждания период средните предприятия са увеличили своята продукция с 34% (34 427 хил. лв.), малките с 34% (9 680 хил. лв.) и микро с 17% (3 917 хил. лв.). Нито една от групите не е регистрирала намаление.

Фигура 17. Произведена продукция в хил. лв. в предприятията според броя на заетите в тях за 2018 г.

Източник: НСИ

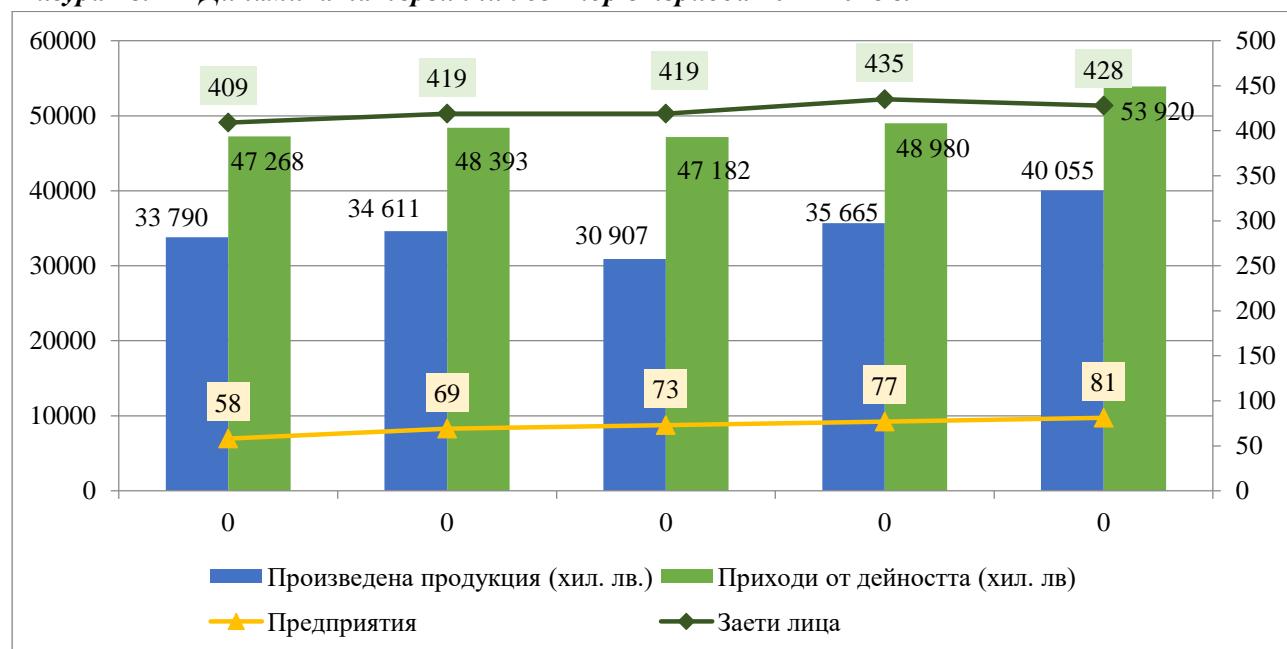
2.2.6. РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИЯ СЕКТОР НА ИКОНОМИКАТА

Първичният сектор на икономиката, включващ селското, горското и рибното стопанство, е с висока степен на значимост за община Стражица. Това е обусловено както от природо-географските фактори в общината, така и от историческия профил на общината. Като икономическа дейност селското, горското и рибното стопанство е застъпено във всичките населени места на общината, като то е основен отрасъл в селата. Развити са и двата клона на селското стопанство – растениевъдство и животновъдство.

През периода 2014-2018 г. се наблюдава леко увеличение в броя на предприятията, опериращи в сектора – от 58 те достигат до 81, и към 2018 г. те съставляват 25,6% от всички стопански единици в общината. При броят на заетите в тях също се наблюдава малко увеличение, като през 2018 г. те са 428 души, което съставлява 21,6% от всички заети в общината.

Положителна е тенденцията за увеличаване на произведената продукция, както и приходите на предприятията, като за разглеждания период и двете стойности са нараснали. Относителният им дял в местната икономика е 23% за 2018 г. Това показва, че община Стражица има потенциал за развитие на аграрния сектор.

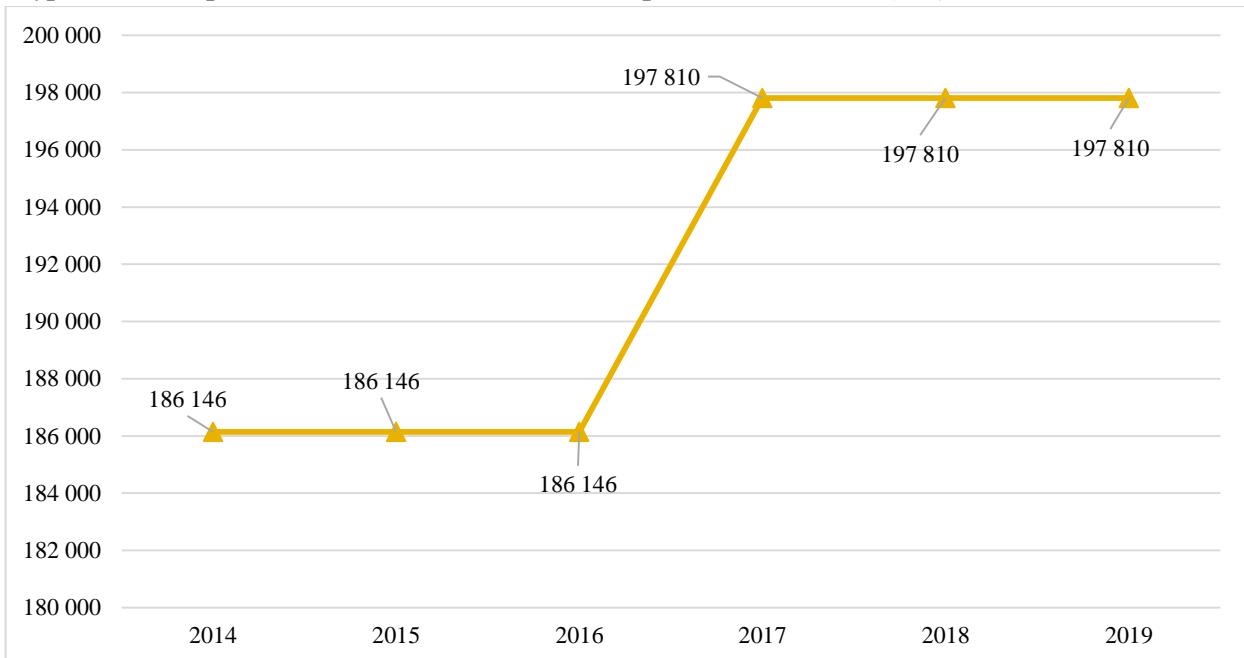
Фигура 18. Динамика на първичния сектор в периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ

Според ОД „Земеделие“ – Велико Търново земята, която се обработва през 2019 г., е 197 810 дка. Проследявайки динамиката във времето, се наблюдава увеличение на обработваемите земи през 2017 г. с 11 664 дка., което се е запазило до 2019 г. Тази стойност е близо 40% от цялата площ на община Стражица.

Фигура 19. Обработвани земеделски земи в периода 2014-2019 г. (дка)

Източник: ОД „Земеделие“ – Велико Търново“

Основните култури, които се отглеждат на територията на общината са пшеница, царевица, слънчоглед, ечемик, рапица, соя, грах, като техните площи остават сравнително постоянни във времето. Почти половината от площта е заета с пшеница (44,4%), на второ място най-много декари са с царевица (25%) и слънчоглед (22%).

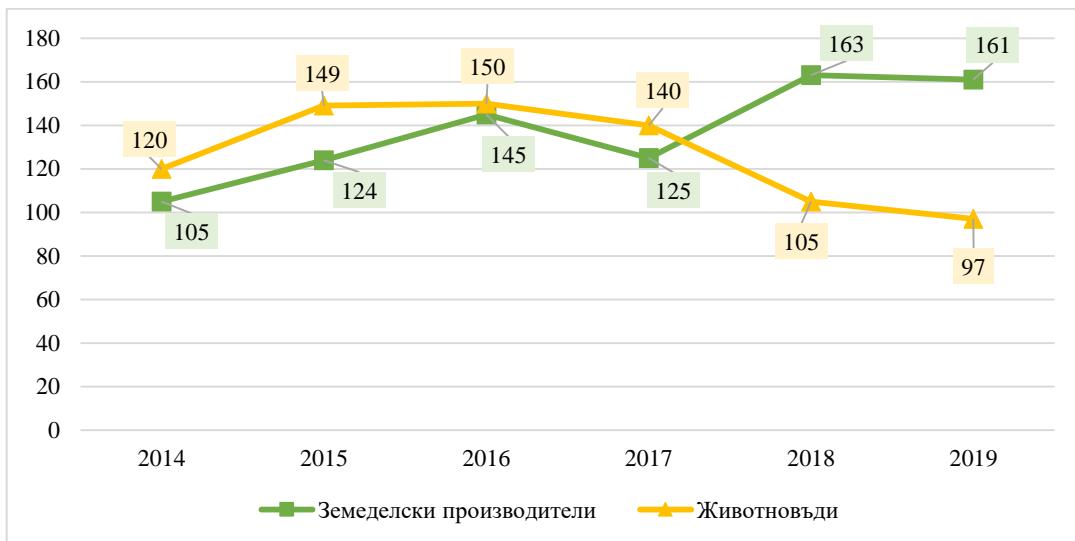
Таблица 8. Основни отглеждани земеделски култури в община Стражица за периода 2014-2019 г.

Култура/ дка	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Пшеница	77 796	69 620	64 180	77 249	63 200	78 702
Ечемик	15 292	16 643	13 831	2 366	11 500	5 786
Царевица	17 405	33 223	24 620	19 502	55 200	44 486
Слънчоглед	54 618	42 775	52 387	56 744	45 000	39 334
Рапица	4 060	5 924	2 805	4 550	2 989	4 012
Грах	0	0	763	2 249	1 608	325
Соя	0	0	2 154	1 460	1 406	3 476
Овес	464	186	9 119	0	98	0
Тритикале	80	187	0	0	0	0
Царевица силаж	1 398	1 450	1 520	1 480	1 540	1 285

Източник: ОД „Земеделие“ – Велико Търново“

През 2019 г. на територията на община Стражица има 258 бр. земеделски производители и животновъди. До 2017 г. броят на животновъдите надвишава този на земеделските производители, но с малки разлики. През 2018 и 2019 г. тази тенденция се променя и превес имат земеделските производители, които през 2019 г. са 161 бр. и са с 64 бр. повече от животновъдите.

Фигура 20. Брой земеделски производители и животновъди в община Стражица за периода 2014-2019 г.

Източник: ОД „Земеделие“ – Велико Търново“

В областта на животновъдството на територията на общината се отглеждат най-много птици, като за разглеждания период техният брой се е увеличил дванадесет пъти от 180 000 бр. през 2014 г. на 2 165 420 бр. през 2019 г. Пчелните семейства са на второ място по брой отглеждани животни, като броят им варира в близки граници през разглеждания период. Наблюдава се значително намаляване на отглежданите кози, които от 2 187 бр. през 2014 г. са станали 265 гр. Забелязва се и значително намаление на отглежданите свине, което не е изненадващо и предвид намаления брой животновъди.

Таблица 9. Брой основни видове отглеждани животни в община Стражица за периода 2014-2019 г.

Видове животни (бр.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Говеда общо	2 219	2 635	3 109	2 855	2 455	1 422
Овце	4 583	8 255	5 795	5 616	4 650	2 715
Кози	2 187	2 065	1 181	1 475	1 210	265
Свине	1 361	1 170	640	735	635	635
Птици	180 000	325 300	419 000	245 000	1 963 300	2 165 420
Зайци	180	0	0	0	0	0
Пчелни семейства	5 165	3 380	3 933	5 205	4 109	4 305

Източник: ОД „Земеделие“ - Велико Търново

ДГС „Горна Оряховица“ обхваща територията на област Велико Търново и управлява държавните горски територии в землищата на общините Горна Оряховица, Лясковец и Стражица. Общата площ на стопанството - горски и земеделски територии - е 21 942,1 ха, от което 21 540,1 ха дървопроизводителна и 402 ха недървопроизводителна. Горските територии са 19 232 ха. Залесената площ е 21 530,8 ха.

Собственост на горските територии на ДГС „Горна Оряховица“:

- Държавна – 14 157,3 ха;
- Общинска – 3 362,3 ха;
- Частни физ. лица – 4 239,2 ха;
- Частни юрид. лица – 183,3 ха.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Горските територии в община Стражица съставлява 28,7% от общата територия. Дърводобивът е умерено развит, има и налични дивечовъдни станции. Преобладават широколистни гори, защото територията на общината попада в техния естествен ареал на разпространение.

Общинските гори са разположени в землищата на селата Асеново, Благоево, Горски Сеновец, Мирово, Кавлак и Лозен с обща територия – 8 150,871 дка. Управлението на горските територии се осъществява съгласно чл. 181, ал. 1, т. 1, б. „в“ от Закона за горите, от Общинско предприятие „Страницни дейности“. В Общинското предприятие се сформира отдел „Общински гори“. С оглед на ограничения икономически потенциал, горското стопанство на територията има ресурс за по-практическо обвързване с туризма, обособявайки се като негова предпоставка. Благодарение на горските ресурси би могло да се реабилитират традиционни за района занаяти като бъчварство, дърводелство, а също и билкарство и гъбарство.

Община Стражица разполага със следния общински горски фонд:

- с. Асеново – 720,000 дка;
- с. Благоево – 3 605,000 дка;
- с. Горски Сеновец – 1 000,000 дка;
- с. Мирово – 973,375 дка;
- с. Кавлак – 1 658,000 дка;
- с. Лозен – 197,497 дка.

За управлението на общинския горски фонд има изгoten и одобрен Горскостопански план от 2015 г. до 2025 г.

Развитието на дейностите, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите, създава работни места за част от населението на общината. На територията на горски фонд се осъществяват и редица страницни ползвания – паша на едър и дребен добитък, добив на сено от голите площи.

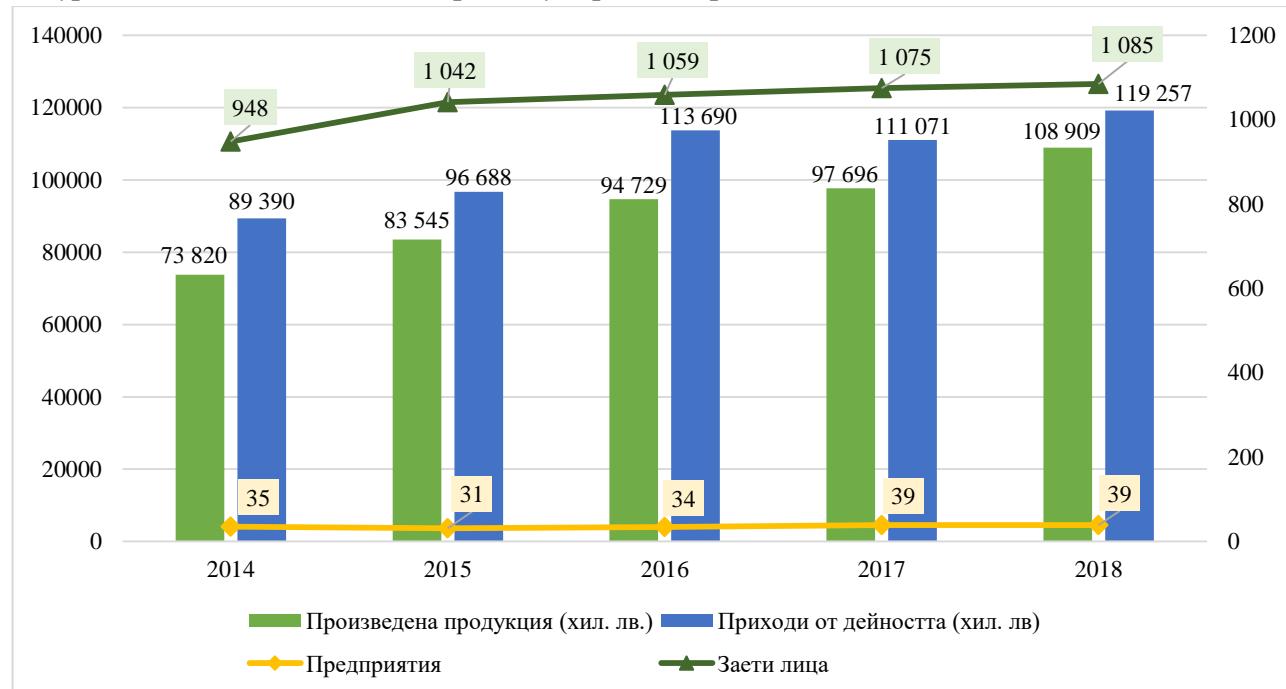
Горите подобряват климата, акумулират големи количества от падналите дъждовни води и намаляват скоростта на водния отток, с което и предпазват почвата от ерозия.

2.2.7. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „ИНДУСТРИЯ“

Това е секторът, чиито предприятия са само 12,3% от всички, но произвеждат 66% от цялата продукция и генерираят 49% от общите приходи в общината за 2018 г. Преработващата промишленост в община Стражица е основен структуроопределящ отрасъл в местната икономика с водещо значение в редица показатели, като се характеризира с най-висок дял на приходите и най-много заети лица.

За изследвания период броят им остава постоянен, въпреки леките колебания през годините. От друга страна броят на заетите лица в тях постоянно се увеличава. Друга положителна характеристика на сектора е постоянният растеж на стойността на произведената продукция, както и приходите от нея.

Фигура 21. Динамика на сектор „Индустрия“ в периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

Най много предприятия са концентрирани в преработващата промишленост (62%).

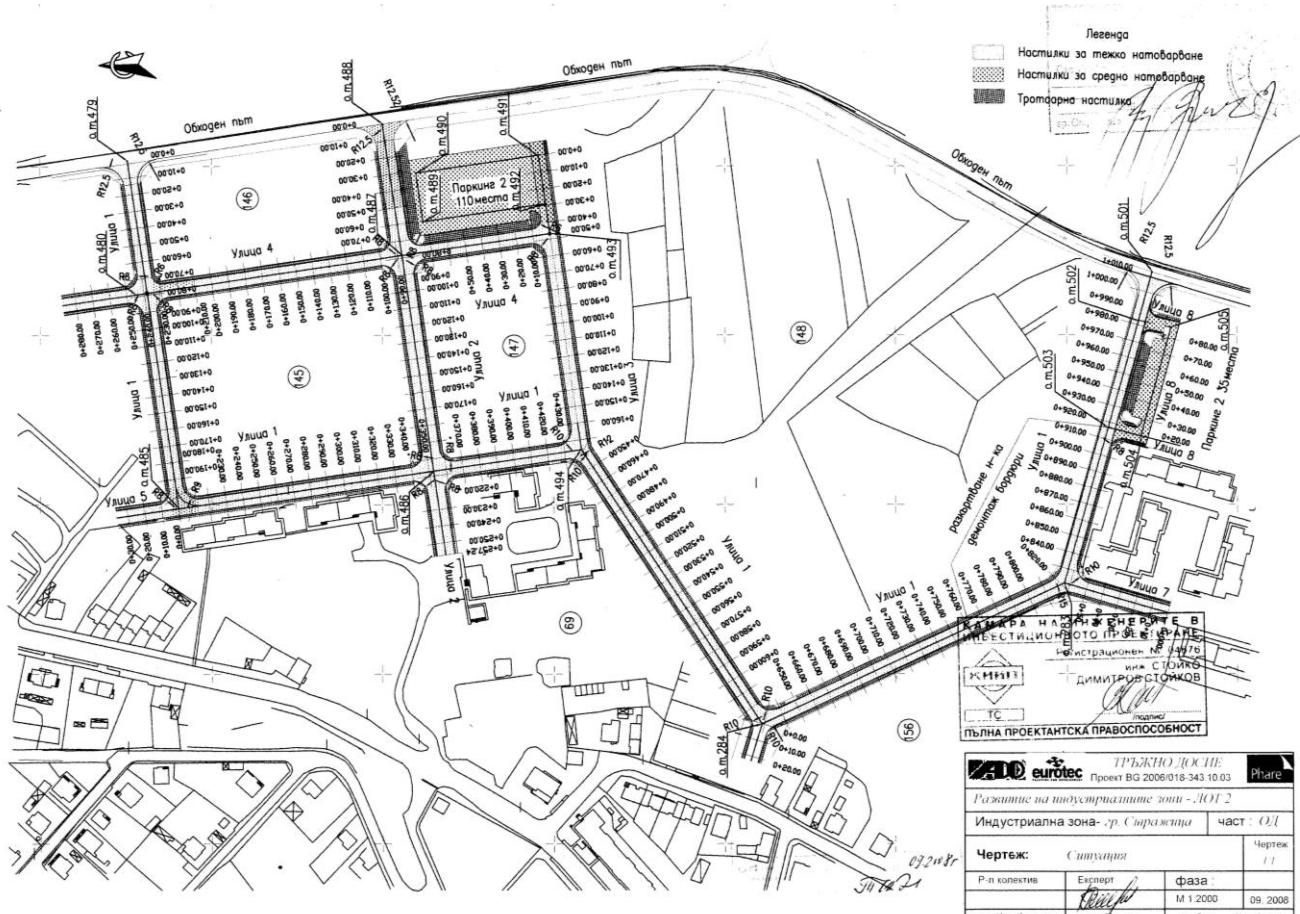
Източник: НСИ, собствени изчисления

*няма данни

На територията на община Стражица има изградена индустриална зона, която е изцяло готова за експлоатация. Електрифицирана е, разполага с необходимата инфраструктура, която включва пътна (граничи с околовръстния път на гр. Стражица и има изградени пътища до всеки парцел в имота), ВиК (включена в градската пречиствателна станция), комуникационна (интернет и телефон). Зоната е разположена върху 118 декара площ и има изградени паркинги. Теренът е подходящ за настаняване на предприятия от леката и преработвателна промишленост с нискозамърсяващи производства. Също така, върху площта ще могат да се изградят логистични центрове, халета за различни производства, складова база и др. Предназначенето на терените е за индустриални дейности, като се предвижда настаняване на производства от леката и преработвателната промишленост с ниско замърсяващи производства. В радиус от 100 км. се намират 5 висши учебни заведения - 2 технически (Габрово и Русе), 1 икономически (Свищов), и 2 хуманитарни (Велико Търново и Шумен) университета.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Фигура 22. Индустриска зона община Стражица

Източник: <https://strazhitsa.com/>

2.2.8. РАЗВИТИЕ НА СЕКТОРА НА УСЛУГИТЕ

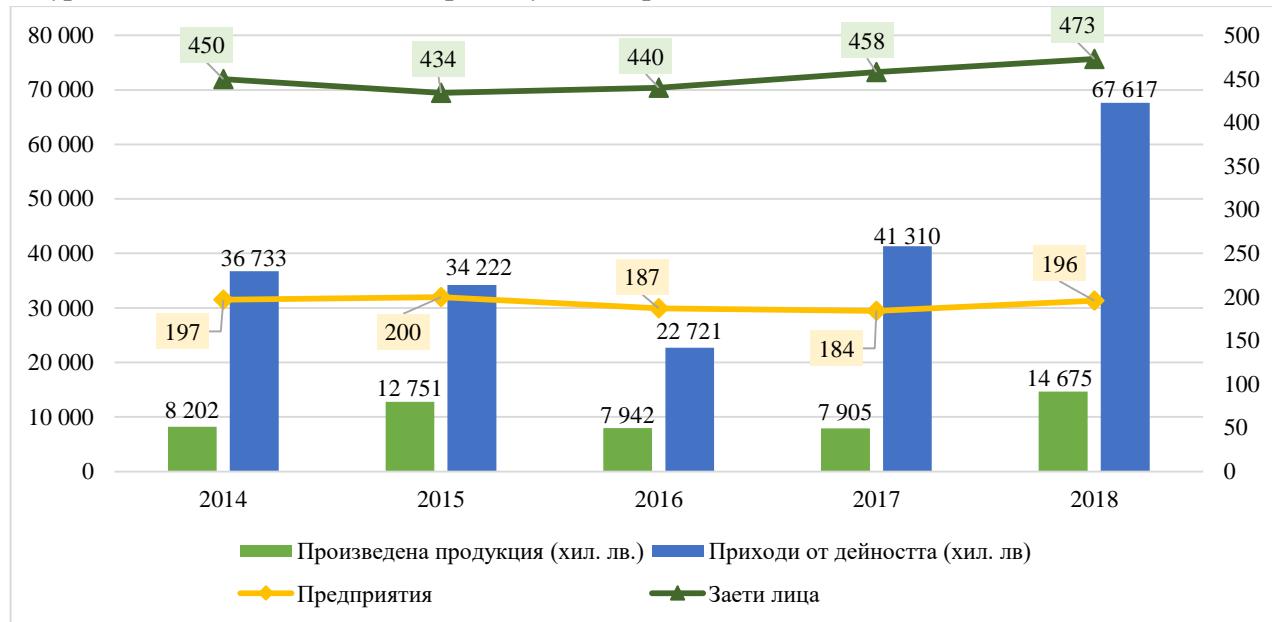
Секторът на услугите включва отрасли, които имат обслужващ характер. Развитието и инвестициите на някои от тях са чрез бюджетни средства, а на други – с частен капитал.

Произведената продукция и приходите от услугите нарастват с бавни, но постоянни темпове. За периода 2014-2018 г. стойностите им се увеличават с близо 45%. Броят на стопанските предприятия е сравнително постоянен за периода, броят на заетите се е увеличил незначително.

Към 2018 г. броят на предприятията в сектора на услугите съставлява 62% от всички, което според редица класификации отговаря на икономика на услугите. В същото време обаче, произведената продукция е едва 8,9%, при 66% във вторичния сектор. Подобно отношение се наблюдава и за генерираните приходи – 28% в сектора на услугите и 49% в индустрията.

В този смисъл, секторът на услугите в Стражица има голяма поддържаща роля за икономиката, но общината е по-скоро индустритално ориентирана.

Фигура 23. Динамика на сектор „Услуги“ в периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

Туризъм

Община Стражица не е популярна туристическа дестинация, в сравнение с други общини като Велико Търново, Габрово и Русе в Северен централен регион.

Територията на общината е екологично чист район и предлага възможности за развитие на екологичен туризъм, а също така и на селски туризъм. Основни ресурси, които общината може да използва за осъществяване на различни форми на туризъм са природните ресурси и забележителности, архитектурно-историческите паметници на културата, археологическите паметници и традиции във фолклора и занаятите.

Природни ресурси и забележителности в общината, които са предпоставка за развитието на туризма, са обектите:

- Ландшафтен парк „Малка България“, който се намира до главния път София – Варна в близост до с. Железарци;
- Изворът „Света Марина“ в местността „Манастирището“ в землището на с. Кесарево, който блика веднъж годишно и народното предание му приписва лечебна сила;
- Пещерата „Котешката дупка“ в землището на с. Балканци, която не е достатъчно проучена;
- Вилна зона „Казълдере“.

Освен наличните природни ресурси съществуват и антропогенни, които формират богато, но все още неизследвано културно-историческо наследство, което е ключова предпоставка за развитието на туризма. На много места има останки от праисторическо, тракийско, римско и ранновизантийско време. Повечето от средновековните селища са напуснати или унищожени при османското нашествие от края на 14 век.

На територията на общината са запазени останки от римски път между гр. Стражица и с. Ново градище, останки от крепост в местността „Калето“ в с. Балканци и др.

Част от археологичните материали, открити при изкопни работи или случайно намерени, са представени в Изложбената зала в град Стражица.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

В община Стражица съществуват движими и недвижими културни ценности, като културно-историческото значение на голяма част от тях все още не е изследвано. Справка на Министерство на културата показва наличие на 75 НКЦ в 15 от 22-те населени места в общината, като 10 от обектите са с национално значение, а по-голямата част от останалите са с местно. Пример за обекти с национално значение са могилите, останки от манастири и др.

В сферата на движимото културно наследство, община Стражица разполага с богат фонд от творби, които се съхраняват и експонират в изложбената зала. Фондът наброява около 1000 творби, групирани в следните раздели: живопис, графика, скулптура, международен пленер и приложен раздел. Изложбената зала разполага с колекция от 250 графични творби, които не може да експонира поради липса на рамки, както и с музейна сбирка с около 1400 експоната.

Картинната галерия в гр. Стражица е открита през 1974 г и е построена по проект на арх. Живко Драгомиров – 7 изложбени зали на различни нива, със стъклен таван и директно слънчево осветление. В галерията има експонати на Илия Петров, Никола Манов, Майстора, Димитър Казаков, Йоан Левиев, Михалис Гарудис, Васил Стоилов, Енчо Пиронков, Катя Гецова. В галерията се намира частната колекция на Харалмби Проданов – краевед от гр. Стражица.

В общината има функциониращо лятно и зимно кино, но те се нуждаят от сериозен ремонт, за да отговорят на съвременните изисквания за качество и безопасност.

В община Стражица ежегодно се провеждат панаири, сборове и празници, които могат да възвърнат първоначалното си предназначение – да се предлагат произведения на местни занаятчии и производители и да се превърнат в места за сключване на сделки.

Таблица 10. Брой и местоположение на недвижими културни ценности по вид обекти

Населено място	Вид на обектите			
	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	Археологически	Художествен	Исторически
с. Асеново	2		1	
с. Балканци	1	1		
с. Благоево			1	
с. Бряговица	6		1	2
с. Виноград		3		
с. Горски Сеновец				1
с. Камен	6			10
с. Кесарево	3	2	2	3
с. Лозен		1		
с. Мирово			1	
с. Николаево		1	2	1
с. Ново градище			2	
гр. Стражица	5	2	2	4
с. Сушица		2	2	1
с. Царски извор			1	3
Общо	23	12	15	25

Източник: Министерство на културата

Таблица 11. Православни храмове в община Стражица

№	Населено място	Православен храм
1	с. Балканци	Православен храм
2	с. Благоево	Храм „Св. Св. Кирил и Методий“
3	с. Бряговица	Църква „Св. Архангел Михаил“
4	с. Владислав	Църква „Св. Великомъченик Димитрий“
5	с. Виноград	Църковен храм „Рождество Богородично“
6	с. Горски Сеновец	Храм „Св. Архангел Михаил“
7	с. Камен	Църква „Свети Георги“
8	с. Ново градище	Църква „Св. Архангел Михаил“
9	с. Нова Върбовка	Църква „Свети Илия“
10	с. Кесарево	Църква „Свети Димитър“
11	с. Лозен	Църковен храм „Свети Великомъченик Димитрий“
12	с. Мирово	Църква „Св. Св. Кирил и Методий“
13	с. Николаево	Църква „Св. Иван Рилски“
14	с. Сушица	Църква „Света Параскева“
15	с. Царски извор	Църква „Свети Николай Летни“
16	гр. Стражица	Църква „Рождество Богородично“
17	с. Водно	Църква „Света Богородица“
18	с. Теменуга	Църква „Света Параскева“

Източник: Програма за развитие на туризма в община Стражица 2016-2020 г.

Предвид природните дадености и възможността за изграждане на туристическа инфраструктура на територията на община Стражица има относително малко еко пътеки и пешеходни маршрути.

На главен път София – Варна, в близост до село Железарци е изграден крайпътен ландшафтен парк „Малка България“, който предоставя условия за краткотраен отпътване на пътуващите по този маршрут.

На територията на община Стражица има малка леглова база за настаняване на туристи.

Таблица 12. Обекти за подслон в община Стражица към 2020 г.

Име	Вид	Населено място	Категория	Брой стаи	Брой легла
Детски лагер	Пансион	гр. Стражица	1	20	55
Хотел „Ралица“	Хотел	гр. Стражица	2	30	70
Къща за гости „Старата лоза“	Къща за гости	с. Ново градище	1	6	14
Марина Вилидж	Къща за гости	с. Благоево	1		6
Комплекс „ОАЗИС“	Бунгала	гр. Стражица	2	18	21

Източник: <https://ntr.tourism.govtment.bg/>

Заведенията за хранене и развлечения на територията на община Стражица са малко на брой, съсредоточени предимно в град Стражица и представляват ресторани, снек-барове и кафе-аперитиви. като основен компонент от туристическата инфраструктура в една дестинация, може да се направи извод за общината, че тя е бедна на обекти, които да осигуряват възможности и разнообразие по критерия „забавление и развлечение“.

Предприятията в отрасъла, който НСИ отчита като „Хотелиерство и ресторантърство“ са общо 27 бр. и са основно ресторантърство с 45 д. заети лица за 2018 г. По отношение на произведената продукция и приходите от дейността – тя носи незначителен дял – под 1% от общия за общината.

Данните сочат за колебания в развитието на сектора и показателите за 2018 г. са по-неблагоприятни от тези през 2016 г.

Таблица 13. Динамика на хотелиерството и ресторантърството в община Стражица в периода 2014-2018 г.

Показатели/ Година	Предприятия (брой)	Произведена продукция (хил. лв.)	Приходи от дейността (хил. лв.)	Заети лица (брой)
2014 г.	26	210	517	41
2015 г.	23	628	1 231	45
2016 г.	22	731	1 275	54
2017 г.	23	345	698	48
2018 г.	27	304	677	45

Източник: НСИ

Ниският дял на дейностите „хотелиерство и ресторантърство“, в които са включени и местата за настаняване, показват, че в община Стражица трудно може да се развива туризъм самостоятелно. Това следва да насърчи включването на традиции и обичаи в туристическо-познавателни маршрути с други общини.

От сектора на услугите с най-голяма представителност са отраслите „търговия“ (36,7% от всички стопански субекти) и „хотелиерство и ресторантърство“ (8,5%), останалите са по-слабо представени.

Най-много приходи в сектора се генерираят от търговията – 25% за 2018 г. или 60 228 хил. лв. Приходите от останалите дейности са под 2%.

Приносът на всеки отрасъл към общинската икономика за 2018 г. е представен в следващата обобщаваща таблица.

Таблица 14. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (21) в община Стражица за 2018 г.

По икономически дейности (A21)	Предприятия		Произведена продукция		Приходи от дейността		Заети лица	
	Брой	%	Хил. лв.	%	Хил. лв.	%	Брой	%
Общо:	316	100	164 828	100	241 914	100	1 986	100
A Селско, горско и рибно стопанство	81	25,6	40 055	24,3	53 920	22,3	428	21,6
B Добивна промишленост	-		-		-		-	-
C Преработваща промишленост	24	7,6	107 996	65,5	118 335	48,9	1 061	53,4
D Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	4	1,3	..		..		3	0,2
E Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-		-		-		-	-
F Строителство	11	3,5	913	0,6	922	0,4	21	1,1
G Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	116	36,7	8 136	4,9	60 228	24,9	291	14,7
H Транспорт, складиране и пощи	14	4,4	4 397	2,7	4 670	1,9	60	3,0
I Хотелиерство и ресторантърство	27	8,5	304	0,2	677	0,3	45	2,3
J Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-		-		-		-	-
L Операции с недвижими имоти	5	1,6	431	0,3	434	0,2	5	0,3
M Професионални дейности и научни изследвания	6	1,9	157	0,1			14	0,7
N Административни и спомагателни дейности	3	0,9			250	0,1	19	1,0
P Образование	-		-		-		-	-
Q Хуманно здравеопазване и социална работа	14	4,4	1 140	0,7	1 154	0,5	23	1,2
R Култура, спорт и развлечения	-		-		-		-	-
S Други дейности	11	3,5	110	0,1	204	0,1	16	0,8

Източник: по данни на НСИ

Забележка: „..“ – конфиденциални данни; „-“ – няма случай

2.2.9. ИЗВОДИ

Проблеми

- Икономиката функционира чрез малък брой предприятия;
- Приносът към икономиката на областно ниво е незначителен;
- Значително по-слаби показатели в сравнение с областта и страната;
- Липса на туристически услуги и атракции за задържане на туристите;
- Недостатъчна реклама и работа в посока увеличаване посещаемостта.

Потенциали

- Има трайна тенденция за повишаване на приноса към областната икономика;
- Приоритетни сектори за развитие са: селско, горско и рибно стопанство, индустрия и услуги;
- Възможност за откриване на нови предприятия в индустриалната зона;
- Добро културно наследство и наличие на археологически дадености;
- Наличие на картична галерия с богат фонд от картини, скулптури и творби от приложно изкуство, както и обособена музейна част;
- Възможности за организиране на културни посещения от български и чуждестранни туристи.

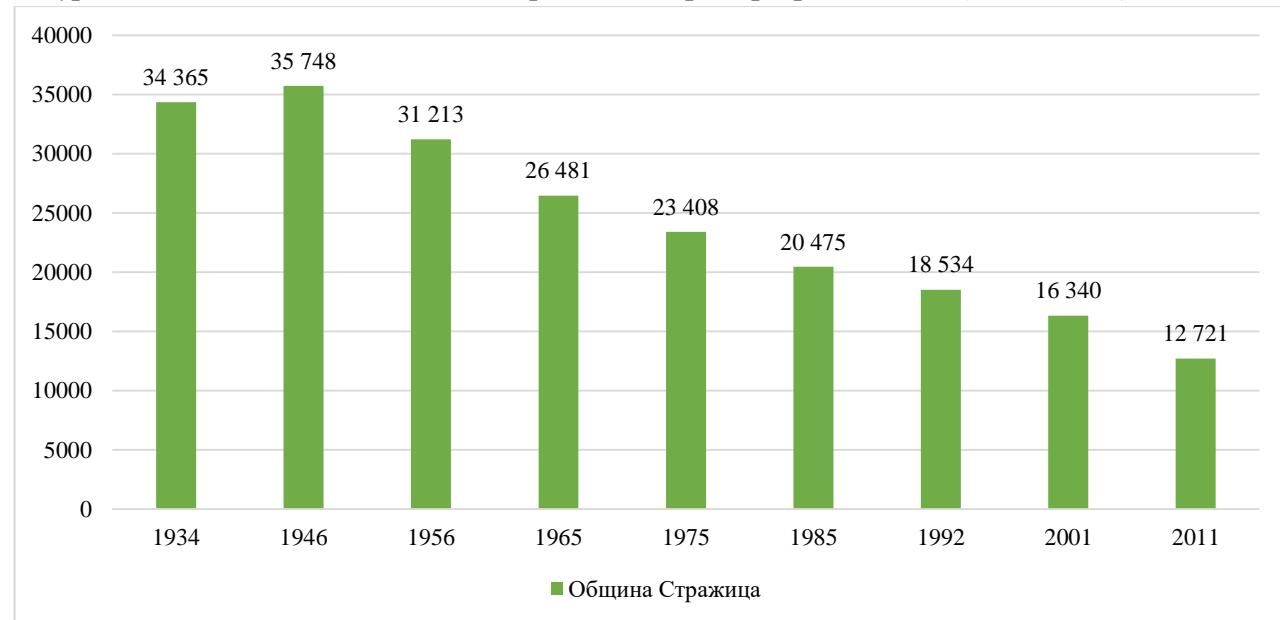
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ

Общо население при преобразованията

Динамиката на населението в община Стражица показва, че броят на населението е бил най-висок през 1946 г., но от тогава до сега намалява, достигайки до 12 721 души през 2011 г. Тенденцията за намаляване е дори по-осезаема, когато сравним броя на живущите в селата през 1956 г. и 2011 г. В средата на миналия век в селата, прилежащи към територията на общината са живели 31 085 д. или 87% от населението на община Стражица. Наблюдава се изразителен спад в населението на селата, докато при общинския център нещата се развиват с по-плавни темпове. Населението в селата е спаднало със 73% до 2011 г. Този процес води до поетапно обезлюдяване на селата в общината.

Фигура 24. Население на община Стражица според преброяванията (1934-2011 г.)

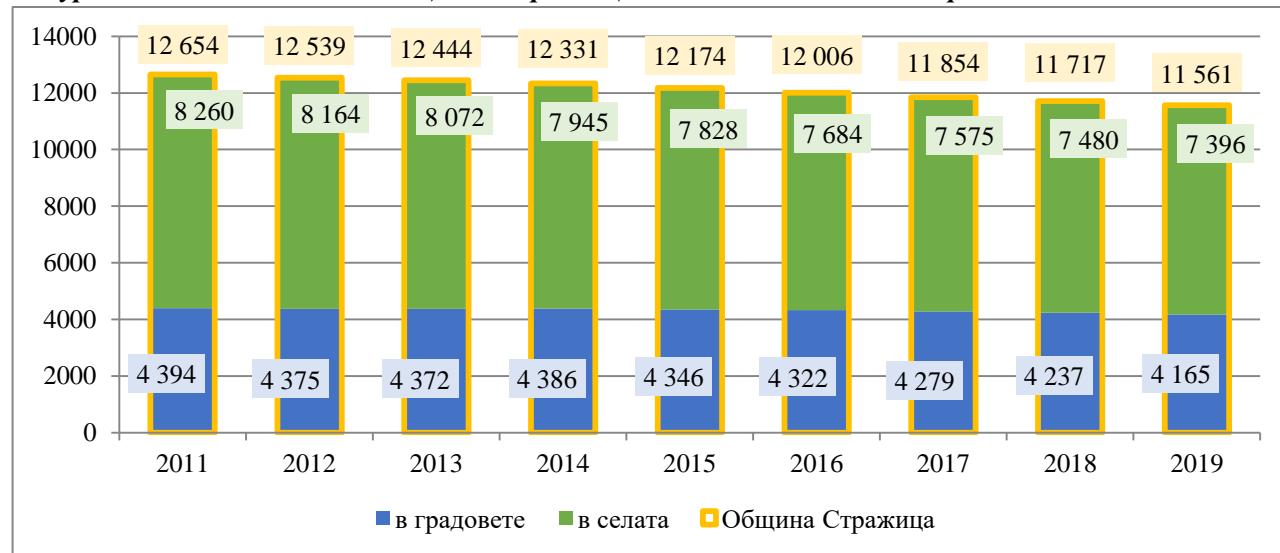
Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

Според годишната демографска статистика на НСИ, населението на община Стражица продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. е намаляло с 8,6% (1 093 д.). А само за част от периода на действие на ОПР Стражица (2014-2019), населението е намаляло със 770 души (6,2%).

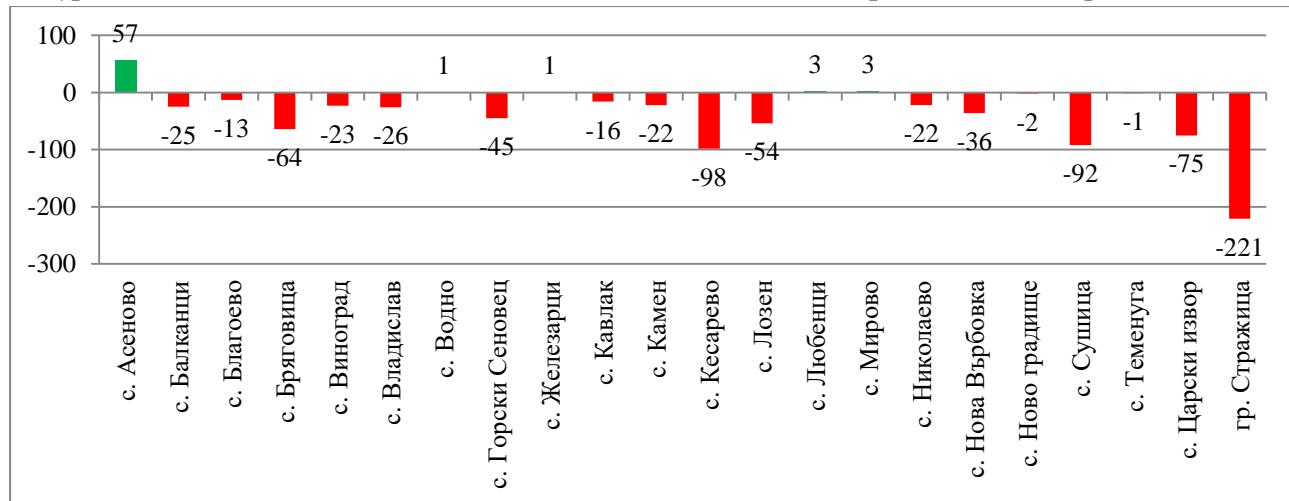
Фигура 25. Население на община Стражица по местоживееене за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ

За периода 2014-2019 г. в село Асеново е регистрирано увеличение на населението с 57 души, в селата Любенци и Мирово – увеличение с по 3 души и в селата Водно и Железарци – по 1 човек. Най-много население е загубил гр. Стражица – 221 д. Село Теменуга губи само 1 човек за периода. Това показва, че по-големите села са жизнени и атрактивни за заселване. Въпреки това общото население на селата намалява в разглеждания период с 549 души.

Фигура 26. Изменение на населението в селата на община Стражица, 2019 спрямо 2014 г.

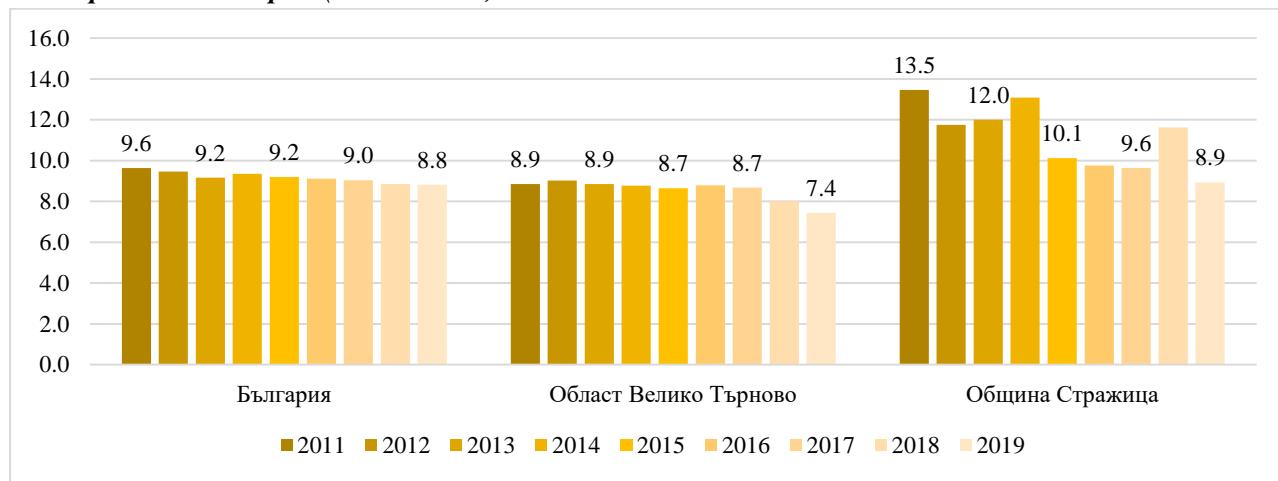
Източник: НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

За последните години в община Стражица раждаемостта намалява с плавни темпове. Стойностите на коефициента на раждаемост за община Стражица надвишават стойностите както на областно ниво, така и за България. През целия разглеждан период показателят е бил по-висок от този на по-високите административни нива. Въпреки тези стойности, раждаемостта в абсолютни стойности плавно намалява. През 2011 година са родени 171 деца, докато техният брой през 2019 г. е 104, или намаление с 67 деца.

Може да се обобщи, че процесите по намаляване на раждаемостта в страната, както и за цялата област Велико Търново, не са толкова силно изразени в Стражица. Това, обаче, по-скоро се дължи на общото намаляване на населението в общината, което влияе и на стойностите на показателя.

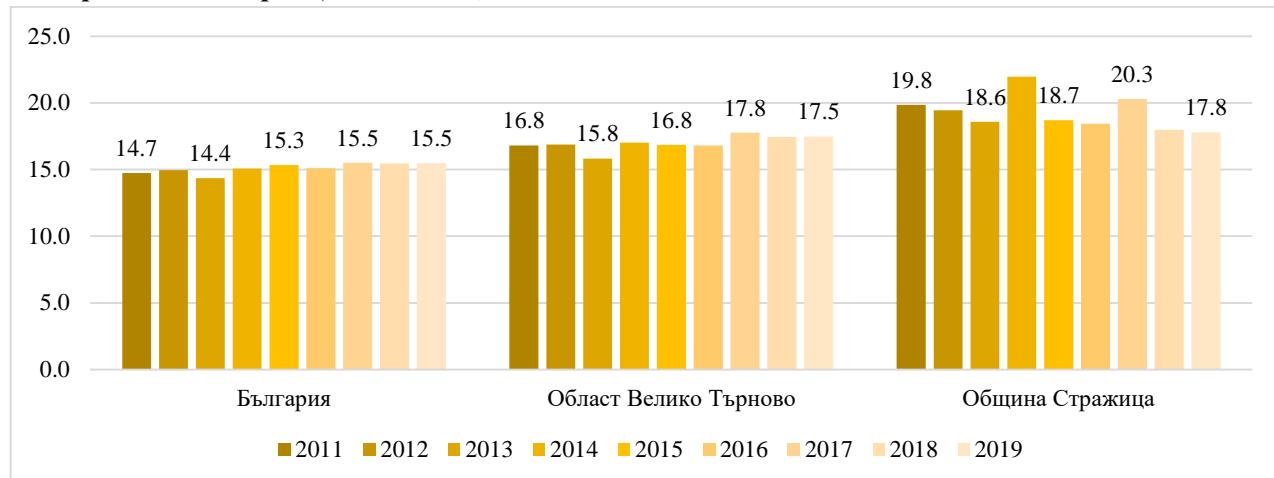
Фигура 27. Раждаемост на 1000 души от населението в община Стражица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

Потвърждавайки горния извод, **коефициентът на смъртност** в община Стражица е по-висок, отколкото на областно и национално нива. Въпреки че от наличните данни не може да бъде отчетена тенденция, постоянно задържане на стойности по-високи от другите административни нива показва, че населението в общината намалява с бързи темпове, спрямо областта и страната.

Фигура 28. Смъртност на 1000 души от населението в община Стражица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

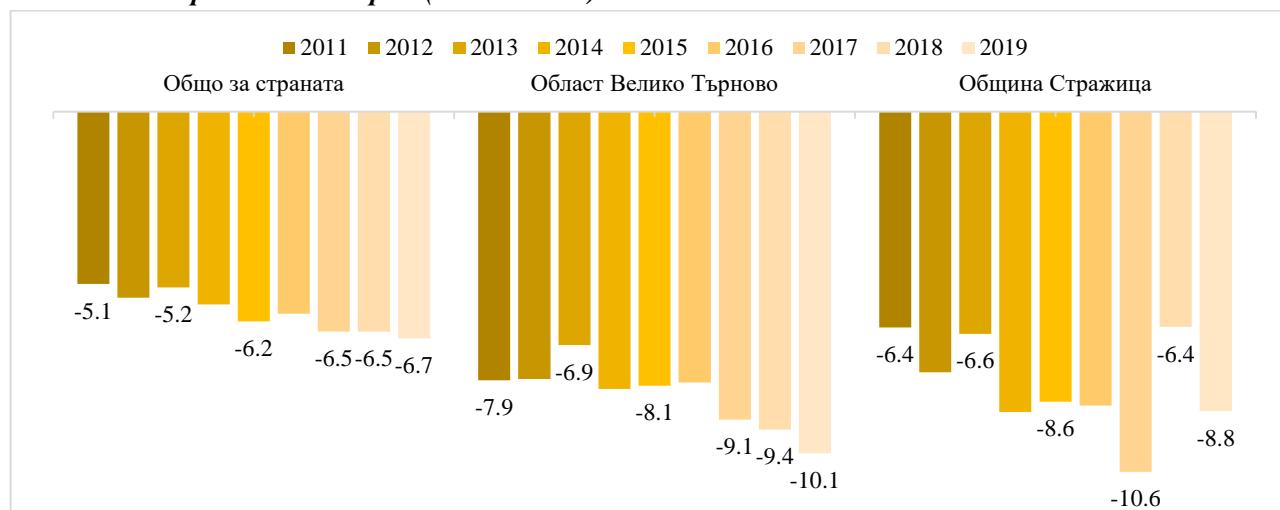
Разликата между живородените деца и умрелите за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приемна, че са налице благоприятни демографски тенденции.

От 2011 година до последната наблюдавана година стойността на показателя е без ясно изразена тенденция.

Сравнявайки динамиката на естествения прираст на различните административни нива, се отчитат по-високи стойности на показателя за община Стражица спрямо област Велико Търново и България. През 2018 г. и 2019 г. естественият прираст е по-нисък от този на областно ниво и с по-неблагоприятни стойности от тези за страната.

Следва да се подчертвае, че ниските стойности на естествения прираст не са еднозначно повлияни от висока смъртност или ниска раждаемост.

Фигура 29. Естествен прираст на 1000 души от населението община Стражица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

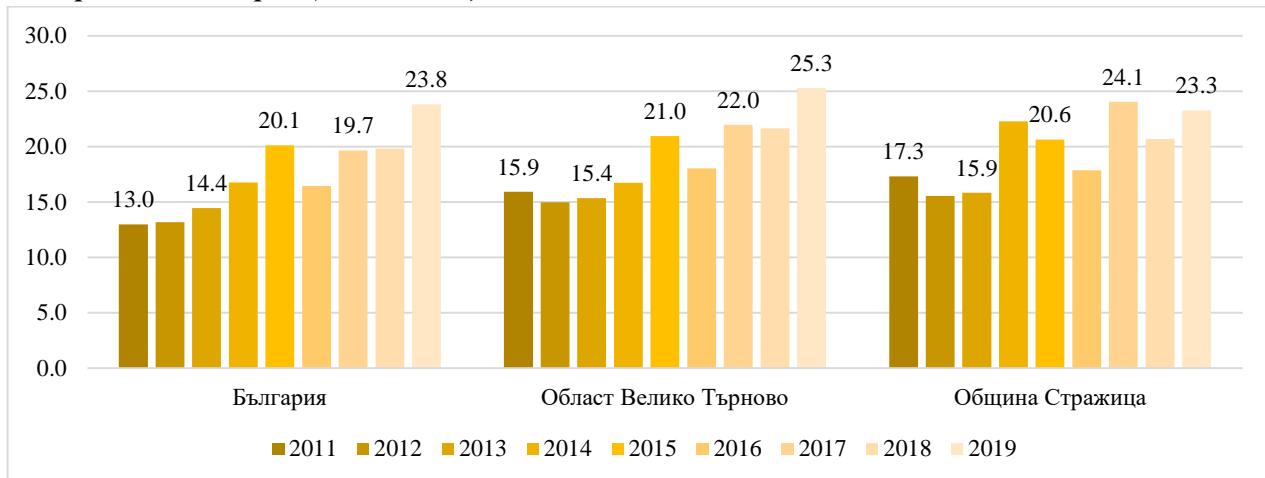
Заселени, изселени и механичен прираст

За разглеждания период заселените в общината са средно 240 д./год. Няма ясно изразена тенденция на преселилите се в общината. Стойностите за разглеждания период се

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

доближават до тези в областта и са малко по-високи от тези за страната. През 2019 г. в общината са се заселили 271 души.

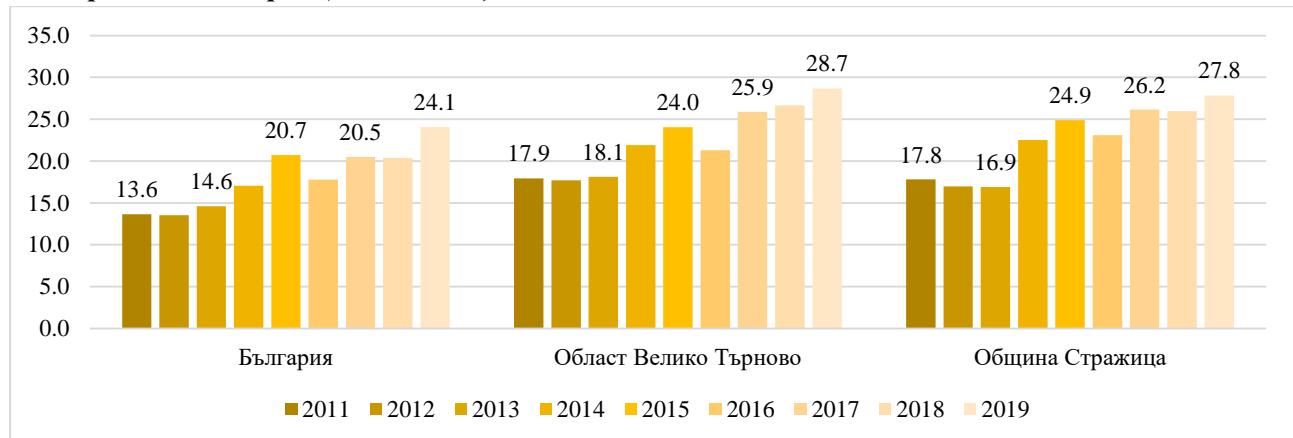
Фигура 30. Заселени на 1000 души от населението в община Стражица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

В същото време изселените за същият период (2011-2019 г.) са средно 273 д./год. Данните не позволяват да се открие тенденция, защото има периоди, в които напусналите общината рязко се увеличават (2017 г. са 312 д., 2018 г. – 306 д.) и такива, в които намаляват (2013 г. – 211 д.). Коефициентът на изселените е сравним, обаче, с тенденциите на национално и областно ниво.

Фигура 31. Изселени на 1000 души от населението в община Стражица, област Велико Търново и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

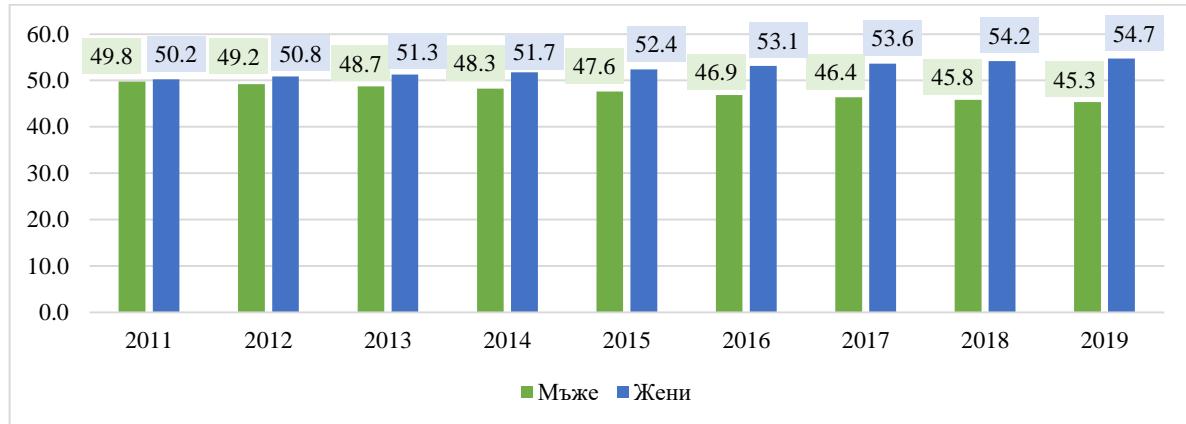
Механичният прираст е разликата между заселените и изселените души от средногодишното население. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция.

Механичният прираст в община Стражица за разглеждания период от 2011 г. до 2019 г. е отрицателен. Единствено през 2011 г., 2013 г. и 2014 г. се наблюдават минимални положителни стойности за градовете и селата. През 2014 г. също е имало положителен механичен прираст в общинския център гр. Стражица, но като цяло за общината той е бил отрицателен. По-голям отрицателен механичен прираст за територията на общината се наблюдава в селата.

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението не се наблюдават съществени изменения в общината. Делът на жените се е увеличил малко за изследвания период – с 4,72%. Това се дължи по-скоро на увеличената средна продължителност на живота при жените, отколкото на по-високата раждаемост в общината.

Фигура 32. Брой на населението по пол в община Стражица за периода 2011-2019 г. (%)

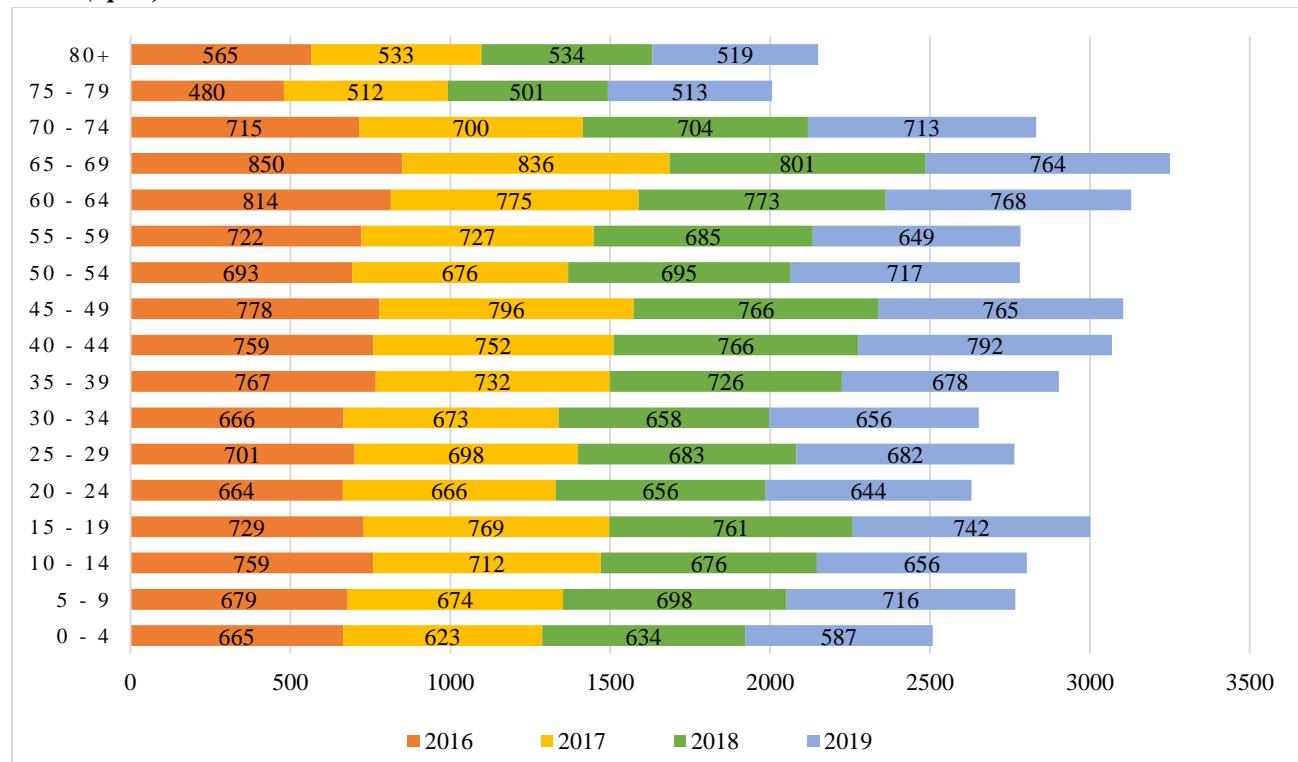

Източник: по данни на НСИ

Възрастова структура на населението

В последните години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. Намаляването на населението при различните възрастови групи на територията на община Стражица варира между 1 и 14% за разглеждания период. Най-осезаемо е в групите между 0-4 г. (11,7%) и 10-14 г. (13,6%). Необходимо е да се предоставят възможности за реализация на младото поколение, за да може броят му на територията на общината да се стабилизира.

Фигура 33. Възрастова структура на населението в община Стражица за периода 2016-2019 г. (брой)

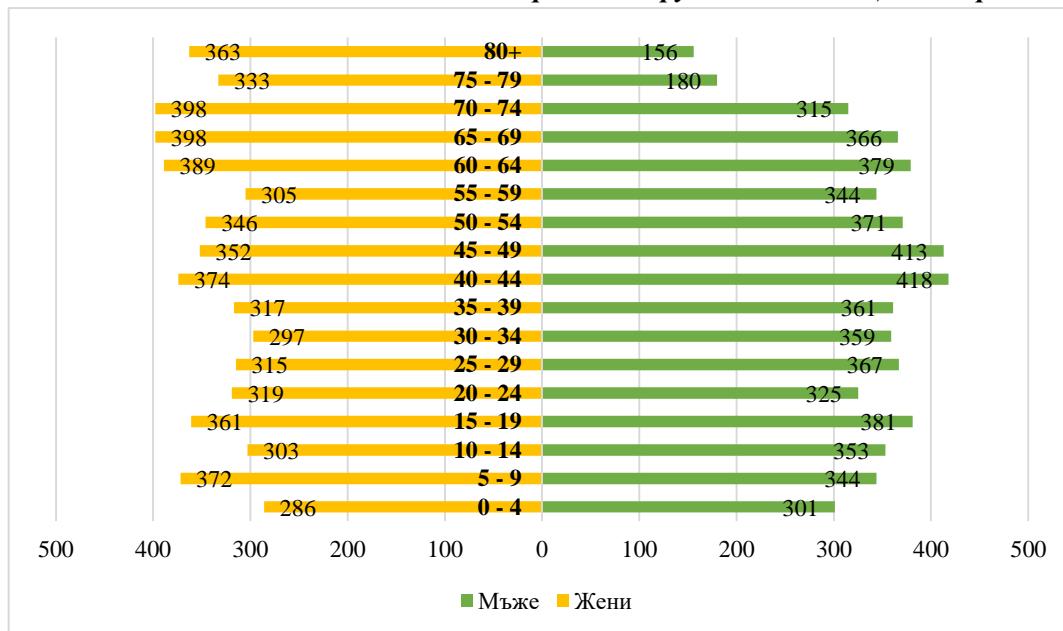

Източник: НСИ

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

В община Стражица към 31.12.2019 г. най-много жители има на възраст между 40-44 години (792 д.) и между 60-64 г. (768 д.). Най-малък е делът на хората между 75-79 г. (513 д.) и между 0-4 г. (587 д.).

Фигура 34. Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Стражица (брой)

Източник: НСИ

Етническа структура на населението

Към настоящия момент е трудно да се изследва точно каква е етническата структура на населението, защото националното преброяване предстои, а данните от предходното, направено през 2011 г., със сигурност имат нужда от ревизия, което следва да бъде и предмет на бъдеща актуализация на ПИРО, когато данните са налични.

Според преброяването на населението през 2011 година от всички жители на община Стражица, 95,54% са отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност. Най-много лица от общината, в сравнение със средните показатели за областта, са отказали да самоопределят етническия си произход. Към българската етническа група са посочили, че принадлежат 71.72%. Вторият по численост е турският – 13,82% (при стойност за областта 6,08%). Хората, които са се самоопределили като роми, са 3,58%, което ги прави третата по численост група в общината.

Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършването на националното преброяване, затова данните са от предходния общински план за развитие. Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години на община Стражица следва изцяло противоположна на национално и областно ниво тенденция за увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование, при същевременно намаляване на броя на лицата с основно и по-ниско образование. На територията на общината се случва точно обратното – лицата с основно и начално образование преобладават над тези със средно и висше.

Според последните данни 34,5% от населението на общината е със средно образование. Хората с висше образование са 6,6%, докато 33,8% са завършили само основно образование. Населението само с начално образование е 23,2%.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

По отношение на грамотността (неумението да се чете или пише), община Стражица отново е с едни от най-високите показатели за областта – 2.0% на неграмотните лица, при средни стойности за областта – 0.9%.

2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Детски градини

В община Стражица за учебната 2019/2020 година функционират четири основни детски градини с по два филиала с общинско финансиране: две детски заведения в гр. Стражица, с групи в селата Бряговица, Царски извор, Асеново и Сушица; детска градина с. Кесарево с групи в селата Благоево и Владислав и детска градина с. Камен с групи в селата Лозен и Виноград.

Таблица 15. Детски градини в община Стражица за учебната 2019/2020 година

Детска градина	Вид	Населено място
ДГ „Ангел Каракийчев“ и групи в: с. Бряговица и с. Царски извор	Общинска	гр. Стражица
ДГ „Калинка“ и групи в: с. Благоево и с. Владислав	Общинска	с. Кесарево
ДГ „Сава Цонев“ и групи в с. Асеново и с. Сушица	Общинска	гр. Стражица
ДГ „Гинка Маркова“ и групи в: с. Виноград и с. Лозен	Общинска	с. Камен

Източник: РУО – Велико Търново

През годините се забелязва тенденция за намаляване на броя на записаните деца в детските градини. През учебната 2019/2020 г. децата в детските градини са 361 бр., което е с 24% по-малко от учебната 2014/2015 г. (487 бр.).

Броят на местата в детските заведения също се задържа постоянен. Местата са напълно достатъчно да обхванат всички нуждаещи се. Това се проследява от показателя „места на 100“, който през целия период е над 100.

Педагогическият персонал също е относително постоянен, като през последните четири учебни години е – 44 души.

Таблица 16. Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Стражица (уч. години 2013/14 – 2018/19)

Показател	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Детски градини – общо	4	4	4	4	4	4
Деца (общо)	478	450	399	378	361	361
в т.ч. момичета	231	222	204	191	188	171
Места (общо)	652	636	636	636	636	636
на 100 деца	136	141	159	168	176	176
Педагогически персонал (общо)	50	49	44	44	44	44
в т.ч. детски учители	46	45	40	44	40	40
Групи в детските градини	24	23	20	20	20	20

Източник: НСИ

Училища

През учебната 2019/2020 година на територията на общината функционират общо 8 училища. От тях две са за средно образование, 3 са основни училища и има 2 начални училища. В общинския център е средното училище „Ангел Караджичев“ и Професионална гимназия по транспорт „Васил Друмев“. В тях се обучават около 1 000 деца от I до XII клас на територията на общината.

Таблица 17. Училища в община Стражица за учебната 2019/2020 г.

Училище	Вид	Населено място	Финансиране
НУ „Иван Вазов“	Училище, начално	с. Царски извор	общинско
НУ „Отец Паисий“	Училище, начално	с. Сушица	общинско
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Училище, основно	с. Асеново	общинско
ОУ „Св. Климент Охридски“	Училище, основно	с. Виноград	общинско
ОУ „Николай Райнов“	Училище, основно	с. Кесарево	общинско
СУ „Ангел Караджичев“	Училище, средно	гр. Стражица	общинско
СУ „Св. Кл. Охридски“	Училище, средно	с. Камен	общинско
ПГТ „Васил Друмев“	Професионална гимназия	гр. Стражица	държавно

Източник: МОН – регистър на училищата

Поради промените в националната образователна система със Закона за предучилищното и училищното образование, обн., ДВ. бр. 79 от 13 октомври 2015 г., драстично се променя системата, което влияе и на динамичния ред на показателите за учениците от V до XIII клас. Това прави данните преди учебната 2017/18 г. несъпоставими с тези в следващите години.

Въпреки това, могат да се направят няколко извода за училищата в община Стражица, както следва:

- Първо, през учебната 2018/19 година се наблюдава спад на учителите в системата – от 111 в предходната до 103 человека, но покачване в сравнение с 2011/12 г.
- Второ, броят на децата, обучаващи се в системата от I до IV клас, има тенденция към намаляване;
- Трето, броят на паралелките между I-IV клас и V-VIII клас намалява, броят на паралелките между IX-XIII остава стабилен;
- Четвърто, след преструктурирането на класовете, обхващащи учениците от V до XII клас, броят на обучаващи се в тях и педагогическият персонал остават постоянни.

Таблица 18. Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Стражица по класове

Показател \ Уч. година	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
I - IV клас								
Паралелки	35	30	28	24	17	17	16	17
Учители	37	35	33	32	29	46	44	48
Учащи	652	622	574	542	483	439	442	444
V - VIII*								
Паралелки	26	28	26	25	29	25	14	15
Учители	45	45	45	44	48	53	47	51
Учащи	598	605	623	613	574	542	376	334
IX - XIII*								

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Показател \ Уч. година	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
Паралелки	7	8	8	8	9	13	10	9
Учители	7	14	15	15	13	12	12	14
Учащи	153	157	164	162	161	186	219	179

Източник: НСИ

* Данныте след 2017-18 не са съпоставими с предходните периоди.

В професионалната гимназия по транспорт са създадени съвременни условия за учене и труд. С цел за по-добра реализация на своите възпитаници, учебните практики се провеждат в работилници, оборудвани със съвременни автомобили, двигатели и диагностична апаратура. Изграден е и автомобилен и диагностичен център, който да обслужва гражданите с реалния труд и умения на учениците.

2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Детски ясли

На територията на общината функционират 2 детски ясли, в които за 2019 г. има 31 места, които са на 97% заети. За разглеждания период 2011-2019 г. броят на децата, записани в яслите, не е постоянен и той варира през различните години. Обхватът на децата в детските ясли постепенно се увеличава, като през 2019 година достига 8,3%.

Таблица 19. Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Стражица за периода 2011-2019 година

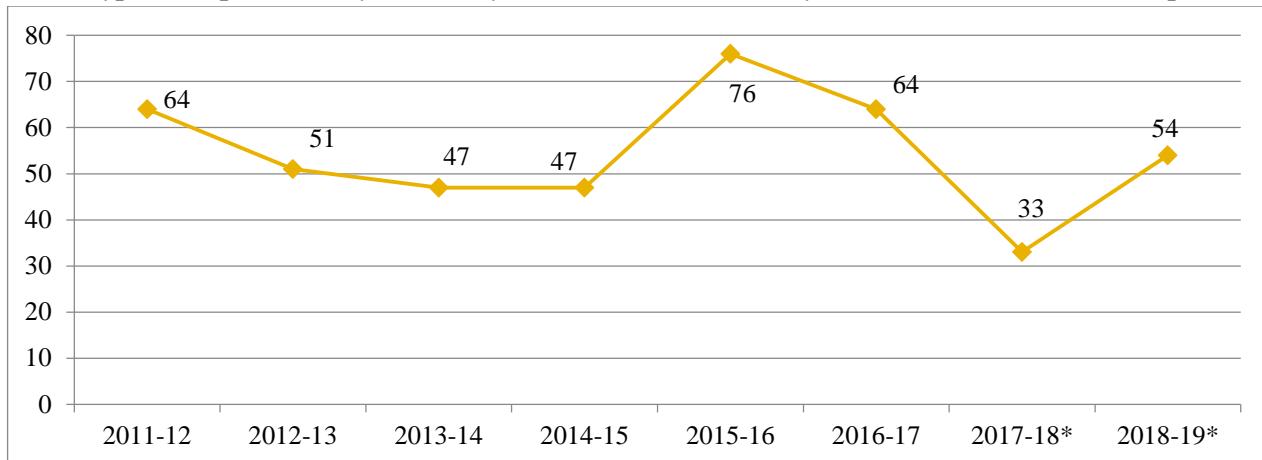
Показател	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Детски ясли - общо	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Места в детските ясли	31	31	31	31	31	31	31	31	31
Деца - общо	19	26	30	31	27	33	27	30	30
<i>Момчета</i>	11	12	17	13	14	16	13	17	16
<i>Момичета</i>	8	14	13	18	13	17	14	13	14
Обхват на децата в детските ясли*	4,5	6,0	7,0	7,1	6,7	8,5	7,8	8,2	8,3

Източник: по данни на НСИ

* Показателят се изчислява като отношение на децата, посещаващи самостоятелни детски ясли и яслени групи към ДГ, на 100 деца от населението на възраст до 3 години.

Проблем пред повишаване на образователния ценз на населението е броят на напусналите училище. Официалните данни показват, че в община Стражица всяка година децата, които по една или друга причина са отпаднали от образователната система (между I-ви и VIII-ми клас), са средно 54 души, като в годините има пикове и спадове. **Тревожно е отпадането на 54 деца през учебната 2018-19 година**, когато се обхващат само учениците до седми клас.

Фигура 35. Брой на напусналите ученици от I до VIII по учебни години в община Стражица

Източник: НСИ

*След учебната 2017-18 г. е до седми клас

Болнична и извънболнична помощ

На територията на община Стражица няма лечебни и здравни заведения, има 7 индивидуални практики за първична медицинска помощ в селата Камен, Кесарево, Асеново, Сушица и гр. Стражица. Индивидуалните практики по дентална медицина са общо 2, както и 2 амбулатории за медико-социални грижи.

Към 2019 г. лекарите на територията на община Стражица са 8, а медицинските специалисти по здравни грижи 9. По официални данни от НСИ, лекарите по дентална медицина са 2 през 2019 г. В община Стражица практикуват още 3-4 лекари по дентална медицина, които нямат постоянна практика там, а идват почасово в определени дни от седмицата. От тях 3-ма са в гр. Стражица и един в с. Кесарево.

Таблица 20. Индикатори в сферата на здравеопазването

Индикатори в сферата на здравеопазването	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Лечебни и здравни заведения	-	-	-	-	-	-	-
Медицински кадри към 31.12.							
Лекари - общо	8	8	7	7	7	9	8
в т.ч. общопрактикуващи	6	6	5	5	5		
Лекари по дентална медицина	6	5	6	6	6	2	2
Медицински специалисти по здравни грижи	10	10	9	9	9	9	9

Източник: НСИ

На един лекар в община Стражица се падат 1 445 жители, при средно за областта 311 и за България – 236 д. Това показва голямата натовареност на лекарите в общината спрямо техните колеги на по-високите административни нива.

2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Броят на лицата с увреждания, на които се предоставят социални услуги в общината, е сравнително постоянно, с изключение на 2019 г., когато е регистриран сериозен ръст. Той най-вероятно ще продължи и през 2020 година, защото само до м. март 1 055 лица са регистрирани в системата за подпомагане. Или близо 1 жител на общината на всеки 100 има в някаква степен увреждане. Ако тази тенденция продължи, се очаква в бъдеще бюджетът на общината да бъде все по-натоварен с разходи за социални услуги, вкл. подпомагане.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

В същото време за периода 2014-2018 г. лицата, които са подпомагани със социални помощи, са намалявали.

Таблица 21. Брои подпомагани лица с увреждания и социални помощи за периода 2014-2019 г.

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой подпомагани лица с увреждания	969	976	961	906	893	1 125
<i>% от населението</i>	7,9%	8,0%	8,0%	7,6%	7,6%	9,7%
Брой подпомагани лица/семейства с месечни помощи	628	652	465	443	419	369
<i>% от населението</i>	5,1%	5,4%	3,9%	3,7%	3,6%	3,2%
Брой подпомагани лица/семейства с целеви помощи	1 337	1 205	1 115	1 019	1 070	1 141
<i>% от населението</i>	10,8%	9,9%	9,3%	8,6%	9,1%	9,9%

Източник: Дирекция „Социално подпомагане“ – Стражица

В момента страната ни е в процес по изготвянето на Националната карта на социалните услуги (очаква се да е готова до края на 2021 г.), която се очаква да помогне за избора на най-правилните „пакети“ социални услуги (на базата на задълбочени анализи), които ще се финансират от държавния бюджет. Този нов подход налага задълбочен анализ на предоставяните от общината социални услуги, при изготвянето на стратегията за социалните услуги в общината за следващия период.

В сферата на социалните услуги, които се предоставят на гражданите, община Стражица е много добре развита. На територията ѝ са изградени:

- „Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания“ с. Горски Сеновец;
- „Центрър за обществена подкрепа“ гр. Стражица;
- „Центрър за социална рехабилитация и интеграция“ гр. Стражица;
- „Центрър за настаняване от семеен тип за деца без увреждания“ гр. Стражица;
- „Зашитено жилище за лица с физически увреждания“ гр. Стражица;
- „Зашитено жилище за лица с умствена изостаналост“ гр. Стражица;
- „Преходно жилище за деца и младежи от 15 до 18 години“ гр. Стражица;
- Домашен социален патронаж.

Социални услуги в общността, които са деинституционализирани, са:

Центрър за социална рехабилитация и интеграция – намира се в гр. Стражица и е с капацитет от 50 места; услугите им се използват от 114 души, част от които могат да се извършват в дома на лицата с увреждания.

Центрър за обществена подкрепа – намира се в гр. Стражица и е с капацитет от 30 места. Услугите, които центърът предоставя, са насочени към реинтеграция и работа с деца от специализирани институции, към развитие на приемна грижа и осиновяване, към превенция на отклоняващото се поведение, превенция на отпадане от училище, превенция на насилието.

Дневен център за деца и младежи с увреждания – намира се в с. Горски Сеновец и е с капацитет от 20 места, а към 2020 г. се посещава от 23 деца и младежи. Той е разкрит през 2006 г. Представят се социални услуги за цялостно обслужване на децата през деня, изразяващи се в ежедневно осигуряване на храна, транспорт, услуги за задоволяване на

образователните, езиково-говорните и рехабилитационни потребности, както и тези от създаване на лични контакти с връстници, организиране и осмисляне на свободното време и развиване на социалните умения.

Центрър за настаняване от семеен тип за деца без увреждания – намира се в гр. Стражица. Това е форма на социална услуга, която е насочена към децата и младежите, които имат нужда от грижа извън тяхното семейство и подкрепа за самостоятелен живот. Това е социална услуга от резидентен тип, която се разкрива на база специфичните характеристики на децата и младежите в общността и потребностите от социални услуги на потенциални ползватели. Касае се за случаи на смесено настаняване на деца от 3 до 18 годишна възраст и младежи от 18 до 29 годишна възраст, за които са изчерпани възможностите за връщане в семейството или е необходимо да бъдат подкрепени, за да водят самостоятелен начин на живот.

Зашитено жилище за лица с умствена изостаналост – намира се в гр. Стражица и е с капацитет 8 места, които са достатъчно, за да удовлетворят местни потребности.

Зашитено жилище за лица с физически увреждания – намира се в гр. Стражица и е с капацитет от 8 места, които са заети.

Други социални услуги, предоставяни в общината, са: **Преходно жилище за деца и младежи от 15 до 18 години** с капацитет от 8 места, а към април 2020 г. са заети 3 бр.; **Услуги за ранно детско развитие** – около 120 лица месечно ползват услугата.

Тези допълнителни социални услуги дават възможност на над 300 жители на общината да получат различна по вид помощ.

Проблем на социалните услуги, които са финансиирани чрез оперативните програми, е, че те са неустойчиви и силно зависят от програмните цикли, както и от възможностите на съответните приоритетни оси/мерки. Това поставя в риск продължаващото им изпълнение, след приключване на проекта, защото се натоварва допълнително общинския бюджет.

Таблица 22. Предоставяни социални услуги и капацитета им в община Стражица, към април 2020 г.

Вид на обекта	Капацитет (бр. места)	Брой настанени/ ползвщи я лица
1. Услуги в общността (деинституциализирани обекти)		
1.1. Център за социална рехабилитация и интеграция	50	114
1.2. Център за обществена подкрепа	30	35
1.3. Дневен център за деца и младежи с увреждания	20	23
2. Социални услуги от резидентен тип		
2.1. Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания	9	9
2.2. Зашитено жилище за лица с умствена изостаналост	8	8
2.3. Зашитено жилище за лица с физически увреждания	8	8
3. Други социални услуги		
3.1. Домашен социален патронаж	100	130

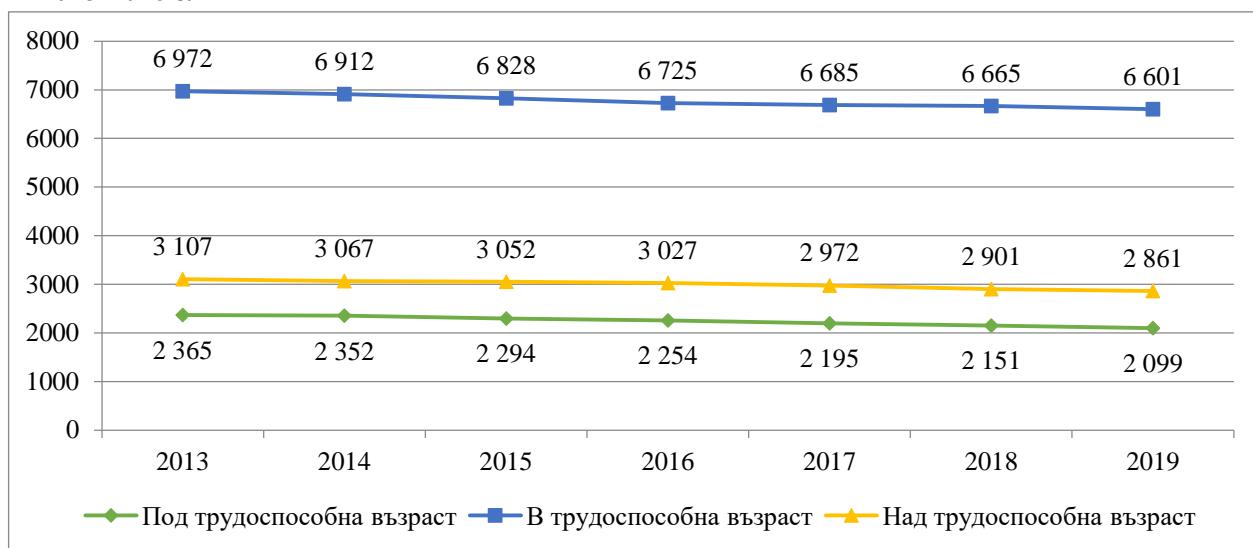
Източник: Община Стражица

2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар в община Стражица, защото намалява броя на хората в трудоспособна възраст. През 2019 г. те са 6 601 души, с което се регистрира спад от 371 человека (или 5%) спрямо 2013 г.

Тревожна е тенденцията и за намаляване броя на населението в под трудоспособна възраст, което се очаква да се включи в местната икономика в близко бъдеще. За периода 2013-2019 г. то е намаляло с 11% (или с 266 д.). Ако тези негативни процеси се задълбочат има опасност местното население да не може да осигурява необходимите кадри за общинската икономика.

Фигура 36. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Стражица за периода 2013-2018 г.

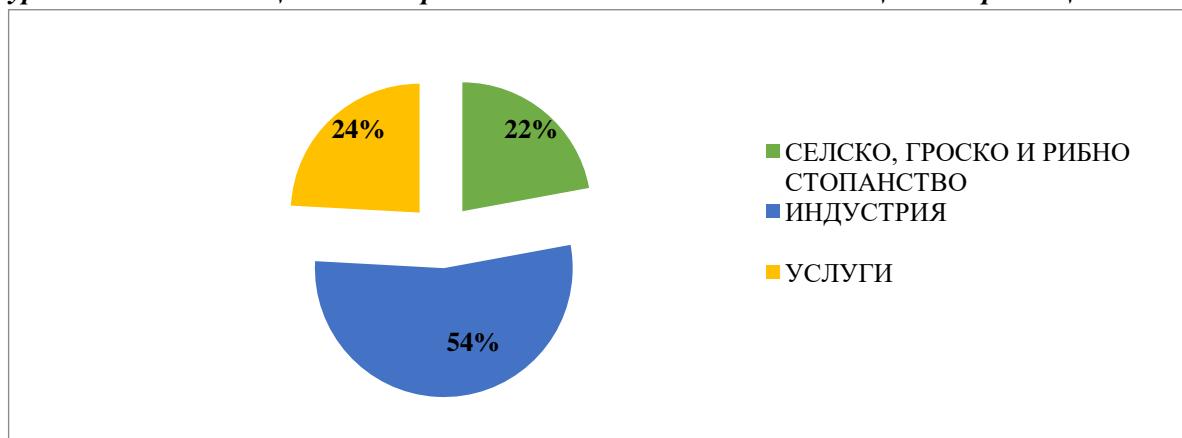
Източник: НСИ

Икономическа активност

Икономически активните лица са съвкупност от заетите на 15 и повече години и регистрираните в бюрата по труда.

Общият брой на заетите лица за 2018 г. е 1 986 д., като продължава тенденцията за покачване на броя им в местната икономика. От тях 54% (1 064 д.) са заети в индустриалния сектор, 25% (494 д.) – в сектора на услугите, и 21% (428 д.) – в първичния сектор.

Фигура 37. Заети лица по сектори на икономиката за 2018 г. в община Стражица

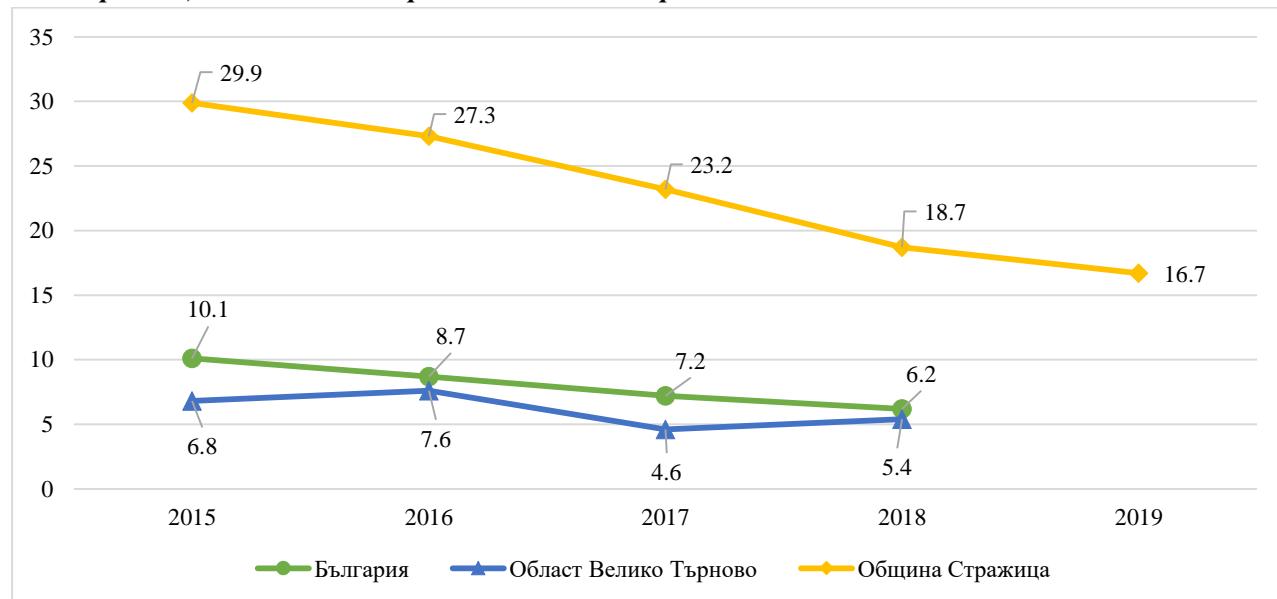

Източник: по данни на НСИ

Безработица

В периода 2015-2018 г. регистрираните лица намаляват от 1 282 д. до 800 души. Коефициентът на безработица намалява доста, но отново е с три пъти по високи стойности от тези на областно и национално ниво. Безработицата в област Велико Търново е под средните стойности за страната.

Фигура 38. Средногодишна безработица при населението в трудоспособна възраст в община Стражица и по административни нива за периода 2015-2019 г.

Източник: Агенция по заетостта и дирекция „Бюро по труда“ – Горна Оряховица

* Забележка: показателят се определя като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64 г., установено при Преброяване 2011 г.

2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

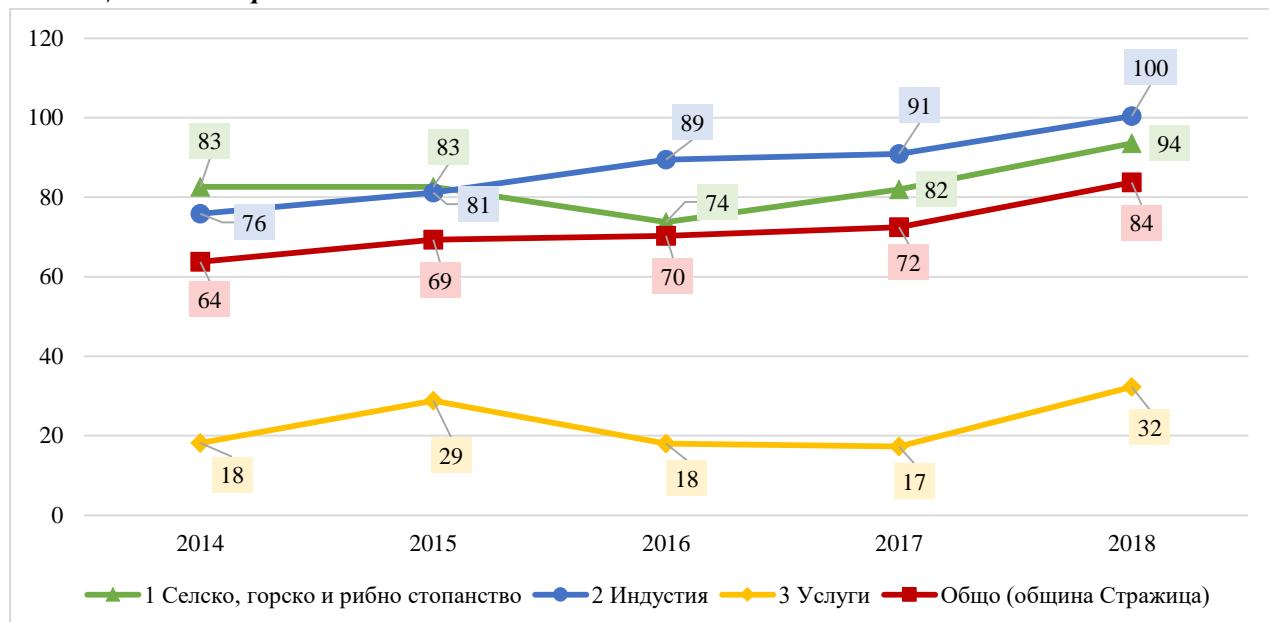
Данните за общината показват, че като цяло производителността на труда в местната икономика се увеличава през 2018 г. Един зает средно произвежда продукция за 84 хил. лв., което е с 20 хил. лв. повече от 2014 година. Производителността в първичния и вторичния сектор е по-висока от общата за Стражица (84 хил. лв.), което потвърждава селскостопанския и индустриален облик на общината.

Първичният сектор бележи най-малък ръст. Това може да показва, че за да се повиши допълнително производителността на предприятията, следва да се направят инвестиции в машини и оборудване, които да оптимизират процесите на производство. Производителността нараства най-много във вторични сектор – с 24 хил. лв. повече от 2014 г.

Прегледът на данните по икономически сектори, обаче, показва, че във вторичния сектор производителността нараства най-много.

Секторът с услугите има най-малка производителност, която е близо 2 пъти по-ниска от общата стойност за Стражица. За 2018 г. един зает е произвел продукция за 32 хил. лв.

Фигура 39. Произведена продукция (в хил. лв.) на 1 зает по икономически сектори и общо за общината в периода 2014-2018 г.

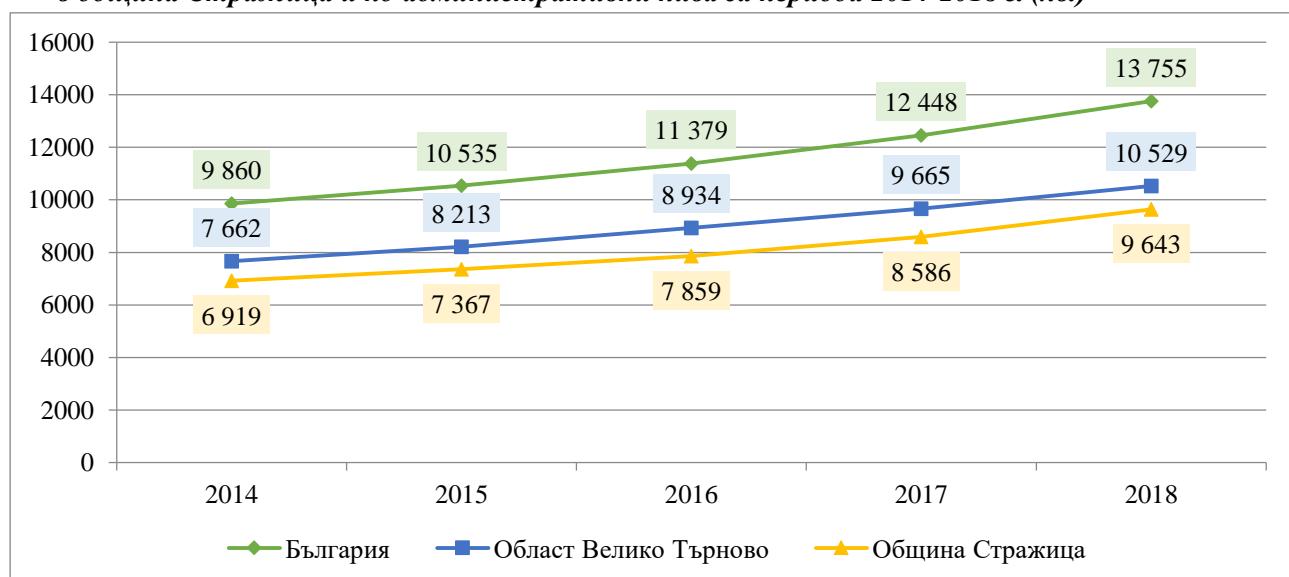

Източник: НСИ, собствени изчисления

2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дават възможност доходите на населението също да растат. Само за периода 2014-2018 г. средната заплата в общината се е повишила с 2 724 лв. и през последната година достига 9 643 лв. **Ръстът на заплатите е съразмерен с този за област Велико Търново и страната**, което показва, че възнагражденията в икономиката на Стражица не отстъпват на другите административни нива. Проблем е, че като цяло **възнагражденията са по-ниски от средните за страната**.

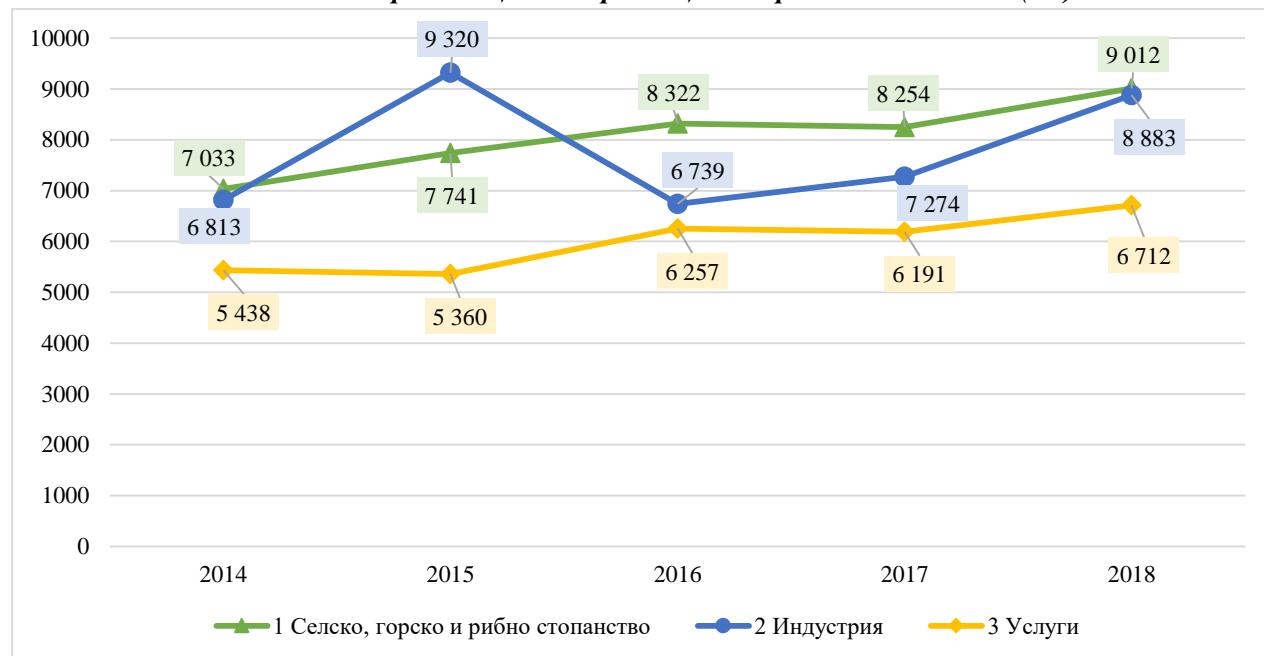
Фигура 40. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Стражица и по административни нива за периода 2014-2018 г. (лв.)

Източник: НСИ

Средната годишна заплата по сектори в общината се увеличава със сходни темпове. Прави впечатление, че средните заплати в секторите „селско, горско и рибно стопанство“ и „индустрия“ са доста близки, докато тази в сектор „услуги“ е значително по-ниска.

Фигура 41. Средна годишна заплата на наемите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Стражица за периода 2014-2018 г. (lv.)

Източник: НСИ

2.3.8. ИЗВОДИ

Проблеми

- Естественият прираст на населението в общината е трайно нисък;
- Обезлюдяване на населените места (особено на селата);
- Намаляване на хората в трудоспособна възраст;
- Намаляване на населението в ключови за социално-икономическото развитие на общината възрастови групи – (до 4 години и от 10 до 14 г.);
- Намаляване на населението в под трудоспособна възраст;
- Намаляване на броя на учениците в основното образование;
- Повишаване на броя на преждевременно напусналите (до 7 клас) образователната система.

Потенциали

- Намаляващо ниво на безработицата;
- Ръст на заплатите, съизмерим с този на областно и национално нива;
- Увеличаваща се производителност на труда във всички сектори;
- Наличие на професионална гимназия;
- Привличане на млади хора, които могат да работят от вкъщи през интернет.

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

През територията на общината не преминават важни европейски транспортни коридори.

През област Велико Търново преминават два Пан-европейски транспортни коридора - № 7 (р. Дунав) и ОЕТК № 9. На територията на областта не са изградени автомагистрали и скоростни пътища, но трасето на бъдещата АМ „Хемус“ (София-Варна) преминава през нея. От важно национално значение е доизграждането и модернизацията на крайдунавския крайбрежен път от Видин до Силистра, който е предвиден в Дунавската стратегия на Европейския съюз. През територията на областта преминават международните пътища:

- Първокласен път I-3 Русе-Бяла-Плевен-София (Е-83);
- Първокласен път I-4 Ябланица-Велико Търново-Шумен;
- Първокласен път I-5 Русе/Бяла-Велико Търново-Стара Загора-Кърджали-граница Гърция (Е-85), формиращ направлението на ОЕТК №9.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

Местоположението на общината предлага удобен достъп до Велико Търново, Стара Загора, Русе, голямото черноморско пристанище Варна, черноморските курорти, пазарите на Румъния.

Републиканската пътна мрежа на територията на общината е съставена от приблизително 16 км първокласни пътища и 112 км – третокласни.

Състоянието на пътната настилка, обаче, изиска инвестиции в подобряването ѝ. Според класификацията в предимно средно състояние е първокласният път. Повече от половината третокласни пътища са в лошо състояние и едва една четвърт от тях са в добро състояние.

Таблица 23. Състояние на настилката на пътищата, част от републиканската пътна мрежа

Състояние на настилката	АМ	I клас	II клас	III клас
Добро	-	4,1	-	24,166
Средно	-	11,9	-	26,334
Лошо	-	-	-	62,153
Общо	-	16	-	112,653

Източник: ОПУ – Велико Търново

Основните пътища от най-висок клас, преминаващи през територията на общината, са както следва:

- **Първокласен път I-4,** (София/Ботевград–Севлиево–Велико Търново–Шумен/Варна) преминаващ през територията на пет области: Ловеч, Габрово, Велико Търново, Търговище и Шумен. Преминава в района на с. Кесарево.

Основните пътища, обслужващи територията на общината, са както следва:

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

- **Третокласен път III-407**, който свързва областите Велико Търново и Търговище, като преминава през с. Ново градище, с. Мирово, гр. Стражица, с. Царски извор, с. Горски Сеновец и достига до с. Лозен;
- **Третокласен път III-514**, който свързва с. Лом с Черковна (общ. Бяла) и преминава през с. Камен, с. Сушица (общ. Стражица), с. Драганово, гр. Горна Оряховица (общ. Горна Оряховица) и достига до гр. Велико Търново.

През 2019 г. са реконструирани част от път III-407 с обща дължина 11,33 км. При останалите пътища са извършвани само текущи ремонти и изкърпване на отделни участъци от пътищата, но не на всички. Поради тази причина състоянието на всички общински пътища е нездадоволително и са необходими инвестиции за подобряването му.

Таблица 24. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища

Номер на пътя	Наименование	Дължина на територията на община Стражица, км	Състояние на пътя
TGV2133	/ TGV3132, Славяново - Бракница / - Гарица - Манастирица - граница общ.(Попово - Стражица) - / VTR2283 /	0,600	лошо
VTR1285	/ III - 4005, жп гара Кесарево - Стражица / - Благоево - Балканци - Кесарево / III - 4082 /	13,700	задоволително
VTR1286	/ III - 4082, Кесарево - жп гара Кесарево / - Граница общ. (Стражица - Лясковец) - Джулюница / I - 4 /	2,500	нездадоволително
VTR1289	/ III - 407, Лозен - Орловец / - Граница общ. (Стражица - Бяла) - / RSE1022 /	2,700	задоволително
VTR1292	/ III - 514, Камен - п.к. Сушица / - Граница общ.(Стражица - Г. Оряховица) - Паисий - Стрелец - Граница общ. (Г. Оряховица - Полски Тръмбеш) - Петко Каравелово / I - 5 /	0,980	лошо
VTR1295	/ III-407/ - ул. Дончо Узунов -Околовръстен път -/ ул. „Ангел Каралийчев/“	1,700	задоволително
VTR2280	/ I - 4, Кесарево - Антоново / - Железарци - Граница общ. (Стражица - Антоново) - Черни Бряг/ - I - 4 /	5,000	лошо
VTR2283	/ III - 407 / Мирово - жп гара Асеново - Асеново	7,100	нездадоволително
VTR2284	/ III - 4072, Стражица - Николаево /- VTR2283 /	5,700	добро
VTR2287	/ III - 407, Стражица - Царски извор / - Бряговица - граница общ.(Стражица - Лясковец) - жп гара Джулюница - / I - 4 /	10,000	много добро (реконструиран декември 2019г.)
VTR2288	/ III - 407 / Царски извор - Сушица / III - 514 /	8,737	задоволително
VTR2290	/ III - 407, Лозен - Орловец / Виноград - Паисий / VTR1292 /	1,330	много добро (реконструиран декември 2019г.)
VTR2291	/ II - 51, Копривец - Лом Черковна / - Нова Върбовка - Камен / III - 514 /	6,622	нездадоволително
VTR2293	/ III - 4082, Чешма - Кесарево / - Теменуга - Водно - Железарци/ VTR2280 /	12,990	лошо

Номер на пътя	Наименование	Дължина на територията на община Стражица, км	Състояние на пътя
VTR3281	/ III - 407, Моравица - Ново градище / - Кавлак - / I - 4 /	4,620	лошо
VTR3282	/ III - 407, Моравица - Ново градище / -Любенци	4,400	лошо
VTR3294	/ VTR1285, Стражица - Благоево / - Керамична фабрика	1,000	задоволително
VTR3296	/ III - 4005, Кесарево - Стражица / - гробищен парк	1,800	незадоволително
VTR3297	/ VTR2284, Стражица - Асеново / - м. Голчовец	0,900	задоволително
VTR3298	/ III - 407, Мирово - Стражица / - яз. Стражица	1,100	добро

Източник: Община Стражица, май 2020

Железопътен транспорт и инфраструктура

Община Стражица се обслужва от железопътна линия с национално значение София – Варна (през Горна Оряховица). Дължината на железопътната мрежа, преминаваща през територията на общината е 39,708 км. ЖП гара Стражица и жп спирките в селата Кесарево и Асеново, в комбинация с автомобилния транспорт, създават добра възможност за транспортни комуникации и превоз на стоки. Тези транспортни връзки са благоприятен фактор за развитие на общината в средносрочно бъдеще.

Въздушен транспорт и инфраструктура

На територията на общината няма действащи летища и летателни площиадки от гражданска авиация. Най-близкото международно летище е „Горна Оряховица“, разположено на 60 км от гр. Стражица.

В момента изграденият пътнически терминал е оборудван само за вътрешни полети. Полети по редовни линии не се изпълняват, а чартърни полети се изпълняват при необходимост. Летището се използва и за тренировъчни полети на частни авиокомпании. В него се извършва и товарна дейност.

2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ) И ВЕИ

Електроенергийна инфраструктура

Енергоснабдяването на община Стражица основно се осъществява от Енерго-Про Варна ЕАД, както и поддържането на електроразпределителната и електропреносната мрежа и съоръженията към нея. Дейността на дружеството се осъществява в съответствие с нормативната база на енергийния сектор в страната.

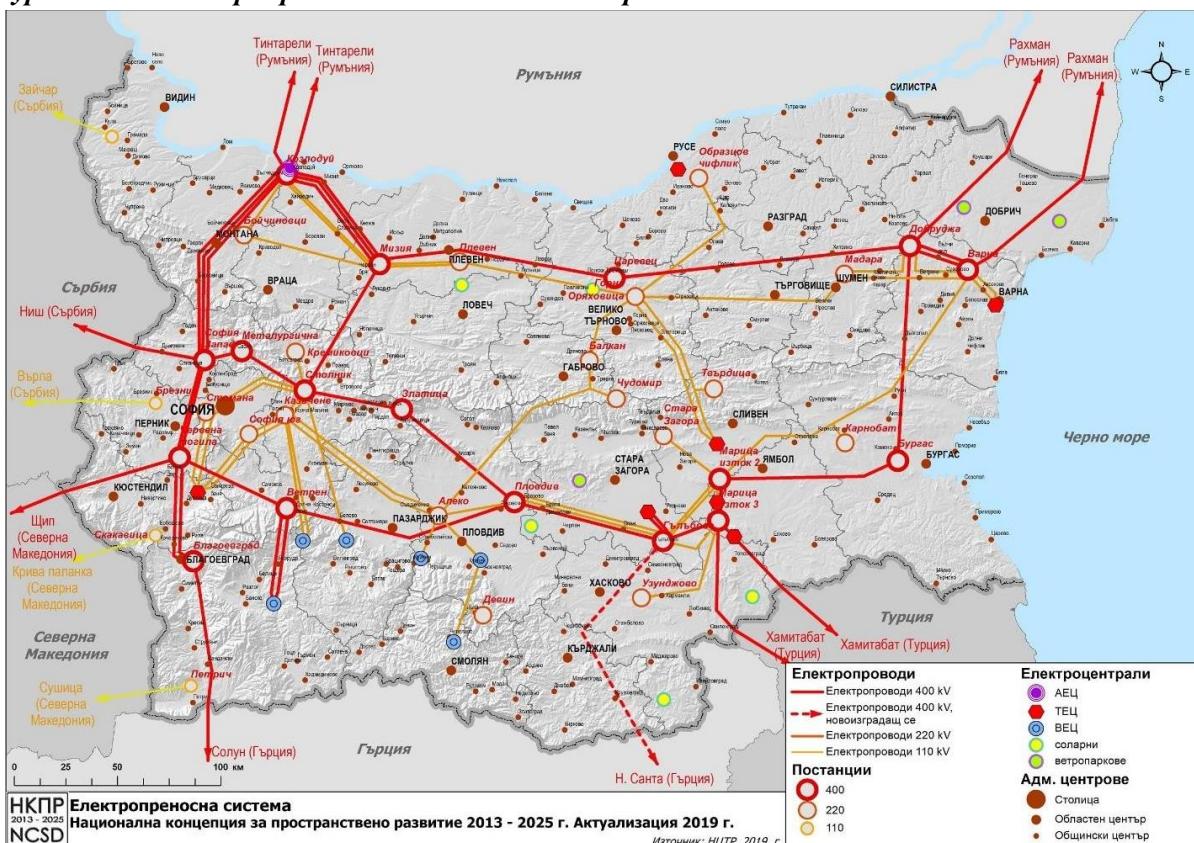
По отношение на енергоносителите балансът се формира от течни горива, ел. енергия и твърди горива. Енергоносителите се използват основно през есенно-зимния период, за осветление и др. Битово горещо водоснабдяване има само в детските градини и социалните домове.

Стадите, в които са настанени различни общински институции и служби са построени по различно време, в периода от 1934 г. до 2000 г. по различни строителни технологии. При строителството им и по-късно при направата на основен ремонт не са използвани енергоспестяващи технологии. В резултат на това се реализират големи топлинни загуби.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Осветлението в повечето сгради е луминесцентно, но все още е значителен дялт на сградите, в които не са монтирани енергоспестяващи осветителни тела.

Фигура 42. Електропреносна система на България

Източник: АНКПР

Възобновяеми източници на енергия

За разработването на този раздел са използвани данни от Общинската краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в община Стражица 2020-2022 г.

Северен централен регион има най-малко участие в усвояване енергията от ВЕИ, като изградените мощности представляват едва 2,7% от общото в страната, което го нарежда на последно място по усвояване енергията на ВЕИ. Северен централен регион има най-неблагоприятните условия за усвояване на ВЕИ за страната.

Сълнчева енергия

Община Стражица се намира във втора слънчева зона. За територията на България са определени общо три зони, които показват потенциала на слънчева радиация. Общината има следните характеристики: средна годишна продължителност на слънчевото греене – за периода 31.03–31.10 е до 1 750 часа, а за периода 31.10–31.03 – над 500 часа. Падащата слънчева радиация е от 1450 до 1500 kWh/m².год. или 4.11 kWh/m² дневно.

Стражица влиза в графата с потенциал между 30.1–60 MW, което се дължи на възможността да се оползотворяват покривните пространства за производство на електричество и/или гореща вода за битови нужди. До този момент не е обсъждана възможността за оползотворяване на покривните пространства на общинските сгради за производство на електроенергия или енергия за топла вода. Въпреки това Община Стражица желае да реализира мерки за производство на енергия чрез тази технология.

Важно и необходимо допълнение към средната многогодишна продължителност на слънчевото грееене е годишната амплитуда. В района на община Стражица тя е една от най-големите за страната - над 250 часа. Обуславя се от сравнително по-голямата стойност на продължителността на слънчевото грееене през лятото в този район – около 300 часа, като сумата през месец август представлява 14% от годишната. Друга метеорологична характеристика на района е ниската годишна сума на продължителността на слънчевото грееене – тя е една от най-ниските за страната - около 2005 часа, а в отделни години и по-ниска. През декември-януари тук са регистрирани едни от най-ниските стойности на продължителността на слънчевото грееене 50-76 часа, което представлява около 3% от годишната сума.

Вятър

По данни от измервания на метеорологична станция Велико Търново в района на общината преобладават почти през цялата година западните и северозападните ветрове. Една от важните характеристики на режима на вятъра е честотата на силните ветрове (над 14 м/с). За станция Велико Търново най-силните ветрове са през пролетта, като скоростта на вятъра през този сезон може да достигне 25-30 м/с. Високата средна скорост на вятъра спомага за разсейването на вредностите в атмосферата от ниски източници.

Според направените изследвания на територията на община Стражица няма потенциал на вятъра, който да бъде оползотворен за производство на енергия. Тези резултати не изключват възможностите за наличие на места с подходящи за оползотворяване ветрови параметри. Това обаче може да се установи с конкретни измервания.

Геотермални води

На територията на община Стражица има геотермални извори. В землището на град Стражица, при сондаж е открита минерална вода с много висока температура, чийто състав подлежи на допълнително обследване.

Биомаса

По-голямата част от територията на община Стражица са обработвани земи, но растениевъдството е доста разпокъсано. Остатъците от селскостопанските култури включват предимно стъбла и листа, които не са прибрани или премахнати от полето за комерсиални цели. Според НСИ неоползотворената слама е обикновено 20% от добитото количество, което означава, че 7 000 тона могат да се използват за производство на топлина или когенерация. При изчислителна **мощност на топлоизточника** с гориво биомаса 5,0 MW, КПД 85%, топлосъдържание QP д=14,4 MJ/кг – за сламата, и 4 150 часа/г. продължителност на експлоатацията, необходимото количество слама е 7 000 тона/година. Количество топлинна енергия е (5,0 MW) x (4150 ч) = **20 750 MWh**.

Горският фонд на територията на община Стражица се управлява от ДГС „Горна Оряховица“, което е подразделение на РДГ „Велико Търново“. Поради обобщените данни, предоставени за всички общини на сайта на Изпълнителна агенция по горите (ИАГ) е невъзможно да се оцени потенциала на дърводобива за производство на дървесни пелети или чипс конкретно за територията на община Стражица.

Животновъдството на територията на общината е развито предимно в частния сектор. Животинските отпадъци могат да се използват за добив на биогаз. Поради наличието на много животновъди с малки ферми, процесът по събиране на отпадъци е неефективен и

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

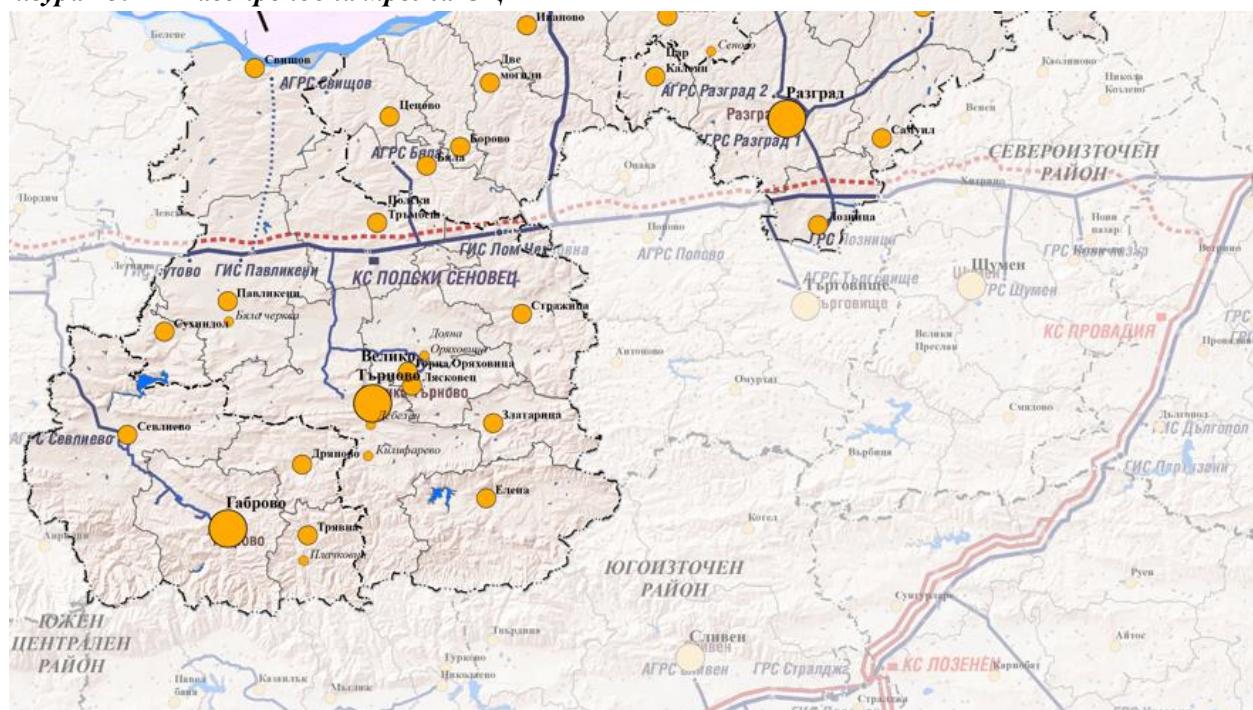
нечелесъобразен. Към този момент енергийният потенциал за производство на енергия от сектора на животновъдството не се разглежда.

Газоснабдяване и топлофикация (Газопреносна и газоснабдителна мрежа)

В община Стражица няма газифицирани райони, но са налице добри условия за газификация на града.

През област Велико Търново преминава Северният клон от националната газопроводна система в България. Налична е частично изградена газопреносна инфраструктура – магистрални газопроводи, отклонение от северния клон на националната газопреносна мрежа, осигуряващи захранването с природен газ за по-големите населени места. Газификацията на градовете Велико Търново, Горна Оряховица и Лясковец се реализира като се изгражда магистрален газопровод, отклонение от северния клон на националната газопреносна мрежа до АГРС Велико Търново и до АГРС Горна Оряховица. Чрез газопроводно отклонение високо налягане от мрежата на Булгартрансгаз е осигурено захранването с природен газ АГРС Петница и Павликени.

Фигура 43. Газопреносна мрежа СЦР

Източник: АНКПР

2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА

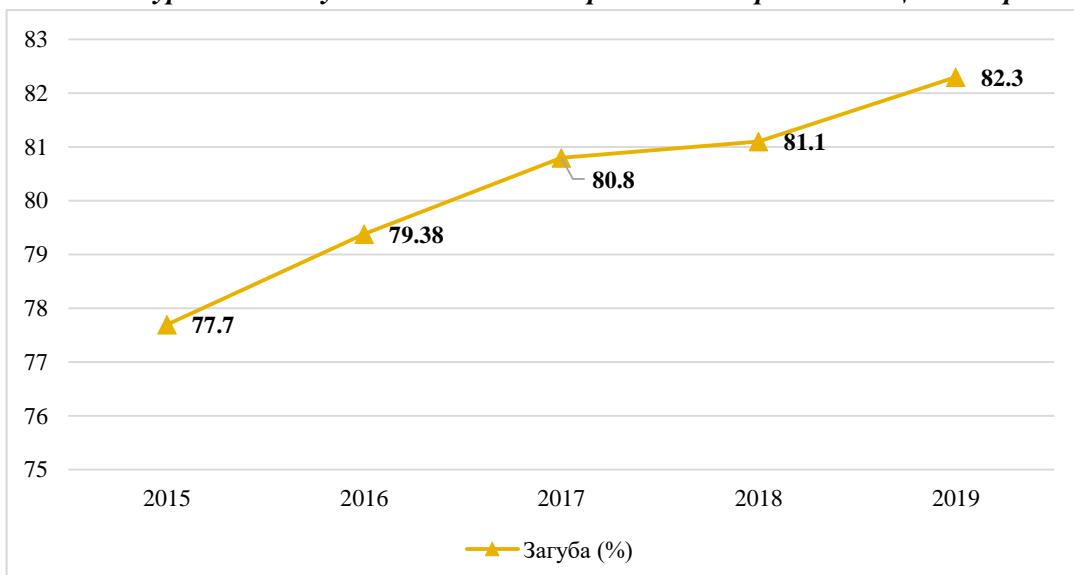
Водопреносна и водоснабдителна мрежи

Гр. Стражица, с. Бряговица, с. Благоево, с. Владислав, с. Балканци и част от с. Кесарево получават вода за питейно-битови нужди от хидровъзел „Йовковци“. Всички останали населени места се водоснабдяват от местни водоизточници на подземни води.

В някои населени места им проблеми с водата в с. Теменуга и с. Железарци има сезонен недостиг на вода, а количеството вода е 9,5 куб. метра за 24 часа в останалото време.

Въпреки постоянните инвестиции от страна на ВиК оператора, силно амортизираната водопроводна мрежа води до увеличаващи се загуби на вода по нея. През 2019 г. те достигат 82,3%, докато през 2014 г. са 77,7%.

Фигура 44. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Стражица

Източник: по данни на ВиК „Йовковци“ ООД

През 2019 г. е направен мониторинг на питейната вода при консуматорите в зона на водоснабдяване с. Виноград, с. Лозен и с. Камен, който показва трайно (над един месец) отклонение по показател нитрати, превишаващо нормативната стойност от 50 мг/л за питейна вода. В с. Виноград са установени следните стойности от 59,64 мг/л до 68,82 мг/л, и средногодишна концентрация 63,11 мг/л, като тенденцията е към понижение спрямо предходната година – 65 мг/л. В с. Лозен са установени следните стойности: от 47,2 мг/л до 76,42 мг/л, и средногодишна концентрация 57,06 мг/л, като тенденцията е към понижение спрямо предходните години. В с. Камен са установени следните стойности от 47,9 мг/л до 68,52 мг/л, и средногодишна концентрация 55,9 мг/л, като тенденцията е към повишение спрямо предходната година – 53,12 мг/л.

Наднорменото съдържание на нитрати в питейната вода най-често е резултат от прекомерното неправилно торене на почвата с органични и минерални торове във водосборната област на плитки подземните питейни води са отпадните води от животновъдни стопанства, неорганизирани сметища, населени места без изградена канализация.

Канализационна мрежа и ПСОВ

Канализационна мрежа има изградена само в гр. Стражица, с. Камен, с. Кесарево и с. Сушица.

Реализирани са първите етапи на проекти за изграждане на вътрешна канализационна мрежа с пречиствателни съоръжения в селата Сушица, Камен и Кесарево, чийто проекти се финансират по ПРСР 2007-2013 г., Мярка 321 – „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“.

Липсата на изградени канализационни мрежи в района е причина за заустване на отпадъчните води директно в реки и дерета или отвеждане в септични ями. Има една изградена ПСОВ – гр. Стражица, но тя е без изградено биологично стъпало.

2.4.4. ИЗВОДИ

Проблеми

- Частично изградена канализация в общината;
- Липса на пречиствателни съоръжения в общината;
- Големи загуби на вода по водопреносната мрежа;
- Лошо състояние на уличната мрежа;
- Липса на връзка с газопреносната мрежа.

Потенциали

- Използване на локацията на общината за бърз достъп до транснационални мрежи и превоз на стоки и хора;
- Газификация на общината;
- Подобряване на пътната инфраструктура;
- Рехабилитация на водопроводната мрежа;
- Изграждане на пречиствателна станция.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

По отношение на атмосферния въздух **не са установени превишения** над пределно допустимите концентрации на серен диоксид, азотен диоксид и озон. Единствено по показател „фини прахови частици под 10 μm “ са установени превишения на средно деновонощните и средно годишни стойности, като основната причина са транспортът и отоплението на твърдо гориво през зимата.

Съгласно Наредба №7 към Закона за чистотата на атмосферния въздух община Стражица попада в район VI по чл. 30, ал. 1, т. 3 – район, в който нивата на един или няколко замърсителя са между съответните горни и долни оценъчни прагове.

На територията на общината няма станции за контрол на състоянието на въздуха. Извършва се периодичен контрол от РИОСВ – Велико Търново на азотен диоксид, серен диоксид, сероводород, прах и оловни аерозоли. На контрол подлежат паровата централа на „Велпа-91“ АД и мазутната централа на „Корадо – България“ АД. През летния сезон има значително замърсяване в района на главните пътища.

2.5.2. ВОДИ

Повърхностни води

Територията на община Стражица е разположена в границите на Дунавския водосборен басейн. Речните течения принадлежат към водосборите на реките Янтра (южната и централна част) и съвсем малка част на север към Русенски Лом. Водните течения и водните площи (7 124,985 дка), заемат 1,4% от общата територия на общината и се характеризират с непостоянен режим и богатство на подпочвени води със значително съдържание на варовик.

Повърхностните водни тела са представени от реки и язовири (32 бр.), а подземните – от порови и карстови води и един сондажен източник на термоминерални води.

Подпочвените води са високи в районите на селищата, разположени край реките, и ниски – в тези с полупланински характер.

Повърхностните води на територията на общината се формират основно от падналите валежи от сняг и дъжд в района. Характерно за тях е неравномерното им разпределение през различните години, сезони и месеци.

През територията на общината протичат реките Стара, Голяма, Лефеджа, Казълдере, Шипа и няколко други по-малки и незначителни притока на главните реки. В северната част протича част от Баниски Лом, ляв приток на р. Черни Лом. На територията на общината Баниски Лом приема левият си приток Дюлгердере.

Количеството на повърхностните води на общината се изчислява като сума от повърхностните води, които се генерират на територията ѝ главно от валежи и количеството води, влизащи в общината чрез реките Голяма река, Лефеджа и Стара река, които са от част от поречието на р. Янтра. Повърхностните води са с дъждовно-снежно подхранване и неустойчиво разпределение на отток.

Описание на реките на територията на общината е представено по-долу:

- р. Голяма река (поречие на р. Янтра) - водоприемник II категория, преминаваща през гр. Стражица. В нея е заустена ГПСОВ на механично стъпало;
- р. Стара река (поречие на р. Янтра) - водоприемник II категория, преминаваща през с. Кесарево;
- р. Лефеджа (поречие на р. Янтра) - водоприемник II категория, преминаваща през с. Бряговица;
- р. Казълдере - на нея е изграден язовир „Казълдере“, собственост на община Стражица;
- р. Шипа, преминаваща през землището на с. Лозен.

Фигура 45. Водни ресурси на територията на община Стражица

Източник: Обяснителна записка към Общ устройствен план на община Стражица

Подземни води

Естественият ресурс на подземните води в басейна на р. Янтра е в границите между 3,69 и $11,15 \text{ м}^3/\text{сек}$ в зависимост от водообилието на годината и предходните години. В многогодишен аспект ресурсът се оценява на около $7,42 \text{ м}^3/\text{сек}$, което съответства на една средно водообилна година.

Описание на ресурсите на подземни води от територията на общината в басейна на р. Янтра са представени на таблицата:

Таблица 25. Подземни води на територията на община Стражица в басейна на р. Янтра

Район на распространение	Площ F км ³	Модул л/сек/ км ³	Общо водно количество л/сек		Приет експлоатационен ресурс	
			минимум	максимум	Q м3/сек	Wx 10 ⁶ м ⁵ /а
КВАТЕРНЕР						
р. Лефеджа	47,1	5-7	250-340	400-550	260-310	8,2-9,8
ПРИВЛЕКАЕМИ ВОДИ						
р. Лефеджа	14	20-50	-	240-600	290	7,5-18,9

Източник: Общинска програма за опазване на околната среда на Община Стражица за периода 2011-2016 г.

Язовири

На територията на общината има изградени 30 микроязовира, използвани за риборазвъждане и частично за напояване. Най-големият е „Казълдере“ с обем 8 млн. куб. м. и е разположен в благоприятна природна среда, на 6 км. източно от общинския център. Това е допринесло за неговото развитие, благоустрояване и развитие на възможностите за отдих.

Геотермални ресурси

Територията на общината не притежава значителни геотермални ресурси с естествен излив на земната повърхност. Установено е чрез сондаж само едно находище на минерална вода в землището на гр. Стражица. Минералната вода е с много висока температура, но с неустановен до този момент дебит и химичен състав.

2.5.3. ПОЧВИ И ЗЕМНИ НЕДРА

На територията на община Стражица не са установени земеделски земи, които да са трайно увредени, замърсени и негодни за селскостопански нужди – няма наднормено съдържание на вредни вещества в почвата; няма замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители (УОЗ); не е налична вредна киселинност.

Главен източник на замърсяване на почвите е **наторяването**.

Опожаряването на декари стърнища и суха тревна растителност в земеделските земи и горския фонд водят до замърсяване на атмосферния въздух с вредни газове. Високата температура води до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния й баланс. В резултат се създава дисбаланс в екосистемата, тъй като микроорганизмите в почвата разлагат растителните остатъци и създават органични вещества – един от показателите за плодородието на почвата. За намаляване на пожарната опасност през пожароопасния сезон кметът на община Стражица всяка година издава заповед за организация и провеждане на съответни мероприятия.

Свлачищните процеси са твърде ограничени по площ, но за сметка на това са често явление на територията на област Велико Търново – предпоставка за тях е значителното разпространение на мергели, особено в югоизточната част. Проявата на свлачища на територията на община Стражица е сериозен проблем за състоянието преди всичко на шосейните пътища, част от които не са достатъчно противосвлачищно обезопасени.

Замърсени почви с тежки метали

По данни от „Доклада за състоянието на околната среда през 2019 г.“ на РИОСВ– Велико Търново е представена информация за състоянието на околната среда.

Атмосферен въздух

Най-близкия пункт за мониторинг на атмосферен въздух до община Стражица, се намира в гр. Горна Оряховица.

Фините прахови частици с размер под 10 микрона имат сезонна изменчивост. Наблюдава се повишаване на стойностите през пролетния и есенния период на годината, до достигане на максимум през зимните месеци. Обратната тенденция се наблюдава през лятото. Това се дължи на специфичната метеорологична обстановка през студените месеци и

увеличаване интензивността на емисиите на фини прахови частици от източници, характерни за тези периоди от годината (основно битово отопление). Стойностите са под пределно допустимата средногодишна концентрация.

На територията на РИОСВ-Велико Търново през 2019 г. не са регистрирани превишения на установените норми на емисии в атмосферния въздух от собствени и контролни измервания на емисии на средни вещества отделяни в атмосферния въздух.

Замърсени почви с пестициди

Пестицидите са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, то след време при навлизане в последното звено на хранителната верига, то може да се окаже съмртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи.

С финансовата помощ на МОСВ и МЗХ на територията на община Стражица са обособени два терена, на които се съхраняват забранени и негодни за употреба пестициди:

- Склад за съхранение на негодни за употреба пестициди, намиращ се в обект „Варово стопанство“, съхраняващ около 5 500 кг. прахообразни и 8 400 л. течни пестициди;
- 21 броя стоманобетонни „Б-Б“ кубове, намиращи се в землището на с. Благоево, на около 3 км. югозападно от гр. Стражица, съхраняващи около 42 000 кг. излезли от употреба продукти за растителна защита.

През 2019 г., в двете контролирани от РИОСВ области са проверени складовете и площадките с Б-Б-кубове, в които се съхраняват забранени и с изтекъл срок на годност продукти за растителна защита (ПРЗ) - пестициди. Като потенциално опасни обекти, те са категоризирани като високорискови и ежегодно се планират и проверяват от експертите от РИОСВ, които съблюдават и документират състоянието на площадките, складовете, както и на пестицидите в тях.

През 2019 година в изпълнение на проект „Екологично обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност“ са освободени 6 от общо предвидени 12 склада на територията на РИОСВ-Велико Търново. Освободен и саниран е склада в община Стражица.

Проверена е площадката в община Стражица, на която все още са разположени Б-Б куба с пестициди. Всички кубове са в добро състояние. Кубовете са оградени с мрежести огради, с ясно видими номера и обновена сигнализация за опасност.

Като потенциално опасни обекти и източници за локално замърсяване на почвите, площадките с кубове и складовете със забранени и негодни пестициди, са под непрекъснатия контрол на експертите от РИОСВ, РД ПБЗН и общините.

2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ

В община Стражица не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.

Шум

На територията на община Стражица няма големи промишлени обекти, които да създават наднормени шумови нива. В повечето промишлени предприятия има отделни работни места, които налагат ползването на индивидуални защитни средства.

Основен източник на шумово замърсяване в общината е автотранспортьт, като се очаква в бъдеще това шумово замърсяване да се повиши. Очаква се и повишаване на шумовото и прахово замърсяване от строително-ремонтните дейности на територията на общината, свързани с повишения инвестиционен интерес. Шумовото замърсяване от автомобилния транспорт може да бъде ограничено чрез създаването на зелени пояси и подобряване на състоянието на пътната настилка.

2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ

Законът за защитените територии въвежда категории защитени територии в съответствие с международната класификация. Определя се тяхното предназначение, режимът на опазването и ползването им. В закона са регламентирани процедурите за обявяване и промените в защитените територии като прекатегоризиране, заличаване, увеличение на площта, изменение в режима и др.

В защитените зони са разпространени следните видове:

- **Заштита зона BG0000432 „р. Голяма река“**
  - ✓ *Растителни видове* - Обикновена пърчовка (*H. caprinum*);
  - ✓ *Безгръбначни* - Алпийска розалия (*R. alpina*), Бисерна мида (*U. crassus*), Бръмбар рогач (*L. cervus*), Буков сечко (*M. funereus*), Ивичест теодоксус (*T. transversalis*), Обикновен сечко (*C. cerdo*);
    - ✓ *Риби* - Горчивка (*Rh. sericeus*), Обикновен щипок (*C. taenia*), Черна мряна (*B. meridionalis*);
    - ✓ *Земноводни и влечуги* - Горчивка (*Rh. sericeus*), Обикновен щипок (*C. taenia*), Черна мряна (*B. meridionalis*);
    - ✓ *Бозайници, без прилепи* - Видра (*L. lutra*), Вълк (*C. lupus*), Добруджански хомяк (*M. newtoni*), Пъстър пор (*V. peregrusna*);
    - ✓ *Прилепи* - Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rh. hippocasteros*), Остроух нощник (*M. blythii*), Трицветен нощник (*M. emarginatus*), Южен подковонос (*Rh. euryale*).
- **Заштита зона BG0000279 „р. Стара река“**
  - ✓ *Безгръбначни* - Алпийска розалия (*R. alpina*), Бисерна мида (*U. crassus*), Бръмбар рогач (*L. cervus*), Буков сечко (*M. funereus*), Ивичест теодоксус (*T. transversalis*), Обикновен сечко (*C. cerdo*), Ручеен рак (*A. torrentium*);
    - ✓ *Риби* - Балкански щипок (*S. aurata*), Главоч (*C. gobio*), Горчивка (*Rh. sericeus*), Обикновен щипок (*C. taenia*), Резовски карагъоз (*A. tanaica*), Черна мряна (*B. meridionalis*);
    - ✓ *Земноводни и влечуги* - Голям гребенест тритон (*T. karelinii*), Жълтокоремна бумка

(*B. variegata*), Обикновена блатна костенурка (*E. orbicularis*), Смок (*E. sauromates*), Червенокоремна бумка (*B. bombina*), Шипобедрена костенурка (*T. graeca*), Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*);

✓ *Бозайници, без прилепи* - Видра (*L. lutra*), Вълк (*C. lupus*), Пъстър пор (*V. peregrusna*);

✓ *Прилепи* - Голям нощник (*M. myotis*), Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*), Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*), Дългоух нощник (*M. bechsteinii*), Малък подковонос (*Rh. hipposideros*), Остроух нощник (*M. blythii*), Трицветен нощник (*M. emarginatus*).

• **Зашитена зона BG0000231 „Беленска гора“**

✓ *Безгръбначни* - Алпийска розалия (*R. alpina*), Бисерна мида (*U. crassus*), Бръмбар рогач (*L. cervus*), Буков сечко (*M. funereus*), Ивичест теодоксус (*T. transversalis*), Обикновен сечко (*C. cerdo*);

✓ *Земноводни и влечуги* - Смок (*E. sauromates*);

✓ *Бозайници, без прилепи* - Вълк (*C. lupus*);

✓ *Прилепи* - Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*).

• **Зашитена зона BG0000610 „река Янтра“**

✓ *Безгръбначни* - Алпийска розалия (*R. alpina*), Бисерна мида (*U. crassus*), Бръмбар рогач (*L. cervus*), Буков сечко (*M. funereus*), Ивичест теодоксус (*T. transversalis*), Лицена (*L. dispar*), Обикновен сечко (*C. cerdo*), Ручеен рак (*A. torrentium*), Ценагрион (*C. ornatum*);

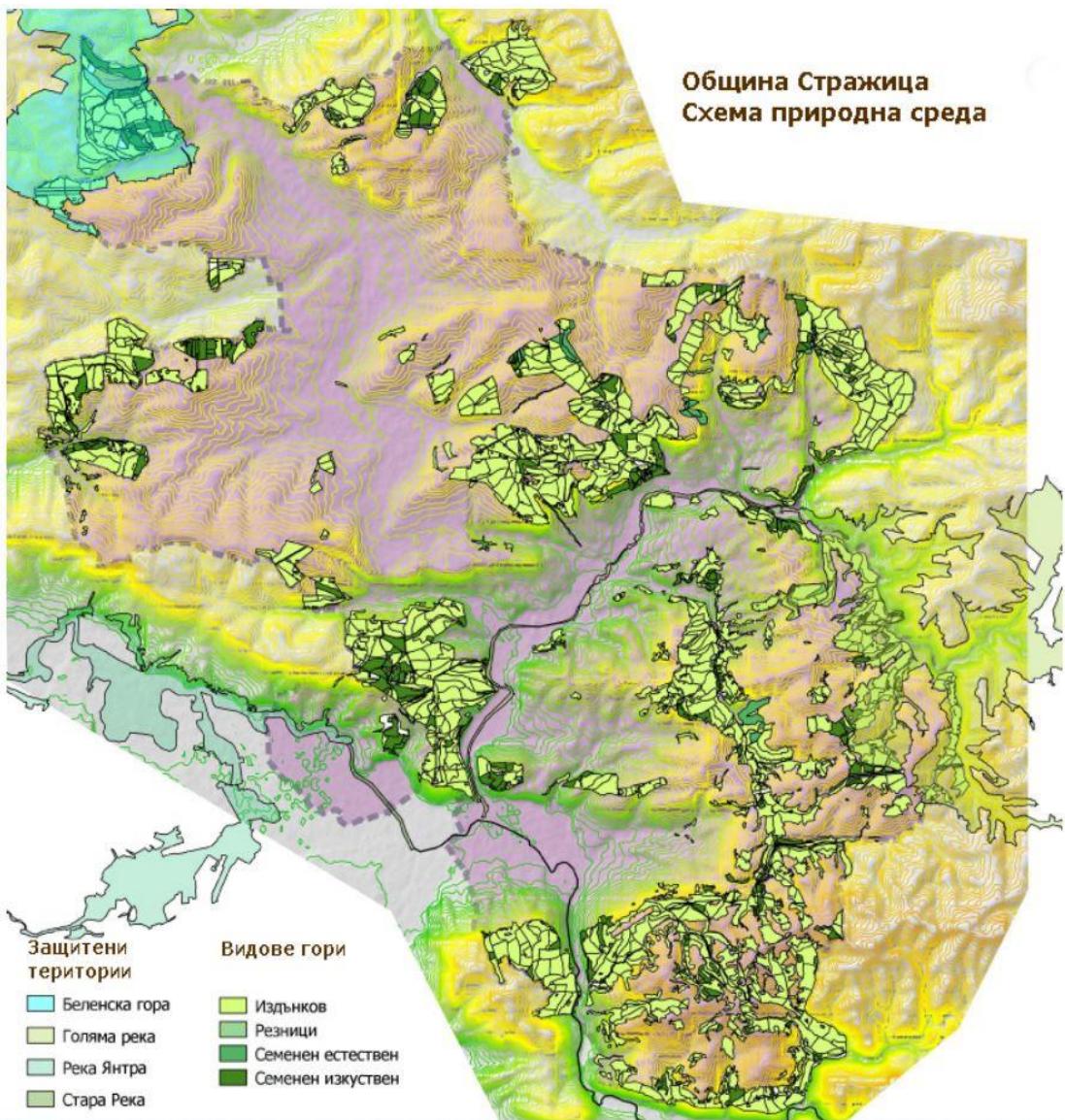
✓ *Риби* - Балканска кротушка (*G. kessleri*), Балкански щипок (*S. aurata*), Белопера кротушка (*G. albipinnatus*), Високотел бибан (*G. baloni*), Вион (*M. fossilis*), Голям щипок (*C. elongata*), Голяма вретенарка (*Z. zingel*), Горчивка (*Rh. sericeus*), Ивичест бибан (*G. schraetzeri*), Малка вретенарка (*Z. streber*), Обикновен щипок (*C. taenia*), Распер (*A. aspius*), Сабица (*P. cultratus*), Украйинска минога (*E. Mariae*), Черна мряна (*B. meridionalis*);

✓ *Земноводни и влечуги* - Голям гребенест тритон (*T. karelinii*), Добруджански тритон (*T. dobrogicus*), Жълтокоремна бумка (*B. variegata*), Об. блатна костенурка (*E. orbicularis*), Смок (*E. sauromates*), Червенокоремна бумка (*B. bombina*), Шипоопашата костенурка (*T. hermanni*);

✓ *Бозайници, без прилепи* - Видра (*L. lutra*), Вълк (*C. lupus*), Добруджански хомяк (*M. newtoni*), Лалугер (*S. citellus*), Пъстър пор (*V. peregrusna*);

✓ *Прилепи* - Голям нощник (*M. myotis*), Голям подковонос (*Rh. ferrumequinum*), Дългокрил прилеп (*M. schreibersii*), Дългопръст нощник (*M. capaccinii*), Дългоух нощник (*M. bechsteinii*), Малък подковонос (*Rh. hipposideros*), Остроух нощник (*M. blythii*), Подковонос на Мехели (*Rh. mehelyi*), Средиземноморски подковонос (*Rh. blasii*), Трицветен нощник (*M. emarginatus*), Широкоух прилеп (*B. barbastellus*), Южен подковонос (*Rh. euryale*).

Фигура 46. Защитени територии и горски площи в границите на община Стражица

Източник: Концепция за пространствено развитие, 2014 г.

2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен рисък за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни сировинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и в селското стопанство.

Запалването на отпадъци по сметищата води до недопустими замърсявания на атмосферата с летливи органични съединения, вредни ароматни вещества, окиси на въглерода, азота и сярата.

Община Стражица е член на Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците – Велико Търново, в което се включват общините Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Стражица, Елена и Златарица. Сдружението е учредено на учредително събрание, проведено на 20.07.2010 г.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

На територията на общината 100% от населението е обхванато в системата за организирано събиране и транспортиране на отпадъците. Във всички населени места на територията на общината са поставени съвременни съдове тип „Бобър“, тип „Бургаски“, тип „Ракла“, както и кофи за събиране на битови отпадъци. Сметосъбирането се извършва по предварително определен график.

Община Стражица реализира годишни планове за действие към Регионалната програмата за управление на отпадъците на регион Велико Търново 2014-2020 г. Ежегодно се изготвя план за контрол и мониторинг на депо за битови отпадъци – гр. Стражица, с направени водни преби от подземни води, повърхностни води, инфилтрат и извършена частична геодезическа снимка с цел отразяване на съществуващото положение, заснемане на терена и натрупванията от битови отпадъци за изчисляване на техния обем.

В общината е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Сключен е договор с организацията по оползотворяване на отпадъци „Булекопак“ АД.

Изградена е система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) след сключване на договори с организации по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори или с дружества притежаващи документ за дейности с отпадъци съгласно изискванията на ЗУО. Поставени са съдове за събиране на НУБА в административни сгради, кметства, детски градини, училища.

Въведено е разделно събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, в т.ч. луминесцентни лампи и други лампи, съдържащи живак. Събиране се извършва по предварително определени дати от общината, съвместно с организацията по оползотворяване, за които жителите на населените места се уведомяват предварително.

В общината функционира система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез разположени зелени контейнери тип „Бобър“. Контейнерите се транспортират по график до инсталацията за компостиране на Регионалното депо за отпадъци на общините.

Изградено е депо за неопасни отпадъци, което включва и инсталация за механично и биологично третиране, пречиствателна станция за отпадъчни води и довеждаща инфраструктура. Депото обслужва общините Стражица, Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена и Златарица.

През 2015 г. са приети и въведени в експлоатация ПСОВ за селата Кесарево, Камен и Сушица. През 2017 г. е въведена в експлоатация площадка за събиране и третиране на строителни отпадъци на територията на гр. Стражица. На нея се приемат отпадъци от физически и юридически лица. През 2019 г. е извършена техническа рекултивация на депото за Твърди битови отпадъци на община Стражица.

На територията на община Стражица няма изградени претоварни станции. В община Стражица няма налична инсталация за оползотворяване на сметищен газ.

В общината ежегодно се прилагат различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението относно дейностите по управление на отпадъците.

2.5.7. ИЗВОДИ

Проблеми

- Най-сериозен замърсител е битовото отопление;
- Липса на постоянна станция за контрол на въздуха/ шума/ радиацията.

Потенциали

- Високо качество на въздуха в общината;
- Много добро състояние на радиационната обстановка и екологичният статус на околната среда;
- Използване на защитените зони и територии за алтернативен туризъм, щадящ околната среда;
- Висока продуктивност на почвите.

2.6. ЖИЛИЩЕН СЕКТОР

Анализът на обитаването има социално-икономически характер, който изследва характеристиката на жилищата и на жилищните сгради, в които те са разположени и постигнатите нива на жилищно задоволяване и са особено актуални относно темите като енергийна ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници.

В община Стражица жилищните сгради към 31.12.2018 г. са 7 276 на брой, с полезна площ от 616 125 кв. м. По брой на стаите преобладават тристанайните и четиристайните жилища – общо 5 541 броя.

Таблица 26. Основни характеристики на жилищния фонд в община Стражица

Жилищни сгради в община Стражица 2018 г.	Брой
Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата	
Общ брой жилищни сгради	7 276
Панелни	96
Стоманобетонни	1 491
Тухлени	4 706
Други	983
Жилищни сгради по вид собственост	
Общ брой жилища	8 353
Държавни и общински	172
Частни на юридически лица	86
Частни на физически лица	8 095

Източник: НСИ

По вида на конструкция най-голям дял от сградите са тухлени, а по вида на собственост – частни физически лица.

Сградният фонд в община Стражица е в незадоволително състояние. Преобладаващата част от сградите са с ниски топлотехнически качества. По-голям процент от сградите са въведени в експлоатация между 1950-1969 г. – те са монолитни. Стените на сградите след 1960 г. са тухлени, без топлоизолация, с топлинни загуби до 5 пъти по-големи в сравнение с нормите за ново строителство. Покривните конструкции на повечето сгради са с множество

течове. Дограмата в повечето сгради е дървена и като цяло в лошо състояние (най-вече не добре уплътнена). Топлинните загуби през прозорците достигат до 50% от общите топлинни загуби на сгради.

Като проблеми на домакинствата се открояват отоплението на твърди горива през зимните месеци или на електрическа енергия, високата енергопропускливоост на сградите, съчетано с използването на электроуреди с нисък клас на енергопотребление, което води до високо потребление на енергия и аналогично до увеличаване на разходите за потребителите.

Таблица 27. Структура по вид и предназначение на имотите в община Стражица към 31.01.2020 г.

Вид на имота	Брой актове
Административни сгради	18
Детски градини	11
Жилища	110
Училища	16
Читалища	14

Източник: Стратегия за управление на общинска собственост 2020-2023 г.

Сградите, в които са настанени различни общински институции и служби са построени по различно време, в периода от 1934 г. до 2000 г. по различни строителни технологии. При строителството им и по-късно при направата на основен ремонт не са използвани енергоспестяващи технологии. В резултат на това се реализират големи топлинни загуби.

Общото техническо състояние на общинския жилищен фонд е незадоволително. Той включва 6 броя жилищни сгради в кв. 156 и кв. 158 в гр. Стражица, които се нуждаят от ремонт, както и повечето от панелните къщи в кв. 9 и кв. 10 по плана на гр. Стражица. Жилищата са построени преди повече от 20 години и в резултат на експлоатацията им и недоброто им поддържане от собственици и наематели, същите постепенно се амортизират. Семействата и лицата, настанени в някои от тях под наем, в по-голямата си част са с ниски и непостоянни доходи и нямат възможност да влагат средства в поддръжката на жилищата.

За подобряване на техническото състояние на жилищния фонд са учредени и регистрирани 21 сдружения на етажните собственици, в 11 от които общината е съсобственик. Всички сдружения са кандидатствали по Национална програма за саниране – три от тях са изпълнили саниране на блоковете към 2020 г.

2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

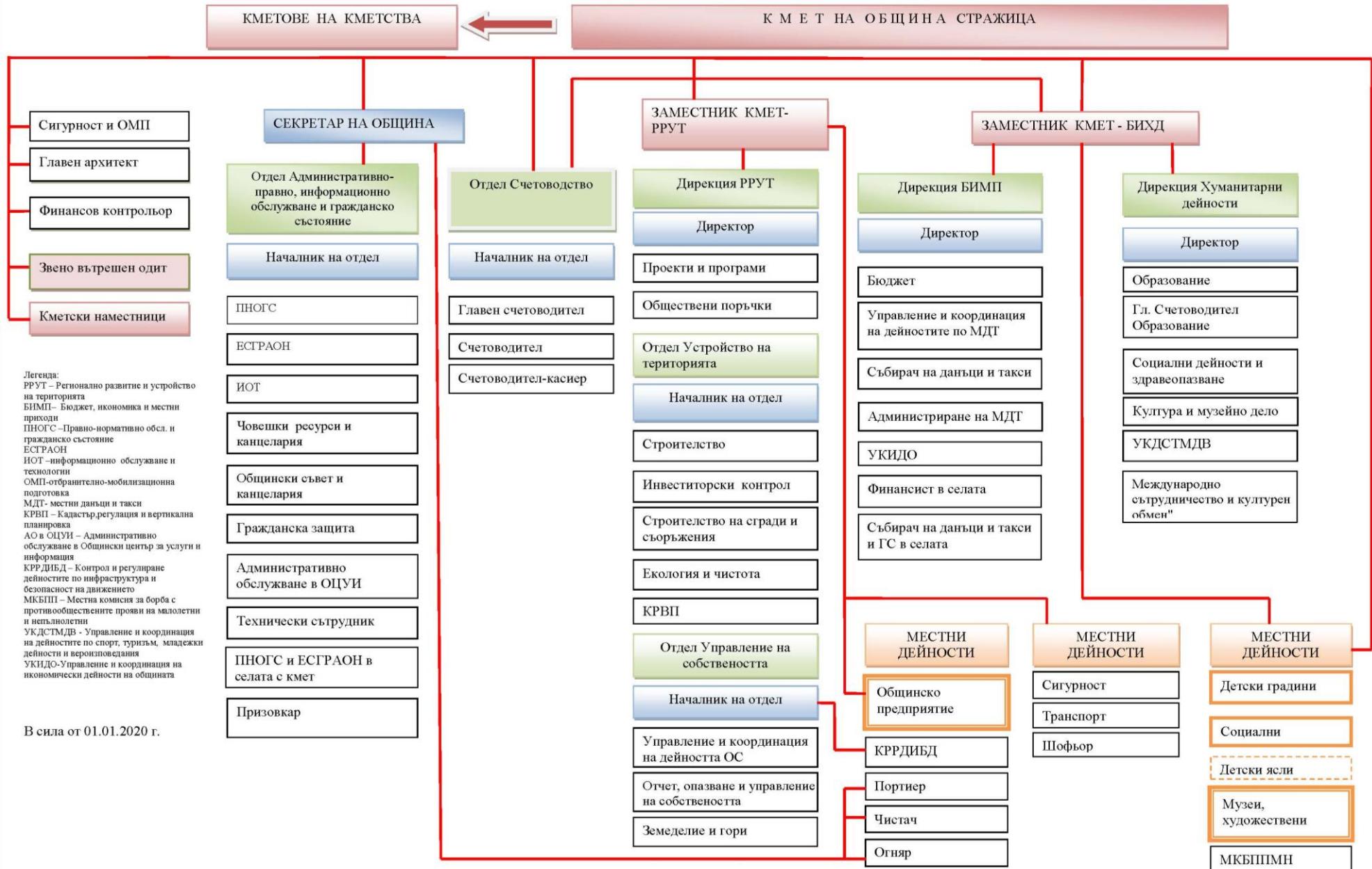
2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствения правилник“, който е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституция на Република България; Европейска харта за местно самоуправление и Закон за местното самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, имаща пряко отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Стражица. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективното и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Действащият Устройствен правилник на Общинската администрация е в сила от 01.01.2020 г. С него са определени организацията на дейността и функционалните задължения на административните звена.

Схемата за организационна структура на общинската администрация в Стражица е актуализирана и е в сила от 01.01.2020 г. Тя е добре структурирана и съдържа детайлна информация за всички звена, които са част от Община Стражица.

Фигура 47. Организационна структура на общинската администрация в Стражица

Източник: Община Стражица, https://strazhitsa.com/files/struktura_2020.pdf

Общинската администрация е обща и специализирана. Тя се ръководи от принципите на законност, откритост, достъпност, отговорност, отчетност, ефективност, субординация и координация, предвидимост, обективност и безпристрастност. Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на Общинския съвет, подпомага кмета на общината за осъществяване правомощията му, осигурява технически дейността му, както и подпомага Общинския съвет като осигурява дейността му по отношение административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и двама заместник-кметове, отговарящи за следните сфери на общинската дейност, обединени в три дирекции на специализираната администрация:

- Дирекция „Регионално развитие и устройство на територията“;
- Дирекция „Бюджет, икономика и местни приходи“;
- Дирекция „Хуманитарни дейности“;
- Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 17 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Към Общинския съвет функционират 6 постоянни комисии, а при необходимост по актуални проблеми се сформират временни комисии.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Администрацията е структурирана в дирекции, отдели и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица работещи по трудово правни отношения. В структурата на администрацията няма организирани общински предприятия.

Структурата на община Стражица е подробно описана в актуален Устройствен правилник. Тя отговаря на функциите, които са вменени на общинска администрация и покрива всички основни отговорности на общинската администрация, които са сведени до:

- Управление на отпадъци;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики.
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство;

- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, болници и социални заведения, на центровете за социални грижи, на културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Предоставяне на административни услуги, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата.

2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Стражица. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите.

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. **Общата численост на служителите в администрацията е 135 бр.** към 2019 г. Броят на служителите през разглеждания период 2014-2019 г. варира в границите между 129 и 150 души.

Таблица 28. Административен капацитет на община Стражица

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо служители	135	142	150	139	129	135
Служебно правоотношение	16	14	14	15	16	16
Трудово правоотношение	119	128	136	139	113	119
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	8	7	7	9	9	8
По служебно правоотношение – експертен	8	7	7	7	7	8
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	2	2	1	0	1	1
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	117	126	135	139	112	118
Временна заетост и стажове						
Общо						
Стажанти	0	0	1	0	2	3
Временно наети лица	168	49	104	47	62	34

Източник: Община Стражица

2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ

Действащи стратегии и програми

Общинският съвет на община Стражица е утвърдил следните програми и стратегии (изброени са според реда на публикуването им в официалния сайт на общината (<https://strazhitsa.com/>):

Стратегия за управление на общинската собственост на община Стражица за периода 2020-2023 г.

Стратегията за управление на общинската собственост на Община Стражица е изработена в изпълнение на чл.8, ал.8 от Закона за общинската собственост (Обн. ДВ.бр.44/1996г., изм. ДВ.бр.94/2019 г.). Стратегията определя политиката за управление на общинската собственост за периода 2020-2023 г. и продължава линията, заложена в предходната мандатна стратегия. Стратегията е приета на 30.04.2020 г. на ОБС Стражица.

Общински план за развитие на община Стражица за периода 2014-2020г.

Това е действащият в момента общински план за развитие на община Стражица, който ще бъде надграден и продължен през следващия планов период от настоящият План за интегрирано развитие на общината (ПИРО) 2021-2027 г.

Програма за наಸърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в община Стражица 2014-2024 г.

Документът е разработен в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл.10, ал.1 и ал.2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). Основната цел на Програмата на община Стражица е наಸърчаване използването на енергия от възобновяеми източници.

Общинска краткосрочна програма за наಸърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в община Стражица 2020-2022 г.

Основание за разработване на Общинска краткосрочна програма за наಸърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Стражица е заложеното изискване в чл.10 на Закона за енергията от възобновяеми източници. Краткосрочната програма се разработва за период от 3 години

Програма за опазване на околната среда на община Стражица за периода 2016-2020 г.

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Стражица обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда. ПООС е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Общинския план за развитие на община Стражица 2014-2020 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината.

2.6.4. СЪСТОЯНИЕ НА ГРАЖДАНСКИЯ СЕКТОР В ОБЩИНТА

Наложили се на местно, национално и регионално ниво НПО, притежаващи експертиза в конкретни сфери и готови да подкрепят местната управа в усилията ѝ за местно развитие, са:

- МИГ – Лясковец – Стражица (в подкрепа на бизнеса);
- Настоятелство „Шанс за всички – Стражица 2006“ (в областта на образованието);

НПО в областта на социалната сфера, здравеопазване, права на пациента; култура и изкуство:

- Сдружение „Приятели на Горски Сеновец“;
- Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипс“.

2.6.5. ИЗВОДИ

Проблеми

- Тенденция за намаляване на дейността на съществуващи гражданска организации (НПО)

Потенциали

- Възможност за сътрудничество и съвместни проекти между общинската администрация, гражданските организации и заинтересовани страни;
- Използване на експертния капацитет на общинските служители за реализацията на проекти;
- Изпълнение на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период.

2.7. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Основен източник на достоверна информация за влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Стражица, област Велико Търново или Северен централен регион от ниво 2, които пряко или косвено могат да дадат отражение в социално-икономическото, екологическото и пространствено развитие на общината, е Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2. Характерна особеност на района е, че той включва няколко от най-съществените транспортни направления в страната, които предстои да се реализират в периода 2021-2027 г. Част от тях са в непосредствена близост до територията на община Стражица или преминават през територията на седемте съседни общини. Това са:

- Доизграждане на автомагистрала „Хемус“;
- Изграждане на магистрала Русе - Велико Търново;
- Изграждане на тунел под връх Шипка, със стартирала процедура и очаквани ресурси от ОП „Транспортна свързаност 2021-2027“;
- Изграждане на скоростен път Русе - Варна и рехабилитация на дублиращата жп линия;
- Модернизация на жп възел Горна Оряховица;
- Възстановяване на проектните параметри на железопътния участък Горна Оряховица – Каспичан;
- Развитие на мултимодален транспорт и логистични центрове;
- Разработване на летищата в Горна Оряховица и в Щръклево;

В Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2 няма предвидени за реализация на територията на община Стражица големи инфраструктурни проекти.

2.8. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОННИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа, припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показалите, които са използвани в ПИРО Стражица за откряване на местните характеристики. **Това спомага за сравнението на част от изводите, направени в Анализа на районите, и този за целите на ПИРО.** Допълнително по отношение на демографските показалите, при изготвяне на ПИРО Стражица, **са съпоставяни с тези на областно и национално ниво,** за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност да бързо очертааване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Стражица са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Стражица са по-негативни или обратното – благоприятни).

Таблица 29. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Населението устойчиво намалява; Раждаемостта на 1000 д. е малко по-висока от средното за страната; Високо ниво на смъртност (повисоко от средното за страната); Отрицателен естествен и механичен прираст.	Общината е със същите характеристики, но с по-лоши показатели.
Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 67,3% (2018 г.)	36% от населението в общината живее в града (2019 г.)	Общината е с противоположна характеристика от тази на национално ниво.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Част от селата в община имат потенциал да привличат население в тях.	Общината е с по-добра характеристика от страната.
ТЕМА: ПАЗАР НА ТРУДА		
Коефициентът на икономическа активност нараства.	Отчетена е тенденцията за увеличаване броя на заетите в местната икономика и намаляване на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със сходна характеристика с тази на национално ниво.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст в СЦР, но изостава от средната за страната в периода 2014–2018 г.	Намаляването на броя на заетите като цяло води и до намаляване на заетостта в интервала 15–64 години, въпреки че липсват данни за потвърждението му.	Общината е с по-лоша характеристика от националното ниво.
Коефициентът на безработица намалява.	Коефициентът на безработица намалява.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Коефициентът на продължителна безработица намалява значително.	Трайно безработните лица намаляват в общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО-УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) (при които над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хил. жит. или общините са с център град от 5 до 50 хил. жит.	В ИТСР на Северен централни регион община Стражица е определена като „слабо урбанизирана“ (периферна).	Общината попада между 152 общини, които са слабо урбанизирани, над 50% от населението е в нас. места под 5 хил. жители.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Такива са 95 общини с центрове средни и малки градове) и слабо урбанизирани (периферни).		
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на Северен централен регион община Стражица не попада в агломерационния ареал на Велико Търново.	
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нарастват.	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Велико Търново показателят нараства. В същото време в община Стражица се наблюдава увеличаване на произведената продукция на 1 работник.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Нараства производителността на труда.	Нараства производителността на труда на 1 работник.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 91.83% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Микро предприятията са 89,2% от всички в нефинансовия сектор, а малките – 8,5% (2018 г.)	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Община Стражица има чиста околнна среда, която позволява развитието на рекреационен туризъм. В общината има неизследвани културно-историческо богатство и геотермални извори.	Общината притежава характеристики, определени в Анализа на районите за развитие на туризма.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детската градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците намалява през годините, но все още не се наблюдава закриване на учебни заведения.	Общината е отчасти с по-добра характеристика от националното ниво.
Увеличаване на броя на напусналите ученици през учебната 2017/2018 г. - 1 649 ученика.	За учебната 2017-2018 година делът на преждевременно напусналите училище (до 7-ми клас) е 4%, но през следващата уч. год. се увеличавана на 6,9%	Общината е с по-лоша характеристика от националното ниво.
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното	Увеличава се делът на подпомаганите лица в	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
осигуряване, подпомагане и грижа	общината, както и разходите за тях.	
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Социалните услуги в общината са съсредоточени в гр. Стражица в подходяща материална база.	Общината е с подобна характеристика на националното ниво.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината има достатъчно капацитет за поемане на нуждите на общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	Все още няма газопреносна мрежа на територията на общината.	В община Стражица има предпоставки за изграждане на газопреносна мрежа.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Природните условия в Северния централен регион най-малко благоприятстват използването на ВЕИ	Стражица няма голям потенциал за използване на слънчевата енергия, въпреки това се планират подобни инвестиции.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Стражица.
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В община Стражица няма водоснабдителен режим.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 55%)	Загубите на вода се увеличават през годините – 82,3% за 2019 г.	Общината е с по-лоша характеристика от тази на национално ниво.
Значително по-големите количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниската степен на рециклиране на битовите отпадъци.	Няма данни за община Стражица.	Неприложимо.
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Стражица няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Но проблемът с отоплението на „твърдо“ гориво е характерен и за нея.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води е умерено до добро.	Общината е с характеристика подобно на тази на национално ниво.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Заключения от Анализа на регионите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Стражица няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва и повишаването на капацитета ѝ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Стражица.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината, почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на Стражица.	Изводите, направени в Анализа на районите, не са валидни за община Стражица.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН В АНАЛИЗА НА РЕГИОННИТЕ		
Няма такива, които да се отнасят до територията на община Стражица.	Неприложимо	Неприложимо

3. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Й

През Северен централен регион минава една паралелна главна и една меридианна главна ос: Северна паралелна главна ос с двете си разклонения и Централната меридианна главна ос. Регионът се свърза в посока „север-изток“ чрез главна ос с направление Русе – Разград – Шумен – Варна.

Северната главна ос „запад–изток“ минава през и свързва град София с градовете от Северна България. В частта на Северен централен регион оста се формира от пътните направления „София – Велико Търново – Варна“, „София – Плевен – Русе“ и жп линията „София – Плевен – Горна Оряховица – Русе/Варна“. Значението на оста се повишава и надхвърля националното ниво с включването на отделни нейни компоненти в TEN-T мрежата на ЕС. Пътното направление по АМ „Хемус“ до Велико Търново е включено в основната мрежа, а след Велико Търново в посока Варна – във всеобхватната. Там попада и оста по направление Плевен – Русе.

Северен централен регион се характеризира с изявен център в лицето на гр. Русе.

Град Велико Търново като областен център е определен като град от трето юерархично ниво в НКПР.

Тази част от плана идентифицира възможности за съвместни действия със съседни общини. Две и повече съседни общини с различно големи територии, икономики и население могат да планират заедно, да приоритизират заедно и да правят съвместни проекти на базата на взаимния интерес. Те могат много да увеличат общо и по отделно своята значимост и потенциал, ако си партнират. Всяка от тях има своя бранд, но обединени заедно в целенасочени политики могат да решат много конкретни свои проблеми.

Възможности за съвместни инициативи на Община Стражица със съседни общини:

1. Община Стражица и Община Лясковец

- Местна инициативна група – Стражица и Лясковец е неправителствена организация, сдружение с нестопанска цел, регистрирана по Закона за юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза. Местната инициативна група е учредена през 2010 г. и към 2020 г. действаща.

Дейностите на сдружението са насочени към:

- Подобряване на качеството на живот, чрез разнообразяване на възможностите за заетост, подобряване на техническата и социална инфраструктура и услугите за населението и укрепване културните традиции на местната общност;
- Създаване на условия за засилване конкурентоспособността на земеделските стопанства и преработените в тях продукти, за по-добра пазарна реализация;
- Подобряване капацитета на местната общност за развитието на територията чрез ЛИДЕР и ВОМР подхода;
- Насърчаване на сближаването на българската земеделска политика с Общата селскостопанска политика на ЕС, подпомагане развитието на селското стопанство за укрепване на селските райони;

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

- Подпомагане на развитието на селските райони в сферите на: подобряване на конкурентоспособността, опазване на околната среда, подобряване качеството на живот, разнообразяване на икономическите дейности в селските райони;
- Стимулиране на въвеждането на нови методи и ресурси за развитие на селските райони чрез развитие на целева и иновативна политика в селските райони;
- Утвърждаване на гражданското участие като гарант за устойчиво развитие на общностите;
- Мобилизиране на гражданското общество при решаване на приоритетни проблеми и защита на публични интереси;
- Създаване на условия и реализиране на проект за повишаване стандарта на българските граждани и стимулиране на тяхната активна гражданска позиция;
- Популяризиране на национално равнище на уникалността на селските райони, характерни за тях местни продукти, селско наследство и специфични обичаи и традиции.

На база установеното добро партньорство двете община Лясковец и Стражица ще продължат да изпълняват обща стратегия за водено от общностите местно развитие за общата територия за периода 2021-2027 г. чрез Местната инициативна група. В допълнение на това ще се задълбочи междуобщинското сътрудничество при създаване на общ бранд и маркетинг на територията, с цел популяризиране на туристическите продукти, природно и културно наследство на региона.

2. Общините Стражица, Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена и Златарица

- Действаща Регионална система за управление на отпадъците - регионалната програма обхваща управлението на отпадъците на съответните общини.

3. Общините Стражица, Елена, Лясковец и Златарица

- Патронажна грижа в общините Елена, Златарица, Лясковец и Стражица - предоставяне на социални и здравни услуги на хора над 65 год. със затруднено самообслужване и самотно живеещи, назначени 2 соц. асистенти, 1 лекар, 3 медицински сестри, 1 социален работник, 1 сътрудник социални дейности, 1 психолог и 1 координатор.

4. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието на базата на предложения по-горе социално-икономически анализ на територията. Използвана е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни), и външните фактори (възможности и заплахи).

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Добро географско местоположение – граничи със седем общини; ■ Наличие на добри транспортни комуникации от регионално, национално и международно значение; ■ Изградена индустриална зона; ■ Наличие на структуроопределящи за местната икономика преработвателни предприятия; ■ Опит и традиции в земеделие и животновъдство; ■ Сравнително чиста околната среда; ■ Богато културно-историческо наследство; ■ Климатични условия, позволяващи целогодишни форми на туризъм; ■ Наличие на картична галерия с богат фонд от картини, скулптури и творби от приложно изкуство, както и обособена музейна част; ■ Добре изградена читалищна мрежа. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Loшо състояние на пътната инфраструктура; ■ Loшо състояние на ВиК инфраструктурата и големи загуби на вода; ■ Липса на пречиствателни станции; ■ Неблагоприятни демографски процеси; ■ Висока безработица; ■ Висок дял нискообразовано и необразовано население; ■ Висок дял на деца, които не са обхванати в образователната система; ■ Липса на газификация; ■ Недостиг на медицински специалисти и общо практикуващи лекари; ■ Непълно използване на природните и културни ресурси.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ■ Развитие на индустриалната зона; ■ Въвеждане на по-ефективни производства на базата на инновации; ■ Газификация; ■ Намаляване загубите на вода; ■ Изграждане на ПСОВ; ■ Развитие на лозаро-винарския сектор; ■ Стимулиране развитието на пчеларството чрез преференциално предоставяне на подходящи екологични терени за изграждане на пчелини; ■ Създаване на специализирана борса и бартерни механизми за реализация на произвежданата в общината продукция, с цел по-висока ефективност за производителите; ■ Проучване и експлоатация на геотермалните ресурси; ■ Внедряване на ВЕИ – плаващи мини ВЕЦ, слънчеви колектори и др. ■ Развитие на туризма – изграждане на екопътеки, спортен риболов, вело- и пешеходен туризъм; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Задълбочаване на миграционните процеси и демографската криза; ■ Поява на рискове от непредвидими природни и обществено-политически събития; ■ Продължаване на негативните тенденции, свързани с изменение на климата; ■ Високи изисквания за кредитиране на бизнеса; ■ Липса на кадри в здравеопазването; ■ Липса на проектно финансиране за социалните услуги; ■ Незадоволително състояние на материално-техническата база на читалищата.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Повишаване на обществения интерес към формите на алтернативен туризъм; ▪ Реклама на общината чрез Единната система за туристическа информация (ЕСТИ):<ul style="list-style-type: none"> - „Регистър на туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx - „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.government.bg/TAResister.aspx ▪ Реализиране на съвместни проекти със съседни общини; ▪ Реализиране на публично-частни партньорства.	
---	--

5. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

5.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Структурата на стратегическата част ПИРО Стражица съответства на изискванията на „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ и не противоречи на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с постановките на кохезионна политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането „Мисли глобално – действай локално“. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на действащите сега Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020 г., като ги адаптира към бързо променящите се реалности.

Визията, целите, приоритетите и мерките на стратегическата част на ПИРО Стражица са хармонизирани с предвижданията на НCPP (2012-2022) и АНКПР (2013–2025), както и с Националната програма за развитие „България 2030“ и секторните стратегии в страната. ПИРО се рамкира от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР). **В основата на подхода е промяна на фокуса от подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции.** Достойнство на настоящия документ е, че той отчита и доразвива успешните начинания на ОПР Стражица (2014-2020) и насочва усилията и ресурсите в посока към надграждане на успешните инициативи и преодоляване на негативните тенденции в социално-икономическото, културно и пространствено развитие на общината. Изборът на актуалните идеи се мотивира и от основните изводи на Междинната оценка за изпълнението на ОПР на Стражица за периода 2014-2017, изготвена през 2018 г.

Стратегията на настоящия ПИРО е направена съобразно утвърдените теоретични модели и съвременни практики в сферата на стратегическото планиране на местното развитие. Приложено е съчетание от няколко основни принципа.

- **Публичност.** Стратегията е формулирана съвместно с множество представители на община Стражица, чрез проведените анкетно проучване и публично обсъждане на плана.

- **Съгласуваност.** ПИРО на Стражица успешно заема своето място сред системата за планиране в ЕС и България, като съответства, интерпретира и конкретизира предложениета на документите от по-високо ниво.
- **Съсредоточеност.** Приоритетните области от стратегията позволяват ясен фокус на усилията и ресурсите в оптимален брой допълващи се направления за общинското развитие.
- **Обвързаност.** Използван е съвременният интегриран подход за планиране, като отделните дейности са обвързани помежду си и съвместно подобряват определени аспекти от общинското развитие.
- **Аргументираност.** Структурирането и съдържанието на стратегията се основава на закономерностите в местното развитие, обобщени от общественото мнение и синтезираните резултати от проведенния анализ.
- **Оперативност.** Стратегията завършва със съвкупност от мерки, чито конкретни дефиниции дават възможност за приемането на ясни действия и реализация на мотивирани проекти през следващите седем години.

Фигура 48. Структура на стратегическата част на ПИРО Стражица

Източник: Авторски колектив ПИРО Стражица 2020 г.®

5.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на общината до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на община Стражица за желаното състояние на икономиката, физическата среда и

обществените отношения. Тя е формулирана в резултат на широка обществена дискусия със заинтересованите страни, резултатите от допитването на населението и цялата местна общественост. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

5.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Приетата визия, представлява желаното и постижимо състояние на община Стражица към 2027 г. и определя насоката за структуриране на стратегическата част на плана и рамката за неговото изпълнение:

**ОБЩИНА СТРАЖИЦА – ПРИВЛЕКАТЕЛНА ЗА БИЗНЕС, ЖИВОТ И ТУРИЗЪМ
ЕВРОПЕЙСКА ЗЕЛЕНА ОБЩИНА С ФУНКЦИОНИРАЩА МОДЕРНА
ИНФРАСТРУКТУРА И НАСЪРЧАВАЩА СРЕДА ЗА КОНКУРЕНТНО
ИКОНОМИЧЕСКО И СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ.**

5.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

В настоящата разработка се отчита разбирането, че стратегията (цялостната философия) на ПИРО Стражица следва да бъде в съответствие с документите, които имат отношение към този тип планове за териториално и урбанистично развитие. Такива са:

- Лайпцигската харта за устойчивите европейски градове;
- Декларацията от Толедо;
- Териториалния дневен ред на ЕС 2030;
- Действащи стратегически и планови документи на различно териториално ниво за настоящия планов период 2014-2020 г.;
- Нови (приети и в проект) стратегически документи за следващия планов период - 2021-2027 г., а именно: Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“; Актуализираната концепция за пространствено развитие до 2025 г., Обща стратегическа рамка на ЕС – Петте цели за Европа; Новата когезионна политика до 2027 г.; Новите регламенти и бюджетът за този период. Непосредствено и пряко въздействие ще окаже рамката, зададена от Интегрираната стратегия за развитие на Северен централен регион за периода от 2021 до 2027 г.

Фигура 49. Актуална схема на регионалното и пространствено планиране

Източник: Авторски колектив ПИРО Стражица 2020 г.®

В контекста на тези стратегически изисквания, Стратегията на ПИРО Стражица е свързана с идеята да се координират всички действия и възможни ресурси – финансови (с капиталов и др. характер), материални, строителни, човешки, организационни и др. за постигане на целите и задачите на плана, а именно – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и трудова дейност.

Стратегията на ПИРО Стражица се базира на:

- Използване на резултатите от целевия и проблемен анализ;
- Резултатите от анкетното проучване сред местните заинтересовани страни;
- Прилагане на определените на основата на визията и на стратегическите цели и приоритети в развитието на община Стражица потребности за добра (с високо качество, базирано на интеграция на функциите) обособени териториални зони за прилагане на интегрирани териториални инвестиции;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и в цялата територия на общината и на град Стражица;

При формулирането на целите на плана са съблюдавани следните основни принципи:

- Отчитане на ситуациянна характеристика и оценка, свързани с: формулиране на изводи и проблеми в резултат от целеви и проблемен анализ на състоянието и потенциалите на община Стражица;
- Формулиране на реалистични цели и необходими действия за прилагане на интегрирани териториални инвестиции и определяне на водещите функции и необходимостта от последваща реализация на проекти и програми за развитие и обновяване на физическата среда;
- Интегриране на всички възможни ресурси (с публичен и частен характер) за реализация на проектите и програмите – предмет на ПИРО Стражица при отчитане интересите на всички заинтересовани страни;
- Постигане на синергичен ефект от всички действащи, новопредлагани и др. инструменти (документи със стратегически и планов характер, конкретни проекти и др.), водещи до качествено ново урбанистично развитие както на отделните зони на въздействие, така и на цялата територия на община Стражица.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ИКОНОМИЧЕСКИ ПОДЕМ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

Първата цел акцентира върху създаване и развитие на малки и средни предприятия в сферите на леката промишленост, селското стопанство, услугите и туризма. Целта е да се развие икономиката и да се повиши конкуренцията, с което да се подобри и жизнения стандарт на населението на общината.

Необходимо е да се акцентира върху вече утвърдилите се водещи икономически сектори за общината – първичния и третичния – както и да се работи в посока набирането на нови инвестиции. Предвижда се разработването на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините, науката и бизнеса за техни съвместни инициативи и особено за приложение на иновации.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ ПОТЕНЦИАЛ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СОЦИАЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Фокусът на втората стратегическа цел на ПИРО Стражица е поставен върху комплексното развитие на социалната среда. Залагането на така формулираната стратегическа цел в областта на развитието на човешкия капитал се обосновава с необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие. Тези проблеми са свързани с негативното демографско развитие на община Стражица и свързания с това процес на обезлюдяване на територията; влошените характеристики на населението - възрастова и образователна структура; неблагоприятните характеристики на пазара на труда в района по отношение качеството на работната сила, неголемите възможности за използване на трудовия потенциал, високото равнище на безработица и др и възможностите за задоволяване на социалните потребности на населението.

Подобряването на институционалния капацитет и достъпа до ефективни публични услуги са необходими условия за създаването на благоприятна бизнес и социална среда за по-висока конкурентоспособност, социално сближаване и икономически растеж. Електронното правителство, качествените и ефективни обществени услуги за гражданите и бизнеса, както и

ефективността на администрацията все още са значителни предизвикателства за община Стражица.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: УСТОЙЧИВО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

Достъпът до териториите е не само основна политика на Европейския съюз, но и допринася за комплексното социално-икономическо развитие. Транспортната и дигиталната инфраструктура са факторите, които спомагат за отключване на специфичните потенциали на регионите и увеличаване на конкурентните им предимства. От друга страна те водят до повишаване на териториалното сближаване и постигане на по-балансиран растеж и възможност за осигуряване на равен достъп на всички жители, независимо от тяхното местожителство, до икономически и социални функции и услуги.

5.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

ПРИОРИТЕТ 1: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ТРАДИЦИОННИ ОТРАСЛИ, ЕФЕКТИВНА БИЗНЕС СРЕДА И ОСУГУРЯВАНЕ НА ТРАЙНА ЗАЕТОСТ

Ключовите действия в този контекст са подкрепа за нови инвестиции с повищена ефективност, установяване на иновационния подход във всички сектори на икономиката, подобряване на инвестиционната среда и привличане на стратегически инвеститори, адаптиране на националната и регионална политика към нуждите и специфичните регионални условия за МСП и създаването на мрежи и инфраструктури, базирани на инновации и технологии, поддържане на ефективен регионален и местен пазар на труда.

Мярка 1. Развитие на традиционни стопански отрасли в икономиката на общината:

- Създаване на нови и технологично модернизиране на съществуващи селскостопански отрасли:
  - въвеждане на нови сортове и култури с по-високи добиви, устойчиви на климатичните промени и с по-ефективна пазарна реализация;
  - развитие на био земеделието при прилагане на нови технологии за повишаване на добивите и качеството на произведената продукция;
  - използване на възможностите за финансова подкрепа от ПРСР.

Мярка 2. Подобряване на съществуваща местен микро и малък бизнес:

- Подобряване на професионалната квалификация и информираност на селскостопанските производители;
- Разработване на система от преференции за развитие на бизнеса при разкриването на определен брой работни места;
- Съдействие при административните процедури и стриктно спазване на минимални срокове за издаване на документи;
- Предоставяне на свободни терени за инвестиционни проекти при преференциални условия, с ангажимент за разкриване на работни места;
- Популяризиране и развитие на индустриталната зона.

Мярка 3. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и допълнителни доходи на населението:

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

- Проучване на селищна могила в с. Горски Сеновец;
- Създаване на Дом на приказките - восьчни фигури на героите от приказките на Ангел Караджичев;
- Развитие на детски лагер „Тасладжа“;
- Изграждане на екопътеки със съседни общини и поддържане на вече съществуващи;
- Маркетингово представяне на общината като средище на богато културно-историческо наследство;
- Участие в туристически изложения и форуми – вътрешна и външна реклама;
- Развитие на фестивален туризъм;
- Развитие на ловен и риболовен туризъм;
- Проучване на геотермалните ресурси и техния потенциал;
- Проучване, съхраняване и социализация на местното културно-историческо наследство в община Стражица.

Мярка 4. Създаване на нови работни места и квалификация на заетите, съгласно изискванията на приоритетните отрасли в общинската икономика:

- Местни инициативи за заетост в община Стражица (МИГ и др.);
- Стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот;
- Нови възможности за обучение на хора с увреждания.

ПРИОРИТЕТ 2: РАЗВИТИЕ НА ДОСТЪПНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ, ЗДРАВНИ, СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, КУЛТУРНИ, МЛАДЕЖКИ И СПОРТНИ ДЕЙНОСТИ

Приоритетните дейности произтичат от заключенията на SWOT анализа. Те са ориентирани към използване на силните страни и преодоляване на слабите за разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; изграждане на адекватна инфраструктура за образование и здравеопазване, спортна и културна инфраструктура; осигуряване на по-добър здравен и културен статус на населението и подобряване на социалното включване.

Мярка 1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура:

- Авариен ремонт на СУ „Климент Охридски“ с. Камен;
- Авариен ремонт на ДГ „Гинка Маркова“ с. Камен;
- Авариен ремонт на читалище с. Камен;
- Детски кът в ДГ с. Бряговица, от ДГ „Ангел Караджичев“, гр. Стражица;
- Изграждане на футболно игрище в кв. 63, гр. Стражица;
- Иновация в образованието – гаранция за успех;
- Финансиране на спортни клубове;
- Честване на празници;
- Създаване на Младежки общински съвет и младежки организации;
- Разработване на дългосрочна общинска стратегия за развитие на младежките дейности;

- Ремонт и обновяване на оборудването на училищата в общината, спортните площадки и физкултурните салони към тях;
- Ремонт (обновяване) на оборудването на детските градини, вкл. на дворните пространства към тях;
- Ремонт и обновяване на стадиона в гр. Стражица;
- Ремонт и обновяване на спортна зала гр. Стражица;
- Реконструкция, саниране и обзавеждане на СУ „Ангел Караджичев“, гр. Стражица;
- Организиране и провеждане на дарителски кампании.

Мярка 2. Реконструиране и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение и организиране на разнообразни прояви в културния календар на общината:

- Ремонт и реконструкция на Художествената галерия;
- Изграждане на музей/посетителски център в гр. Стражица;
- Лятна естрада (сцена за културни изяви) с прилежаща инфраструктура, УПИ И, кв. 96, с. Камен;
- Обичаите и традициите през поколенията;
- Ремонт и обновяване на лятното кино;
- Популяризиране на „Караджичевите дни“ (придобиване на национален статут) и карнавала на приказката;
- Ремонт и модернизация на техническата база в областта на културата;
- Запазване на уникалните традиции и обичаи на българското село;
- Археологически и реставрационни дейности на антични селища и крепости.

Мярка 3. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната инфраструктура:

- Патронажна грижа в общините Стражица, Елена, Златарица и Лясковец;
- Социално предприятие „Обществена пералня и услуги в дома“;
- Преходно жилище за деца от 15 до 18 години, гр. Стражица;
- Обновяване и модернизация на здравните кабинети в детските градини и училища;
- Интеграция на уязвими групи в община Стражица;
- Ремонт на сгради, в които се предоставят социални услуги.

ПРИОРИТЕТ 3: ПОДОБРЯВАНЕ НА СЕЛИЩНАТА И МЕЖДУСЕЛИЩНАТА СВЪРЗАНОСТ И КАЧЕСТВОТО НА СРЕДАТА ЗА ЖИВОТ

Подобряване на местната транспортна инфраструктура, която е основен фактор, способстваш за разпространението на процесите на развитие между градовете и селата и постигане на териториална свързаност.

Повишаване на условията на жизнената среда като подобряване на чистотата на въздуха, намаляване на шума, осигуряване на повече зелени зони и възможности за почивка и рекреация, възможности за по-активен живот и спорт.

Мярка 1. Подобряване на функциониращи инфраструктури:

- Авариен ремонт на уличната мрежа в с. Камен;
- Авариен ремонт на уличната мрежа в с. Нова Върбовка;
- Аварийно възстановителни работи по язовирна стена и съоръжения към нея на яз. „Зеленчуков дол“, находящ се в землището на с. Нова Върбовка;
- Реконструкция на язовирна стена, преливник и енергогасителен канал на яз. Боаза, землище с. Царски извор;
- Реконструкция на съоръжения на яз. Сулуджата, землище с. Виноград;
- Реконструкция на язовирна стена, съоръжения по яз. Казълдере и внедряване на контролно-измервателна система;
- Внедряване на контролно-измервателни системи в язовирите;
- Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Камен - II-ри етап;
- Реконструкция на част от водопроводната мрежа на с. Сушица – II-ри етап;
- Реконструкция на водопроводна мрежа в селища от община Стражица – III-ти етап;
- Ремонт и рехабилитация на улици в гр. Стражица - III-ти етап;
- Рехабилитация и ремонт на общински пътища;
- Ремонт на улици в населени места на общината;
- Рехабилитация на водопроводна мрежа в населените места -IV етап;
- Рехабилитация на съществуващ парк в УПИ IV, кв.102, гр. Стражица;
- Поддръжка на съществуващ парк в УПИ IV, кв. 102, гр. Стражица;
- Укрепване на свлачища и срутища в населени места с изграждане на подпорни стени;
- Укрепване на части от общинските пътища с подпорни стени;
- Ремонт и обновяване на централни части и площади;
- Изграждане и ремонт на тротоари в населени места;
- Укрепване на речни корита с изграждане на подпорни стени и диги;
- Благоустройстване на парк в кв. 63, гр. Стражица;
- Реконструкция и подмяна на участъци от водопроводната мрежа в с. Кесарево, с. Камен, с. Сушица, с. Асеново и с. Царски извор.

Мярка 2. Опазване на околната среда и изграждане на екологична култура за устойчиво развитие на община и инвестиционна привлекателност:

- Възстановяване на зона за отдих в с. Сушица;
- Създаване на зона за отдих в кв. 29, с. Нова Върбовка;
- Създаване на зона за отдих в с. Мирово;
- Реконструкция и модернизация на съществуваща ГПСОВ гр. Стражица;
- Намаляване на замърсяването на въздуха с фини прахови частици през отопителните месеци;
- Ремонт и подобряване на енергийната ефективност на общински сгради;
- Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места;

- Разделно събиране и рециклиране на отпадъците;
- Запазване и поддържане на биоразнообразието в защитените обекти;
- Реконструкция на площадка за депониране на строителни отпадъци, гр. Стражица;
- Реконструкция на канализационната мрежа на гр. Стражица;
- Изграждане на част от канализационна мрежа на село Кесарево - втори етап;
- Доизграждане на канализационна мрежа в с. Камен;
- Доизграждане на канализационна мрежа в с. Сушица;
- Изграждане на системи за ранно предупреждаване от наводнения;
- Частична корекция на река „Стара река“, с. Кесарево - изграждане на стоманобетонна подпорна стена по левия бряг на р. Стара река;
- Частична корекция на река „Стара река“, с. Кесарево - земнонасипна дига по левия бряг;
- Укрепване на речните брегове и дъно на дере в с. Горски Сеновец – II етап;
- Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област;
- Подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, включително паркове, градини и улично озеленяване;
- Организиране на мероприятия по залесяване.

ПРИОРИТЕТ 4: ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ СЪВМЕСТНО СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНите СТРАНИ И ГРАЖДАНите

Този приоритет обединява осъществяването на общинските политики с предприемането на мерки за усъвършенстване на управлението, основано на принципите на откритостта, участието, отчетността и ефективността. Това включва интегрирано планиране, ефективно и ефикасно разпределение на публичните ресурси, обмен на информация, сътрудничество и зачитане на взаимните интереси на всички заинтересовани страни. Прякото участие, ангажираността и овлаштяването на жителите на общината ще повиши тяхната подкрепа при осъществяването на тези политики. Акцентът е в създаването на организационни предпоставки и механизми за комплексно и интегрирано планиране на конкретните дейности.

Мярка 1. Развитие на административния капацитет в услуга на граждани и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми:

- Професионална квалификация на служителите от общинската администрация;
- Езиково обучение на служителите на общинската администрация;
- Регулярни срещи със заинтересованите партньори за отчети по текущи проекти, обсъждане на постъпили предложения за усъвършенстване работата, проекти и инвестиции, както и по отношение при планиране на следващ програмен период;
- Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми, както и за постигане на интегрирана социално-икономическа и културна общност.

Мярка 2. Внедряване на добри практики в областта на управлението, информационното обезпечаване и дигитализация на административните услуги:

- Закупуване на специализиран софтуер, обучение на персонал за поддържане и ползване на системата на общинската администрация;
- Осигуряване на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината;
- Електронизация на административното обслужване по кметствата, обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център;
- Изготвяне на геодезическо заснемане на селищата от общината. Изготвяне на цифрови кадастрални и регулатационни планове. Одобряване на кадастрална карта;
- Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни;

6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СТРАЖИЦА

Настоящият раздел отговаря на изискването на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се подчертая, че стратегия на областно ниво Велико Търново не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация при изготвяне на програма за развитието на туризма, която да е в „съответствие с приоритетите на областната стратегия“. Въпреки това, в ПИРО Стражица туристически дейности са заложени във всички приоритетни направления, като са включени мерки и проекти, които подкрепят развитието на туризма в общината, съобразно местните специфики.

Според ЗТ е регламентирано още, че „в случаите, когато на територията на общината е разположен национален курорт по чл. 56а, общинският съвет е длъжен да планира разходи за подобряване на предлаганите туристически дейности, общински обекти, услуги и продукти в националния курорт. В рамките на община Стражица не е разположен курорт от национално значение.“

Община Стражица цели да се превърне в желана туристическа дестинация, като пълноценно се представят природните дадености, културно-историческото наследство, живите традиции и автентичен фолклор, чрез създаване на модерна визия за устойчиво развитие на сектора. Приоритет е постигането на устойчив растеж на туризма в общината, като се използват всички алтернативни форми:

- Селски туризъм;
- Екологичен туризъм;
- Ловен и риболовен туризъм;
- Културен туризъм;
- Спортен туризъм;
- Предлагане на атрактивни туристически пакети.

От съществено значение за постигане на поставената цел е включването на общината, местните общности, сдружения и инициативни групи в дейностите по опазване на природното и културно наследство.

Специфични цели и мерки на програмата за развитие на туризма в общината са:

- Развитие на туризма с акцент върху алтернативните му форми на базата на интегрирани туристически продукти и услуги:
  - Подобряване на туристическата инфраструктура;
  - Съхраняване на околната среда;
  - Организиране на събития с регионален, национален и международен обхват;
  - Развитие на алтернативни форми на туризъм;
- Социализация и маркетизиране на културно-историческите активи:

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

- Подобряване маркетинга с цел популяризиране на община Стражица като желана туристическа дестинация;
- Разработване на туристически продукт;
- Извършване на археологически проучвания с цел разкриване и експониране на движими и недвижими културни ценности.

Очаквани резултати:

- Увеличаване на броя на туристите в общината;
- Увеличаване на приходите от туризъм;
- Изготвяне на пакет от туристически услуги предлагани на територията на общината;
- Подобряване на общата и туристическата инфраструктура;
- Подобряване състоянието на съществуващите атракции;
- По-добра информираност на посетителите относно туристическите обекти на територията на община Стражица;
- Изграждане на нови екопътеки и места за пикник.

Финансовите средства за развитие на туризма в община Стражица могат да бъдат от следните източници:

- Общински бюджет;
- Такси от категоризация на туристически обекти по реда на Тарифа за таксите, които се събират по Закона за туризма;
- Туристически данък, събиращи по чл. 61р-61т на Закона за местните данъци и такси;
- Глоби и други имуществени санкции, наложени по реда на Закона за туризма;
- Средства от външни източници - фондове на ЕС, донори, програми за финансиране на различни министерства;
- Дарения.

Програмата за развитие на туризма в община Стражица е интегрирана изцяло в общата Програма за реализация на ПИРО Стражица, като в отделна колона „Програма за туризъм***“ са отбелязани с „ДА“ проектите и дейностите, които допринасят за развитието на туризма в общината. Същите не са отделяни в самостоятелен раздел/таблица, тъй като би се получило голямо дублиране на проекти и дейности. Почти всеки проект/дейност от Програмата за реализация на ПИРО Стражица има комплексен характер и допринася за едновременното постигане на различни цели – икономически, социални, екологични и т.н.

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНите СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Стражица, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Стражица като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания на разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Стражица, се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментарий за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по по-нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето му чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото ѝ развитие.

При изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На база на анализа на стратегическите документи на Общината, анализа на силните и слаби страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, както и на потенциалите за развитие, са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това изискване на „Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ е свързано с водещият принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“ чрез определяне на територията на конкретната община на зони за прилагане на интегриран подхд. *По дефиниция Зона за прилагане на интегриран подхд (Зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове.* Зоните са очертани на базата на специфични характеристики на определена територия, включително общи проблеми или потенциали за развитие. Те са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие (например потенциал за коопериране със съседни общини).

Община Стражица има изготвена концепция за пространствено развитие на община (КПРО), която е резултата от проект „Ефективни политики в община Стражица“. КПРО разглежда територията на общината в регионален план, по-общо, като „определя средносрочни перспективи и цели за пространствено развитие на територията ѝ по отношение на мрежата от населените места, връзките със съседни общини и областния център, както и интегрирането на територията на общината в регионалната транспортна енергийна и телекомуникационна мрежа“. КПРО дава насоки за документите за устройство на територията и такива за регионално планиране на ниво община за периода 2014-2025 г.

В КПРО Стражица са обособени 3 зони: **Зона (централна); Зона (около централната); Зона (по границата на общината).**

Зона (централна)

С потенциал за разширение и развитие на съществуващите производствени дейности, складови дейности, развитие на нови производства и местни пазарни дейности.

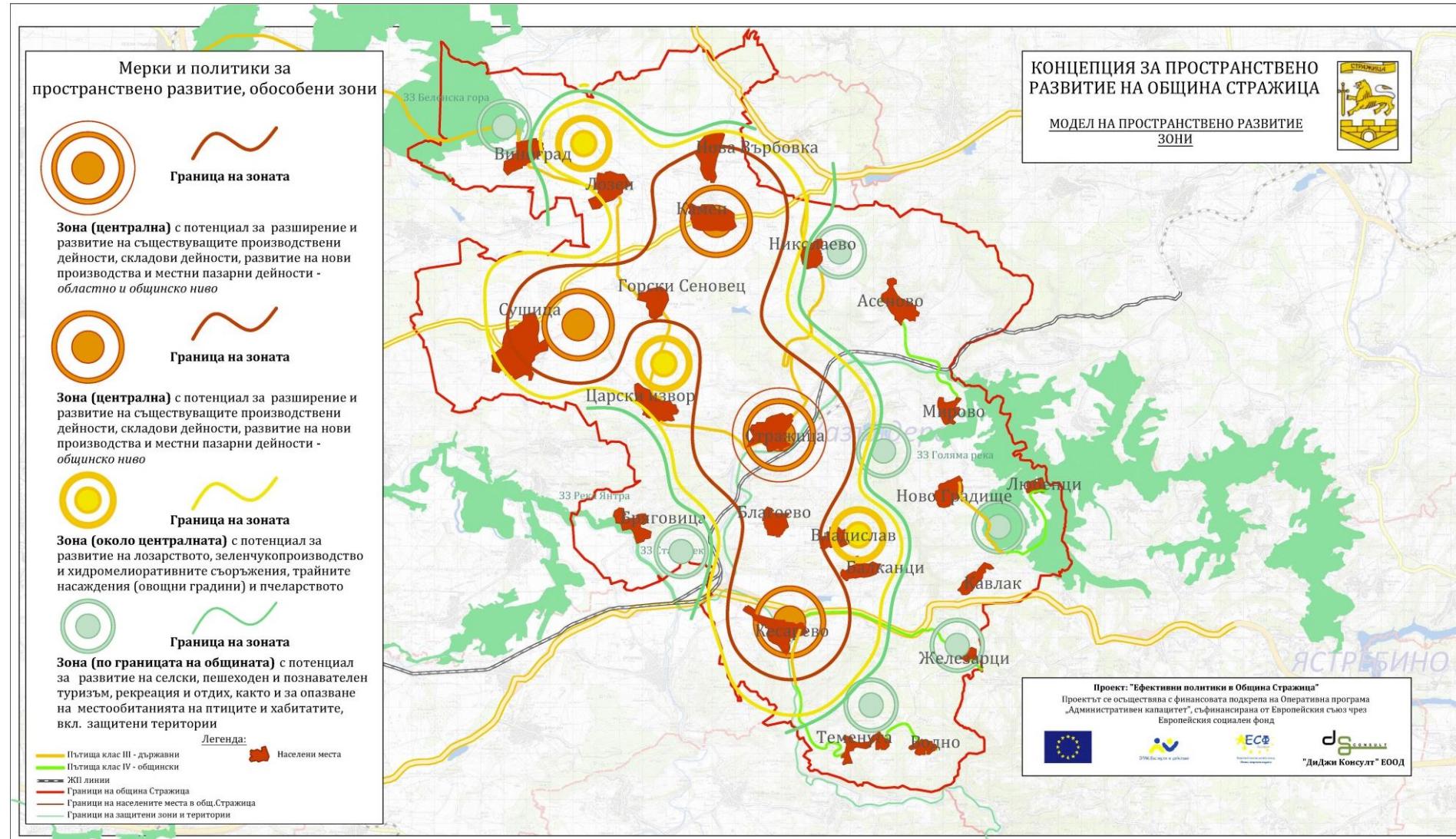
Зона (около централната)

С потенциал за развитие на лозарството, зеленчукопроизводството и хидромелиоративните съоръжения, трайните насаждения (овоощни градини) и пчеларството.

Зона (по границата на общината)

С потенциал за развитие на селски, пешеходен и познавателен туризъм, рекреация и отдих, както и за опазване на местообитанията на птици и хабitatите, вкл. защитени територии.

Фигура 50. Мерки и политики за пространствено развитие, обособени зони

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация е неизменна част от ПИРО, като нейното наличие е основно условие за реализация на целите, заложени в документа, по определените приоритетни направления за развитие. Спазвайки „Методическите указания ...“ на МРРБ програмата за реализация е изготвена при прилагането на интегрирания подход в стратегическото планиране.

В научната литература има множество определения за „интегриран подход“, но може би най-често срещани са следните схващания за него:

- с подхода се цели предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията;
- следва да се вземат предвид множеството компоненти на територията (природни, социално-икономически, политически и др.) и наличните и потенциални пространствени взаимодействия (връзка „град-село“, мобилност и достъпност, биоразнообразие, местно-национално/регионално) в управлението на ресурсите.

Интегрирания подход се основава на **три основни характеристики**: мултидисциплинарност; има пространствено измерение; решенията се вземат в партньорство.

В този смисъл, при изготвянето на програмата за реализация на ПИРО този подход е приложен.

Първо, в хода на цялата разработка, както и при дефинирането на проектните предложения е спазен принципа на партньорството. Различни групи от заинтересовани лица имаха възможност да отправят и защитят своите проектни идеи и инициативи.

Второ, ПИРО е изготвен от мултидисциплинарен екип, който притежава компетенции в съответните направления по компонентите на анализа и стратегическата част.

Трето, голяма част от предвидените мерки има конкретно пространствено измерение. Изключение правят само мерките, които имат „хоризонтален“ характер (ползите от тях са за цялата територия на общината).

Освен това програмата по своята същност е интегрирана, защото чрез нея се разпределят наличните финансови, времеви, организационни и кадрови (човешки) ресурси на общината.

Програмата цели да изведе най-подходящите за реализация проекти, които са подчинени на заложените мерки по приоритетните направления за развитие. Допълнително са подбрани редица приоритетни за общината проекти, за които има проектна готовност или чрез тяхната реализация ще се постигне значително подобряване на социално-икономическите характеристики на територията.

Всеки от предложените проекти е остойностен, освен тези дейности, за които не са необходими средства за реализацията им. Допълнително е посочена отговорната структура и/или потенциалните партньори за реализацията, срока за изпълнение (в месеци), както и

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

територията, на която ще се реализира, ако е приложимо. По този начин се осигурява стабилна основа за изпълнението на плана.

Посочените в програмата за реализация проекти и инициативи принадлежат към определена мярка от приоритетните направления за развитие. Въпреки комплексния характер на редица проекти и техния принос към повече от едно приоритетно направление, в програмата е посочена преобладаващата им принадлежност само към едно от тях.

В програмата за реализация са отбелязани специално и мерките, които допринасят за развитието на туризма в община Стражица.

Програмата за реализация е неразделна част от ПИРО и е представена в **Приложение 1**, където са описани проектите за изпълнение.

Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на завършване на Плана за интегрирано развитие на община Стражица. Поради факта, че програмите за периода 2021-2027 г. все още са в процес на разработване, който се очаква да продължи и през 2021 г., прогнозирането на по-точни финансови източници е затруднено. Това ще наложи последваща актуализация на Програмата за реализация, след одобрението на националните програми. Същото е регламентирано в чл. 22, ал. 1, т. 4 от ППЗРР.

10. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

10.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до „*промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравнени периоди от време*“¹.

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т. нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите в тях, дължащо се повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

10.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ²

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 mm – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.

¹ Национала стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.

² Изводите са от „Трети национален план за действие по изменението на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН“

- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фенологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

10.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се „*задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди*“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управлениски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава **Европейски зелен пакет** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет и **Трети национален план за действие по изменение на климата** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата /РКООНК/, Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има, приетата през 2019 г. от Министерски съвет, **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година**. Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие

и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

10.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания свързани с въвеждането на нисковъглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез **Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)**. Чл. 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Закона за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките

в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

10.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване** изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасяща за парниковия ефект);
- **Мерки за адаптация** към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се следствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегически и законова рамка, позволяват да бъдат откроени някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Стражица в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите *Трети национален план за действие по изменение на климата*.

Таблица 30. Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Стражица	
	Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Стражица
	Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Повишаване на административния капацитет на община Стражица за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежа
Повишаване използването на възновяващи енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	
Улавяне на биогаза в ПСОВ	
Засилен контрол върху запалването на стърнищата	

10.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Разработването на ПИРО Стражица се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и *екологичната* сфера. Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана. В плана е описано състоянието на компонентите на околната среда. Вниманието е фокусирано върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците в общината. Посочени са най-важните проблеми и рискове за състоянието на околната среда в общината. Екологичните силни и слаби страни имат присъствие и в **SWOT анализа към ПИРО**.

Таблица 31. Мерки в ПИРО, които допринасят за постигане на целите на Националната стратегия за АИК

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
Селско стопанство	Промени в продължителността на вегетационния сезон	Устойчиво управление на селскостопанските практики за адаптиране към изменението на климата	Приоритет 1, Мярка 1, дейност: Създаване на нови и технологично модернизиране на съществуващи селскостопански отрасли.
	Агро-фенология (по-ранно цъфтение на дърветата, по-дълъг сезон за лозята и промени в другите естествени цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви.)	Насърчаване на капацитета за адаптиране и информираност в селскостопанския сектор	Приоритет 1, Мярка 2, дейност: Подобряване на професионалната квалификация и информираност на селскостопанските производители
	Добиви от реколтата. Прогнозират се промени в обема на добивите от основните култури (зимна пшеница, царевица и слънчоглед) поради предвижданото покачване на температурата и намалените валежи. Увеличаването на концентрацията на въглероден дioxид (CO_2) в бъдеще може обаче да създаде условия за подобряване на добивите от някои култури.	Насърчаване на научните изследвания и иновациите за адаптиране към изменението на климата	
	Повишен риск от разпространение на вредители, болести и плевели.	Укрепване на политиката и правната рамка за адаптиране на селскостопанския сектор	
	Неблагоприятни ефекти върху животновъдството		
	Увеличен риск от засушаване, ерозия, опустиняване и засоляване на почвите		
	Риск от недостиг на вода		
	Неблагоприятно въздействие върху рибарството и аквакултурите		

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
Биологично разнообразие и екосистеми	Загуба на генетично разнообразие	Подобряване управлението на екосистемите	Приоритет 3, Мярка 2: Опазване на околната среда и изграждане на екологична култура за устойчиво развитие на общината и инвестиционна привлекателност
	Нарушаване на жизнения цикъл на видовете и фенологичните фази	Подобряване на управлението на знанията и комуникацията със заинтересованите страни относно адаптацията на екосистемите	
	Влошаване на местообитанията	Създаване на пространство за БРиЕС (биологично разнообразие и екосистеми)	
	Въздействие върху предоставянето на екосистемни услуги	Укрепване на устойчивостта към климатичните промени чрез намаляване на натиска, който не е свързан с изменението на климата	
		Устойчиво използване на регулиращите и културни екосистемни услуги за адаптация	
Енергетика	Несигурност при производството на електрическа енергия	Изграждане на институционален капацитет, познаване и използване на данни за адаптиране	
	Намаляване ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия	Включване на съображенията за промяна на климата в политиките, плановете и финансовите механизми в енергийния сектор	Приоритет 3, Мярка 2, Действия: Ремонт и подобряване на енергийната ефективност на общински сгради и Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места
	Промяна в търсенето на енергия	Включване на устойчивостта към климатичните промени в проектирането и инженеринга	

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
	Повреда на инфраструктурата и прекъсвания	Увеличаване устойчивостта на енергийните доставки	
	Намалена потребност от отопление		
Гори	Специфични за видовете физиологични реакции	Подобряване на базата от знания и повишаване на осведомеността за адаптиране към изменението на климата	Приоритет 3, Мярка 2, дейност: Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област
	Неясноти относно взаимодействието между видовете	Подобряване и защита на горските ресурси	
	Големи площи с иглолистни насаждения на твърде малки надморски височини	Подобряване на потенциала за устойчиво използване на горските ресурси	
	Повищена вероятност от големи пожари и други нарушения		
	Подобрени условия за инвазивни видове		
	Доминиране на употребата на дървесина като дърва за огрев		
Човешко здраве	Влияние на температурата и влажността върху здравето	Подобряване на управлението за адаптиране	Приоритет 3, Мярка 2, дейност: Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област
	Спешни последици за здравето, свързани с метеорологичните условия	Създаване на база от знания и осведоменост относно адаптацията	
	Промяна в ефектите върху здравето, свързани с валежите	Адаптиране на външната среда за намаляване въздействието на климатичните промени върху здравето	

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
Туризъм	По-малък брой туристи	Приобщаване на адаптирането към изменението на климата в процеса на разработване на политики и правната рамка за туристическия сектор	Приоритет 1, Мярка 3: Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и допълнителни доходи на населението
	По-кратък зимен сезон	Повишаване на осведомеността и базата от знания за адаптиране към изменението на климата в туристическия сектор	
	По-кратък среден престой	Изграждане на адаптивен капацитет в туристическия сектор	
	Здравни проблеми с туристите	Разработване на специфични адаптивни действия за туристическия сектор	
	По-лоши условия за отдих на открито		Приоритет 3, Мярка 2, действия: Възстановяване на зона за отдих в с. Сушица; Създаване на зона за отдих в кв. 29, с. Нова Върбовка; Създаване на зона за отдих в с. Мирово; Разделно събиране и рециклиране на отпадъците; Организиране на мероприятия по залесяване
	Повреждане на туристическата инфраструктура		
	Влошен достъп до туристическите дестинации		
	Недостиг на вода		Приоритет 3, Мярка 1, действие: Рехабилитация и ремонт на общински пътища
			Приоритет 3, Мярка 1, действие: Рехабилитация на

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
			водопроводна мрежа в населените места
	По-дълги летни и извън летни сезони		Приоритет 1, Мярка 3: Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и допълнителни доходи на населението
	Развитие на нови туристически продукти		
	Привличане на нови перспективни туристически пазари		
Транспорт	По-малка нужда от енергия за отопление през зимните и ранните сезони		
	Наводнения	Изграждане на институционален капацитет и база от знания в транспортния сектор	Приоритет 3, Мярка 1: Подобряване на функциониращи инфраструктури
	Свлачища	Включване на въпросите за адаптиране към изменението на климата в ключовите процеси на планиране и вземане на решения	
	Виелици и снеговалежи		
	Екстремни горещини		
Градска среда	По-високите температури, водещи до формирането на топлинни острови	Укрепване на политиката и правната рамка за включване на адаптацията към изменението на климата	
	Изключително ниски температури и студени вълни	Изграждане на капацитет за адаптиране	Приоритет 3, Мярка 2, дейност: Ремонт и подобряване на енергийната ефективност на общински сгради
	Наводненията ще се увеличават по честота	Разработване на финансови, социални и политики за управление на риска с оглед адаптиране към изменението на климата	

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

Сектор	Рискове	Цели	Мерки/действия в ПИРО, допринасящи за целите
	Градушките	Подобряване управлението на знанията, научните изследвания, образованието и комуникацията със заинтересованите страни относно адаптирането	
	Продължителните валежи		
	Свлачищата		
	Недостиг на водни ресурси		
Води	Опасностите от наводнения и суша	Подобряване на управлението за адаптиране	Приоритет 3, Мярка 2, дейност: Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област
		Укрепване на базата от знания и осведоменост относно адаптацията	
		Подобряване на адаптивното управление на инфраструктурата на водната система	

11. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

11.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ПИРО.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

11.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ОПР. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на **институциите**, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Национален статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образоването, Агенцията по заетостта, различни представителни

проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

11.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на **годишни доклади** за неговото изпълнение, които се представят на широка общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на **междинна и последваща оценки** на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формирани партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- досегашния прогрес на плана;
- актуалността на стратегията му спрямо настъпилите социално-икономически условия в страната;
- ефективността на комуникацията и координацията между звената, участващи в прилагането на плана.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изиска екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагачи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

11.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процеса на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available (Achievable/постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите ще са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) - заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите, както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства,

териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, които следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложени в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в два основни направления, напълно удовлетворяващи „Методическите указания...“ на МРРБ – **индикатори за продукт** и **индикатори за резултат**. Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите заложени в ПИРО на община Стражица.

Стратегическите цели представлят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщат различни индикатори.

11.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

11.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на община, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО. За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение, за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

11.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ

Отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на плана. Индикаторите за резултат отразяват очаквания синергичен ефект от изпълнението на заложените мерки по приоритетни направления. В този смисъл, те надграждат тези за продукт, като стремежът е да покажат цялостно ситуацията в общината.

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Икономически подем и конкурентоспособност					
1	Дял на приходите от дейността на предприятията от област Велико Търново	%	НСИ	6,6 (2018 г.)	8
2	Средна годишна брутна работна заплата	Лева	НСИ	9 643 (2018 г.)	10 500
3	Дял на произведена продукция от предприятията в нефинансовия сектор спрямо област Велико Търново	%	НСИ	4,8 (2018 г.)	7
Стратегическа цел 2. Развитие на човешкия потенциал и усъвършенстване на социалните дейности					
1	Среден успех на учениците по БЕЛ на НВО	Оценка	МОН, ИПИ - https://265obshtini.bg/map/66	3,49	4,00
2	Ниво на безработица	%	НСИ, АСП	16,7 (2019 г.)	8
3	Новоразкрити социални услуги	Брой	Община Стражица	0	2
Стратегическа цел 3. Устойчиво териториално развитие					
1	Дължина на рехабилитираната пътна настилка, част от общинската пътна мрежа	Километър	Община Стражица	0	40
2	Загуби на вода при пренос по водопроводната мрежа	%	Община Стражица, ВиК оператор	82,3 (2019 г.)	40
3	Дължина на рехабилитираната улична мрежа в населените места	Километър	Община Стражица	0	20

11.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Икономическо развитие на традиционни отрасли, ефективна бизнес среда и осигуряване на трайна заетост					
1	Брой подкрепени предприятия	Брой	ИСУН; МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	10
2	Предприятия - общо	Брой	НСИ	316 (2018 г.)	340
3	Произведена продукция	Млн. лв.	НСИ	165 (2018 г.)	183
4	Приходи от дейността	Млн. лв.	НСИ	242 (2018 г.)	260
5	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА)	Млн. лв.	НСИ	14 (2018 г.)	16
6	Заети лица	Брой	НСИ	1 986 (2018)	2 002
7	Брой иновативни проекти	Брой	ИСУН, Община Стражица	0 (2020 г.)	5
8	Туристическите фестивали и събития, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община Стражица, ЕСТИ „Регистър на туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.gov.ernment.bg/TFRegist er.aspx	4 (2020 г.)	7

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
9	Туристическите атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община Стражица, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.gov.ter.aspx	21 (2020 г.)	24
Приоритет 2. Развитие на достъпни образователни, здравни, социални услуги, културни, младежки и спортни дейности					
1	Безработни лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Горна Оряховица	0 (2020 г.)	20 всяка година 140 общо за 7-те г.
2	Заети лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Горна Оряховица	0 (2020 г.)	10 всяка година 70 общо за 7-те г.
3	Създадени социални предприятия	Брой	Община Стражица, Регистър на социални предприятия	0 (2019 г.)	1
4	Новорегистрирани спортни клубове	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	2
5	Реновирани образователни обекти	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	5
6	Реновирани спортни обекти	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	7
7	Реновирани културни обекти	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	7
Приоритет 3. Подобряване на селищната и междуселищната достъпност и качеството на средата за живот					
1	Брой реализирани проекти за нови и рехабилитация на съществуващи пешеходни пространства (площади, тротоари, паркове, градинки)	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	5

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
2	Реализирани проекти за подобряване качеството и достъпа до питейна вода	Брой	Община Стражица, ВиК оператор	0 (2020 г.)	1
3	Изграждане на канализация	Километър	Община Стражица, ВиК оператор	0 (2020 г.)	15
4	Реконструкция и модернизация на ПСОВ Стражица	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	1
5	Намаляване на дела на депонираните битови отпадъци спрямо общо образуваните	%	Община Стражица	100 (2018 г.)	60
6	Санирани общински сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	5

Приоритет 4. Добро управление съвместно със заинтересованите страни и граждани

1	Внедрени нови стандарти/добри практики	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	3
2	Средно годишен брой обучения за служители	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	10
3	Средно годишен брой обучени служители	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	25
4	Участие в проекти за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) със съседни общини	Брой	Община Стражица	0 (2020 г.)	3

12. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Разработената индикативна финансова таблица обобщава ориентировъчните финансни ресурси, необходими за реализацията на плана за интегрирано развитие. Финансовата рамка представя разпределение на предвидените средства по отделните приоритетни направления от стратегията на ПИРО, както и приложените разнообразни финансни източници.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	110	5%	0	0%	1 754	75%	490	21%	2 354	3.1%
Приоритет 2	1 166	10%	594	5%	7 276	59%	3 220	26%	12 256	16.4%
Приоритет 3	3 180	5%	8 474	14%	21 420	36%	26 095	44%	59 169	79.2%
Приоритет 4	54	6%	700	73%	156	16%	50	5%	960	1.3%
ОБЩО	4 510	6%	9 768	13%	30 606	41%	29 855	40%	74 739	100%

Фигура 51. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети (%)

Фигура 52. Разпределение на финансовите ресурси по източници на финансиране (%)

13. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр. бр. 60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион 2021-2027 г.
- https://www.riosvt.org/wp-content/uploads/2020/05/RIOSV-VT-reg.doklad_2019.pdf, Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 година РИОСВ – Велико Търново
- http://eea.government.bg/zpo/bg/area.jsp?NEM_Partition=2&categoryID=1&areaID=2081, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- <http://natura2000.moew.government.bg>, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- НСИ, Текуща статистика
- <https://infostat.nsi.bg/>, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- <https://strazhitsa.com/>, Официален сайт на Община Стражица
- Общински план за развитие на община Стражица 2014-2020 г., Община Стражица
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Програма за управление на кмета на Община Стражица, мандат 2019-2023 г.
- Общ устройствен план Община Стражица, 2015 г.
- Концепция за пространствено развитие на Община Стражица, 2014 г.
- Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2019-2029 г.
- Програма за опазване на околната среда на Община Стражица за периода 2016-2020 г.

План за интегрирано развитие на община Стражица 2021-2027 г.

- Устройствен правилник на Общинска администрация при Община Стражица, 2020 г.
- Европейски зелен пакет, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ
- Наредба за управление, разпореждане, стопанисване и опазване на горските територии, собственост на община Стражица, 2019 г.
- Стратегия за управление на общинската собственост за периода 2020-2023 г.
- Програма за развитие на туризма в община Стражица 2016-2020 г.

14. ПРИЛОЖЕНИЯ

- **Приложение 1:** Програма за реализация на ПИРО Стражица 2021-2027 г.
- **Приложение 2:** Комуникационна стратегия.
- **Приложение 3:** Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за разработването на плана.

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739									
Общо П1					2 354									
1. Развитие на традиционни стопански отрасли в икономиката на общината	1. Развитие на традиционни стопански отрасли в икономиката на общината	Създаване на нови и технологично модернизиране на съществуващи селскостопански отрасли			500		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ и частни предприятия
		Подобряване на професионалната квалификация и информираност на селскостопанските производители			10		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ и частни предприятия
	2. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес	Разработване на система от преференции за развитие на бизнеса при разкриването на определен брой работни места	ДА		0		X							Дирекция БИМП
		Съдействие при административните процедури и стриктно спазване на минимални срокове за издаване на документи	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ
		Предоставяне на свободни терени за инвестиционни проекти при преференциални условия, с ангажимент за разкриване на работни места	ДА		0		X	X	X					Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на
							21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739									
Приоритет 1: Икономическо развитие на традиционни отрасли, ефективна бизнес среда и осигуряване на трайна застост	3. Развитие на туризма като възможност за популяризиране на културното наследство и допълнителни доходи на населението	Популяризиране и развитие на ~~историческата зона~~		Зона (централна)	2	Програма	X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ
		Проучване на селищна могила с. Горски Сеновец	ДА	Зона (централна)	20	ПРСР	X	X	X					Дирекция ХД
		Създаване на Дом на приказките - восъчни фигури на героите от приказките на Ангел Кралийчев	ДА		400							X	X	Дирекция ХД
		Развитие на детски лагер "Тасладжа"	ДА		1 000			X	X	X				Дирекция ХД
		Изграждане на екопътеки със съседни общини и поддържане на вече съществуващи	ДА	Зона (по границата на общината)	200		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД
		Маркетингово представяне на общината като средище на богато културно-историческо	ДА		2		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД
		Участие в туристически изложени и форуми – вътрешна и външна реклама	ДА		2		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД
		Развитие на фестивален туризъм	ДА		4		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на
							21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739									
		Развитие на ловен и риболовен туризъм	ДА		30					X	X	X		Дирекция ХД, частни предприятия
		Проучване на геотермалните ресурси и техния потенциал	ДА		5			X	X					Дирекция РРУТ
		Проучване, съхраняване и социализация на местното културно-историческо наследство в община Стражица	ДА		20	ПРСР	X	X	X	X				Дирекция ХД
		Местни инициативи за заетост в община Стражица			149		X							Дирекция ХД
	4. Създаване на нови работни места и квалификация на заетите, съгласно изискванията на приоритетните отрасли в общинската икономика	Стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД
		Нови възможности за обучение на хора с увреждания			10		X							Дирекция ХД

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на	
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
Общо П2					12 256										
1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура		Авариен ремонт на СУ "Климент Охридски" с. Камен		Зона (централна)	54	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		Авариен ремонт на ДГ "Гинка Маркова" с. Камен		Зона (централна)	7	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		Авариен ремонт на читалище с. Камен		Зона (централна)	119	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		детски кбт в дц с. Бряговица, от ДГ "Ангел Караджичев", гр. Стражица		Зона (по границата на общината)	10	ПУДООС	X								
		Изграждане на футболно игрище в кв. 63, гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	146	ПРСР	X	X	X						
		Иновация в образованието - гаранция за успех			10	ПРСР	X	X	X						НПО
		Финансиране на спортни клубове			57	Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X		Дирекция ХД
		Честване на празници	ДА		55	Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X		Дирекция ХД
		Създаване на Младежки общински съвет и младежки организации			1		X								Дирекция ХД
		Разработване на дългосрочна общинска стратегия за развитие на младежките дейности			2	Общински бюджет	X								Дирекция ХД

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на
							21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739	Програма								
Приоритет 2: Развитие на достъпни образователни, здравни, социални услуги, културни, младежки и спортни дейности		Ремонт и обновяване на оборудването на училищата в общината, спортните площадки и физкултурните салони към тях			1 600		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ
		Ремонт (обновяване) на оборудването на детските градини, вкл. на дворните пространства към тях			900		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ
		Ремонт и обновяване на стадиона в гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	400				X	X				Дирекция РРУТ
		Ремонт и обновяване на спортна зала гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	800				X	X				Дирекция РРУТ
		Реконструкция, саниране и обзавеждане на СУ "Ангел Карадийчев" гр. Стражица		Зона (централна)	1 780		X	X	X					Дирекция РРУТ
		Организиране и провеждане на дарителски кампании			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция ХД
		Ремонт и реконструкция на Художествената галерия	ДА	Зона (централна)	4 000				X					Дирекция РРУТ
		Изграждане на музей/посетителски център в гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	250			X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Лятна естрада (сцена за културни изяви) с прилежаща инфраструктура, УПИ И, с. 06 с. Камен	ДА	Зона (централна)	84	ПРСР	X	X	X					Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на	
							21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739	Програма									
		Обичаите и традициите през поколенията	ДА		10	ПРСР	X	X	X						Дирекция ХД, НПО
		Ремонт и обновяване на лятното кино	ДА	Зона (централна)	200			X	X						Дирекция РРУТ
		Популяризиране на „Каралийчевите дни“ (придобиване на национален статут) и карнавала на приказката	ДА		1			X	X						Дирекция ХД
		Ремонт и модернизация на техническата база в областта на културата	ДА		300		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Запазване на уникалните традиции и обичаи на българското село	ДА		20		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция ХД, читалища
		Археологически и реставрационни дейности на антични селища и крепости	ДА		150		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция ХД
		Гатронажна трижа в общините Елена, Златарица, Лясковец и Стражица			127	ОПРЧР	X	X							Дирекция ХД
		Социално предприятие "Обществена пералня и услуги в дома" (проект на НПО)			100		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция ХД и НПО

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г. описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на	
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
3. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната инфраструктура		Преходно жилище за деца от 15 до 18 години, гр. Стражица		Зона (централна)	169	ОПРЧР	X	X							Дирекция ХД
		Обновяване и модернизация на здравните кабинети в детските градини и училища			4					X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Интеграция на уязвими групи в община Стражица			650		X	X	X						Дирекция ХД
		Ремонт на сгради, в които се предоставят социални услуги			250		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на	
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
Общо ПЗ					59 169										
		Авариен ремонт на уличната мрежа в с. Камен		Зона (централна)	192	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		Авариен ремонт на уличната мрежа в с. Нова върбовка		Зона (около централната)	213	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		Авариино възстановителни работи по язовирна стена и съоръжения към нея на яз. "Зеленчуков дол", находящ се в землището		Зона (около централната)	1 840	МКВПМС	X								Дирекция РРУТ
		на яз. "Ново Долско"													
		Реконструкция на язовирна стена, преливник и енергогасителен канал на яз. Боаза, землище с. Царски извор		Зона (около централната)	720		X	X							Дирекция РРУТ
		Реконструкция на съоръжения на яз. Сулуджата, землище с. Виноград		Зона (около централната)	320		X	X							Дирекция РРУТ
		Реконструкция на язовирна стена, съоръжения по яз. Казълдере и внедряване на контролно-измервателна система		Зона (около централната)	800		X	X							Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на	
							21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
1. Подобряване на функциониращи инфраструктури		Внедряне на контролно-измервателни системи във всички язовири на територията на община Стражица			10			X	X						Дирекция РРУТ
		Реконструкция на част от водопроводната мрежа на село Камен - етап втори		Зона (централна)	962	Републикански бюджет		X							Дирекция РРУТ
		Реконструкция на част от водопроводната мрежа на с.Сушица - етап втори		Зона (централна)	860			X	X	X					Дирекция РРУТ
		Реконструкция на водопроводна мрежа в селища от община Стражица – III-ти етап			2 100			X	X	X	X				Дирекция РРУТ
		Ремонт и рехабилитация на улици в гр. Стражица - 3-ти етап	ДА	Зона (централна)	1 200			X							Дирекция РРУТ
		Рехабилитация и ремонт на общински пътища	ДА		6 000			X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Ремонт на улици в населените места на община	ДА		2 800			X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Рехабилитация на водопроводна мрежа в населените места - IV етап	ДА		5 000			X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Рехабилитация на съществуващ парк в УПИ IV, кв.102, гр.Стражица	ДА	Зона (централна)	800			X	X						Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на	
							21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
Приоритет 3: Подобряване на селищната и междуселищната достъпност и качеството на средата за		Поддръжка на съществуващ парк в УПИ IV, кв. 102, гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	10		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Укрепване на свлачища и срутища в населените места с изграждане на подпорни стени			430		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Укрепване на части от общински пътища с подпорни стени			800		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Ремонт и обновяване на централни части и площи	ДА		470		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Почистване и обезопасяване на речни корита	ДА		500		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Изграждане и ремонт на тротоари в населени места	ДА		300		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция РРУТ	
		Благоустройстване на парк в кв. 63, гр. Стражица	ДА	Зона (централна)	150	ПРСР	X	X	X					Дирекция РРУТ	
		Реконструкция и подмяна на участъци от водопроводната мрежа в с. Кесарево, с. Камен, с. Сушица, с. Асеново и с. Царски извор			5 800		X	X	X					Дирекция РРУТ	
		Възстановяване на зона за отдих в с. Сушица	ДА	Зона (централна)	10	ПУДООС	X							Дирекция РРУТ	

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на	
							21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
живот															
		Създаване на зона за отдих в кв. 29, с. Нова Върбовка	ДА	Зона (около централната)	10	ПУДООС	X								Дирекция РРУТ
		Създаване на зона за отдих в с. Мирово	ДА	Зона (по границата на община)	9	ПУДООС	X								Дирекция РРУТ
		Реконструкция и модернизация на съществуваща ГПСОВ гр. Стражица		Зона (централна)	7 000		X	X							Дирекция РРУТ
		Намаляване на замърсяването на въздуха с фини прахови частици през отопителните месени			120		X	X	X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Ремонт и подобряване на енергийната ефективност на общински сгради			700		X	X	X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места			380		X	X	X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Разделно събиране и рециклиране на отпадъците	ДА		200		X	X	X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Запазване и поддържане на биоразнообразието в защитените обекти	ДА	Зона (по границата на община)	20		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ, НПО

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на	
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
2. Опазване на околната среда и изграждане на екологична култура за устойчиво развитие на общината и инвестиционна привлекателност		Реконструкция на площадка за депониране на строителни отпадъци, гр.Стражица		Зона (централна)	900		X	X							Дирекция РРУТ
		Реконструкция на канализационната мрежа на гр.Стражица		Зона (централна)	4 300				X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Изграждане на част от канализационна мрежа на село Кесарево, община Стражица - втори етап		Зона (централна)	3 900				X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Доизграждане на канализационна мрежа в с. Камен		Зона (централна)	3 400				X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Доизграждане на канализационна мрежа в с. Сушица		Зона (централна)	3 000				X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Изграждане на система за ранно предупреждение при наводнения			240			X	X	X	X				Дирекция РРУТ
		Частична корекция на река "Стара река", с.Кесарево - Изграждане на стоманобетонна подпорна стена по левия бряг на р.Стара река		Зона (централна)	1 300		X	X	X	X					Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на	
							21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					74 739										
		Частична корекция на река "Стара река", с. Кесарево - Земнонасипна дига по левия бряг		Зона (централна)	730		X	X	X	X					Дирекция РРУТ
		Укрепване на речните брегове и дъно на дере в с. Горски Сеновец – II етап		Зона (централна)	658			X	X	X	X				Дирекция РРУТ
		Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област	ДА		0		X	X	X	X	X	X			Дирекция РРУТ
		Подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, включително паркове, градини и улично озеленяване	ДА		5		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ
		Организиране на мероприятия по залесяване	ДА		10		X	X	X	X	X	X	X		Дирекция РРУТ

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на
						Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739									
Общо П4					960									
Приоритет 4: Добро управление съвместно със заинтересованите страни и граждани	1. Развитие на административния капацитет в услуга на гражданите и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми	Професионална квалификация на служителите от общинската администрация			28		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство
		Езиково обучение на служителите на общинската администрация	ДА		22		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство
		Регулярни срещи със заинтересованите партньори			0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство
	2. Установяване на сътрудничество и партньорства със заинтересованите страни и граждани	Закупуване на специализиран софтуер, обучение на персонал за поддържане и ползване на системата на общинската администрация			120		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство
		Осигуряване на високоскоростна интернет връзка с кметствата в община			30		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство

Програма за реализация на ПИРО на община Стражица за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм** *	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура (звено в община), отговорно за реализация на
							21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО					74 739	Програма								
Гражданите	2. Внедряване на добри практики в областта на управлението, информационното обезпечаване и дигитализация на административните услуги	Електронизация на административното обслужване по кметствата, обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център			10		X	X	X	X	X	X	X	Rъководство
		Изготвяне на геодезическо заснемане на селищата от община. Изготвяне на цифрови кадастрални и регулатационни планове. Одобряване на кадастрална карта.			700			X	X					Rъководство
		Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни			50		X	X	X	X	X	X	X	Rъководство

* Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.

**Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на община. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за

*** Проекти и дейности, които допринасят за изпълнението на програмата за развитие на туризма